

SUN
SAFEGUARDING UNACCOMPANIED
AND SEPARATED CHILDREN'S RIGHTS
THROUGH THE CFREU

MANUALUL PRACTICIANULUI CU PRIVIRE LA PROTEJAREA DREPTURILOR COPIILOR NEÎNSOȚIȚI SAU SEPARAȚI PRIN CARTA DREPTURILOR FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Co-funded by
the European Union

Iunie 2024

Acest manual este elaborat în cadrul proiectului Protejarea drepturilor copiilor neînsoțiți și separați prin Carta Drepturilor Fundamentale a UE (SUN), care promovează exercitarea efectivă a drepturilor stipulate în CDFUE de către copiii refugiați și migranți neînsoțiți și separați (CNS). Implementarea proiectului SUN este condusă și coordonată de Fundația pentru Accesul la Drepturi - FAR în Bulgaria, în parteneriat cu ARSIS în Grecia, Terre des Hommes în România, Nidos în Țările de Jos, Rețeaua Sirius, cu sediul în Belgia, Volontarius în Italia și Comissió Catalana d'Acció pel Refugi (CCAR) în Spania. Capitolele Manualului au fost redactate de parteneri după cum urmează:

Capitolul I: Principii de bază în protejarea drepturilor CNS în lumina Articolului 24 din CDFUE - **Terre des Hommes Foundation**

Capitolul II: Dreptul la azil și garanțiile procedurale pentru CNS - **Comissió Catalana d'Acció pel Refugi**

Capitolul III: Copiii migranți în detenție și dreptul la libertate - **Foundation for Access to Rights - FAR**

Capitolul IV: Carta UE și drepturile secundare ale UE legate de procedurile de returnare - **Foundation for Access to Rights - FAR**

Capitolul V: Accesul la viața de familie și reunificarea familiei - **Terre des Hommes Foundation**

Capitolul VI: Drepturile la muncă ale copiilor migranți - **Volontarius**

Capitolul VII: Accesul la educație - **Nidos**

Capitolul VIII: Accesul la servicii medicale - **Volontarius**

Capitolul IX: Accesul la cazare adecvată și securitate socială - **Nidos and ARSIS**

Capitolul X: Depunerea și desfășurarea proceselor strategice legate de încălcările drepturilor - **ARSIS**

Abrevieri	5
Introducere	7
Definiții	8
Capitolul I: Principii de bază pentru protejarea drepturilor CNS din perspectiva Articolului 24 al CDFUE	10
Articolul 24 al CDFUE	10
Legislația secundară aplicabilă în UE	15
Practica CJUE și CtEDO	17
Capitolul II: Dreptul la azil și procedură. Garanții pentru CNS	20
Examinarea articolului 18 din CDFUE referitor la dreptul la azil	20
Garanții procedurale pentru CNS care solicită azil	21
Bune practici	27
Capitolul III: Copiii migranți în detenție și dreptul la libertate	31
Articolul 6 din CDFUE - dreptul la libertate și siguranță	32
Drepturile copiilor migranți aflați în detenție	33
Alternative la detenție	38
Bune practici	40
Capitolul IV: Drepturile din Carta UE și din legislația secundară UE cu privire la procedurile de returnare	46
Drepturile din Carta UE privind procedurile de returnare a copiilor	46
Drepturi din legislația secundară UE privind procedurile de returnare a copiilor	48
Protecția acordată copiilor migranți în timpul procedurilor de returnare	53
Bune Practici	59
Capitolul V: Accesul la viața de familie și la reîntregirea familiei	61
Articolul 7 și Articolul 24(3) al CDFUE cu privire la accesul CNS la viața de familie și la reîntregire	61
Drepturile și garanțiile CNS legate de reîntregirea familiei	65
Studiu de caz - România	72
Capitolul VI: Dreptul la muncă al copiilor migranți	75
Examinarea Articolului 32 al CDFUE	77
De ce lucrează copiii migranți?	80
Importanța legilor comune ale muncii	82
Ce este exploatarea financiară a muncii copiilor migranți?	83

Cauze de referință și legislație și strategii UE	87
Bune practici	89
Studii de caz	91
Articole similare ale CDFUE	93
Capitolul VII: Accesul la educație	96
Dreptul CNS la educație. Cadrul legal	96
Educație pentru CNS în Europa	99
Nidos și sistemul de învățământ olandez pentru CNS	101
Provocările pentru CNS cu privire la educație	105
Intervenții politice /legi de succes care au avut un impact pozitiv asupra dreptului la educație al CNS	107
Bune practici	108
Capitolul VIII: Acces la servicii de sănătate	111
Articolul 35 din CDFUE	112
Bariere de acces	115
Drepturile la sănătate ale copiilor migranți în Europa	116
Capitolul IX: Acces la cazare adecvată și la asigurare socială	127
Articolul 1 și 34 CDFUE	127
Cadrul legal pentru recepția și cazarea CNS	130
Standarde și indicatori pentru cazarea CNS	132
Exemplu de model de recepție – cazarea CNS în Țările de Jos	135
Inițiative de succes privind cazarea și securitatea socială pentru CNS	138
Studiu de caz	141
Capitolul X: Deschiderea și desfășurarea proceselor strategice legate de încălcarea drepturilor	144
Strategii pentru introducerea și desfășurarea proceselor la nivel național și european pentru încălcarea drepturilor CNS	145
Efectele indirecte ale litigiilor strategice în timpul procedurilor judiciare	151
Studiu de caz	154
Invocarea CDFUE în proceduri judiciare	157
Bune practici	158
Studii de caz	159
Concluzie	162

Abrevieri

AMKA	Număr de asigurare socială (Grecia)
Directiva privind procedurile de azil /APD	Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (reformare)
ISC	Interesul superior al copilului
CDESC	Comitetul pentru Drepturi Economice, Sociale și Culturale
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
CDC	Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului
CDFUE	Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene
ACA	Agencia Centrală pentru Recepția solicitanților de Azil (neerlandeză: Centraal Orgaan Asielzoekers)
Regulamentul Dublin	REGULAMENTUL (UE) NR. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil cu examinarea unei cereri de protecție internațională depusă într-unul dintre statele membre de către o țară terță cetățean sau apatrid (reformat)
AEE0	Agencia Executivă pentru Educație Olandeză (olandeză: Dienst Uitvoering Onderwijs)
CEDO	Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (cunoscută în mod obișnuit ca Convenția europeană a drepturilor omului)
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CSE	Carta Socială Europeană
UE	Uniunea Europeană
Directiva privind reîntregirea familiei	DIRECTIVA CONSILIULUI 2003/86/CE din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei
ȘC	Științe comportamentale
OIM	Organizația Internațională a Muncii
PIDCP	Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice
PIDESC	Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale
MIC	Mediere interculturală
CTI	Cursuri de tranziție internațională
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
LOWAN	Grupul de lucru pentru educație națională pentru imigranți nou-veniți (olandeză: Landelijke Onderwijs Werkgroep Allochtone Nieuwkomers)
MNRU	Mecanismul Național de Răspuns în caz de Urgență pentru minori neînsoțiți în Grecia
ONG	Organizație non-guvernamentală
MECS	Ministerul Educației, Culturii și Științei (neerlandeză: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)

OHCHR	Oficiul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului
PAAYPA	Număr temporar de asigurare și îngrijire medicală pentru străini (Grecia)
ASR	Agencia de Stat pentru Refugiați - Bulgaria
SVI	Sprijinirea vieții independente
CNS	Copii neînsoțiți și separați
UNHCR	Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Copii
Directiva privind calificarea /QD	Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele de calificare a resortisanților țărilor terțe sau apatrizilor ca beneficiari de protecție internațională, pentru un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru protecție subsidiară , și pentru conținutul protecției acordate (reformare)
Directiva privind Condițiile de Recepție/RCD	Directiva 2013/33/UE al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor de recepție a solicitanților de protecție internațională (reformare)
Directiva Returnărilor	Directiva 2008/115/UE privind standardele și procedurile comune în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe cu ședere ilegală

Introducere

Copiii neînsoțiți și separați (CNS) reprezintă unul dintre cele mai vulnerabile grupuri din societate. Acești copii, care fug adesea de conflicte, persecuții sau dificultăți economice grave, se confruntă cu numeroase riscuri, inclusiv cu exploatare, trafic și violență. Asigurarea protecției lor și protejarea drepturilor lor fundamentale nu este doar un imperativ moral, ci este și o obligație legală prin prisma diferitelor cadre juridice internaționale și ale Uniunii Europene (UE).

UE a stabilit reglementări și directive cuprinzătoare pentru a susține drepturile CNS, recunoscând nevoile și vulnerabilitățile specifice ale acestora. Printre instrumentele cheie se numără Carta Drepturilor Fundamentale a UE, Regulamentul Dublin, Directiva privind condițiile de recepție și Directiva privind procedurile de azil. Aceste cadre legale pun accent pe interesul superior al copilului, asigurând accesul la educație, la asistență medicală și la asistență juridică, promovând în același timp reîntregirea familiei și soluțiile durabile.

Acest manual este conceput pentru a servi drept ghid practic pentru profesioniștii care lucrează cu CNS în UE. Îndrumat de [Analiza nevoilor de formare și raportul bunelor practici privind protejarea drepturilor copiilor refugiați și migranți neînsoțiți și separați prin Carta drepturilor fundamentale a UE](#)¹ și dezvoltat în cadrul proiectului SUN, manualul își propune să ofere o înțelegere aprofundată a cadrelor legale, a principiilor și bunelor practici pentru protejarea drepturilor și bunăstării CNS. Publicul țintă include:

- Asistenți sociali din serviciile de îngrijire alternativă obișnuită și ofițeri de protecție a copilului
- Practicieni și avocați în drept
- Tineri profesioniști și studenți
- Autoritățile de imigrare și azil
- Organizații neguvernamentale (ONG), organizații ale societății civile și organisme independente pentru drepturile omului
- Educatori/profesori, directori și furnizori de servicii medicale
- Familii de plasament din comunitățile de refugiați și migranți și din asociațiile acestora
- Părinții și membrii familiei
- Factori politici și oficiali guvernamentali

¹ Analiza nevoilor de formare poate fi găsită accesând acest link: <https://farbg.eu/en/publications/training-needs-analysis-and-good-practices-report-safeguarding-unaccompanied-and-separated-children>

Oferind îndrumări clare și perspective acționabile, acest manual încearcă să împuternicească părțile interesate să abordeze în mod eficient provocările cu care se confruntă CNS și să se asigure că drepturile lor sunt respectate și susținute.

Manualul este organizat în mai multe secțiuni cheie, fiecare concepută pentru a oferi sprijin cuprinzător grupurilor țintă:

1. **Definiții cheie** ale termenilor utilizați în mod obișnuit în Manual.
2. **Cadre și standarde legale:** O privire de ansamblu asupra legilor, directivelor și îndrumărilor internaționale și europene relevante referitoare la drepturile CNS.
3. **Cele mai bune practici în domeniul protecției copilului:** Exemple practice și principii îndrumătoare privind protecția, precum și abordări multidisciplinare ale îngrijirii.
4. **Studii de caz și exemple:** Exemple din lumea reală care ilustrează intervenții și inițiative de succes, dar și provocări comune în domeniul protecției CNS.
5. **Puncte cheie** de reținut după fiecare capitol.

Utilizatorii sunt încurajați să parcurgă manualul prin raportare la nevoile și contextele lor specifice. Fiecare secțiune este concepută pentru a fi independentă, oferind informații concentrate care pot constitui referințe rapide. În plus, referințele încrucișate din manual vor ghida utilizatorii către subiecte și resurse conexe pentru o înțelegere mai holistică a problemelor.

Prin echiparea profesioniștilor cu toate cunoștințele și instrumentele necesare pentru a proteja copiii neînsoțiți și separați, acest manual își propune să contribuie la un tratament mai just și mai uman al acestor persoane vulnerabile în întreaga UE.

Definiții

Cazare se referă la locația de cazare pentru CNS; camera lor privată și zonele comune pe care le pot folosi, inclusiv activitățile organizate și sprijinul acordat.

Copil este o persoană cu vârsta mai mică de 18 ani.

Detenție este privarea de libertate sau reținerea într-un loc închis, din care unei persoane nu i se permite să plece după bunul plac, inclusiv, dar fără a se limita la,

închisori sau facilități de detenție special construite, centre sau facilități închise de recepție sau de deținere.

Reîntregirea familiei înseamnă intrarea și șederea într-un stat membru, de către membrii de familie ai unui resortisant al unei țări terțe, aceștia primind dreptul de ședere legală în acel stat membru pentru a păstra unitatea familială, indiferent dacă relația de familie a apărut înainte sau după intrarea rezidentului.

Ședere ilegală înseamnă prezența pe teritoriul unui stat membru a unui resortisant al unei țări terțe care nu îndeplinește, sau care nu mai îndeplinește condițiile de intrare sau alte condiții de intrare, ședere sau reședință în statul membru respectiv.

Recepție este un termen care nu are o definiție reală, dar depășește conceptul de asigurare a unei locuințe. De asemenea, termenul include furnizarea de informații către CNS despre drepturile lor, despre procedura de azil, libertatea de mișcare și accesul la asistență medicală, educație și muncă. Potrivit Directivei Condițiilor de Recepție, solicitanții de protecție internațională (printre care CNS) au, de asemenea, dreptul să primească cazare, hrană, îmbrăcăminte și o diurnă.

Returnare este procesul de întoarcere a unui copil resortisant dintr-o țară terță, fie prin respectarea voluntară a obligației de întoarcere, fie în mod impus: în țara sa de origine; într-o țară de tranzit; într-o altă țară terță, în care resortisantul țării terțe în cauză decide în mod voluntar să se întoarcă și în care va fi acceptat.

Decizie de returnare este o decizie sau un act administrativ sau judiciar, care determină sau declară ilegală șederea unui resortisant al unei țări terțe și care impune sau declară obligația de returnare a acestuia.

Îndepărtarea este punerea în aplicare a obligației de returnare, și anume transportul fizic în afara unui stat membru al UE.

Copii separați sunt acei copii separați de ambii părinți sau de îngrijitorul lor principal legal sau obișnuit anterior, dar nu neapărat de alte rude. Prin urmare, termenul de "copii separați" poate include copiii însoțiți de alți membri adulți ai familiei.

Sponsor este beneficiar de protecție internațională care solicită sau a cărui familie solicită reîntregirea familiei, pentru a i se alătura lui în țara de azil.

Capitolul I: Principii de bază pentru protejarea drepturilor CNS din perspectiva Articolului 24 al CDFUE

Copii neînsoțiți și separați (CNS) sunt copii care au fost separați de ambii părinți și de alte rude și nu sunt îngrijiți de un adult care, prin lege sau obicei, este responsabil pentru îngrijirea lor.

Acest capitol analizează aplicarea articolului 24 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (CDFUE). Acesta include principalele drepturi cu referire la legislația secundară a UE, deciziile actuale ale CJUE și o analiză a unei decizii CEDO.

Articolul 24 al CDFUE

Articolul 24 CDFUE:

- (1) *Copiii au dreptul la protecția și îngrijirea care sunt necesare pentru a le asigura bunăstarea. Ei își pot exprima liber opinia. Acest lucru este luat în considerare în problemele care îi privesc, în funcție de vârsta lor și de gradul lor de maturitate.*
- (2) *În toate acțiunile legate de copii, indiferent dacă sunt efectuate de autorități publice sau de instituții private, interesul superior al copilului trebuie considerat primordial.*
- (3) *Fiecare copil are dreptul de a menține în mod regulat relații personale și contacte directe cu ambii părinți, cu excepția cazului în care acestea sunt contrare interesului său.*

CDFUE protejează drepturile fundamentale ale cetățenilor din Uniunea Europeană (UE). Aceasta protejează și promovează drepturile și libertățile

oamenilor și își propune să asigure securitatea juridică în UE. Ca instrument juridic, CDFUE se aplică în corelare cu sistemele naționale și internaționale de protecție a drepturilor omului.

Pentru protecția copiilor, este necesară implementarea Cartei, a legilor internaționale privind drepturile omului și a legislației UE. Ca regulă generală, articolul 24 din Cartă reglementează drepturile copilului și stabilește principiul primordial al interesului superior al copilului. Acesta se bazează pe Convenția cu privire la drepturile copilului (CDC), astfel încât garanțiile prevăzute în CDC vor fi, de asemenea, revizuite în acest manual.²

Fără nicio excepție, toate drepturile, toate garanțiile și toate principiile menționate în articolul 24 din CDFUE se aplică și copiilor migranți însoțiți sau neînsoțiți și tuturor cerințelor de intrare și ședere prevăzute în acquis-ul UE în materie de azil.

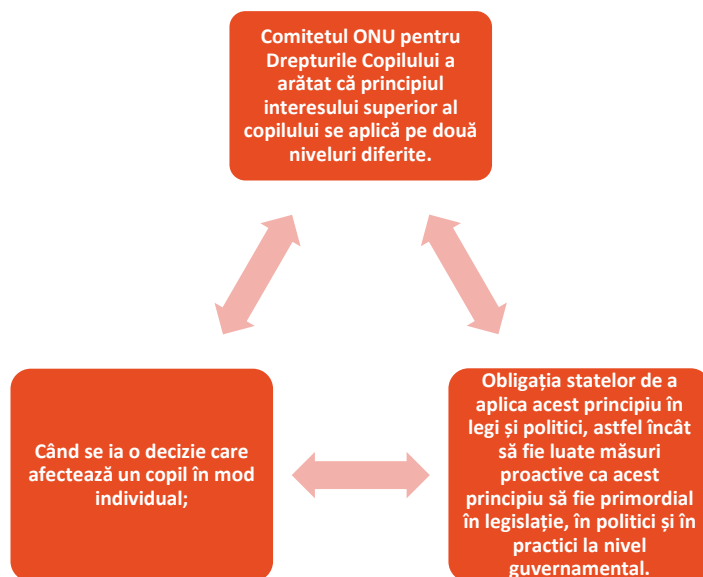
CNS sunt incluși în categoria persoanelor vulnerabile datorită vârstei, distanței de casă și separării de părinți. Prin urmare, aceștia au nevoie de garanții specifice pentru a-și proteja drepturile și pentru a li se satisface nevoile speciale. Putem extrage din articolul 24 din CDFUE următoarele drepturi și principii care sunt aplicabile pentru CNS:

1. Principiul interesului superior al copilului

Principiul interesului superior al copilului va prevala în toate acțiunile și deciziile referitoare la copii, întreprinse de autoritățile publice și de organisme private abilitate, precum și în cauzele soluționate de instanțe.

Articolul 3 din CDN arată că „*în toate acțiunile care privesc copiii, trebuie să se țină cont de interesul superior al copilului*”. Principiul interesului superior al copilului este reglementat și în legislația secundară a UE privind migrația și detenția. Directiva privind condițiile de recepție și Directiva privind returnarea prevăd că interesul superior al copilului trebuie să fie un element primordial.

² FRA, Carta drepturilor fundamentale a UE. Titlul III Egalitatea, <https://fra.europa.eu/en/eu-charter/article/24-rights-child#:~:text=Children%20shall%20be%20guaranteed%20special,shall%20be%20regulated%20by%20law>.

Comentariul general CDC nr. 14 subliniază componentele generale implicate în efectuarea unei evaluări a interesului superior al copilului:

- ✓ Îngrijirea, protecția și siguranța copilului
- ✓ Situație de vulnerabilitate
- ✓ Opiniile copilului
- ✓ Identitatea copilului
- ✓ Dreptul la sănătate
- ✓ Dreptul la educație
- ✓ Mediul familial și relațiile copilului ³

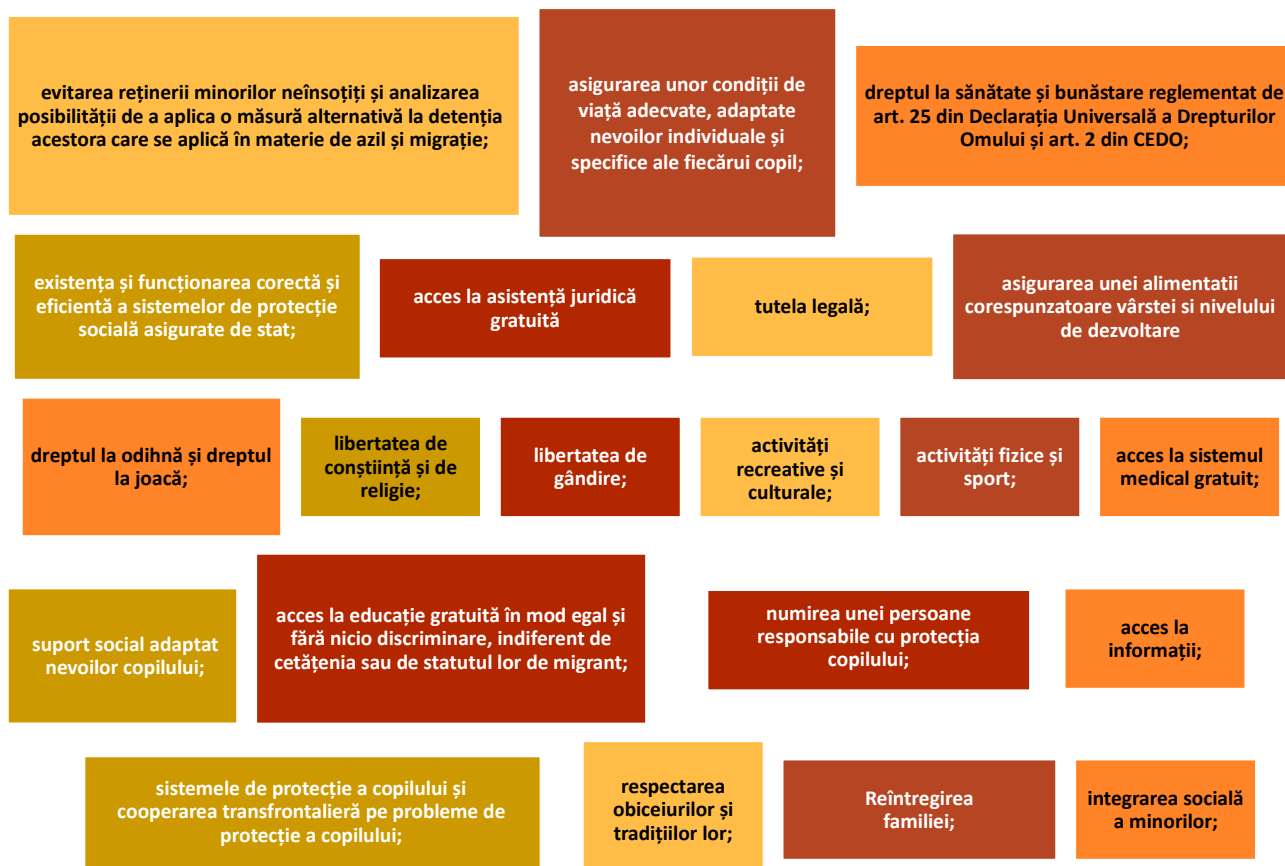
Statele au obligația de a asigura protecția copiilor și de a le respecta drepturile. Principiul superior al copilului trebuie să prevaleze în fiecare procedură, inclusiv în procedura de evaluare a vârstei. Având în vedere că vârsta copilului este un element important pentru aplicarea garanțiilor și principiilor în materie, enumerate în acest manual, este esențial ca atunci când există îndoieli cu privire la vârsta lor, copiii să fie supuși unor proceduri adecvate de examinare a vârstei. În acest sens, **procedura de examinare a vârstei trebuie efectuată cu respectarea deplină a demnității copilului**. Articolul 25 (5) din Directiva privind procedurile de azil permite statelor membre ale UE să recurgă la examene medicale pentru stabilirea vârstei CNS, dar, cu respectarea deplină a

³ *ibid*

demnității individuale, procedând la examinări cât mai puțin invazive posibil, care sunt efectuate de profesioniști. O încălcare a acestei prevederi ar putea duce la încălcarea principiului interesului superior și a dreptului copilului de a-și păstra identitatea în conformitate cu articolul 8 din CDC.

2. Dreptul la protecția și la îngrijirea necesare pentru a asigura bunăstarea CNS.

Statele, prin intermediul autorităților, trebuie să se asigure că bunăstarea copiilor este asigurată. Bunăstarea este un drept fundamental al copilului. CDC stabilește în articolul 17 faptul că statele trebuie să protejeze „*bunăstarea socială, spirituală și morală și sănătatea fizică și morală*” a tuturor copiilor de pe teritoriul lor. În linii mari, trebuie să ne asigurăm că sunt respectate următoarele:

Respectarea acestor drepturi și garantarea accesului la acestea vor duce la asigurarea bunăstării sociale, spirituale și morale și a sănătății fizice a copilului.

Bunăstarea copilului depinde de modul în care protecția și îngrijirea copilului sunt realizate și implementate. Copilul trebuie să aibă acces la toate aceste drepturi pe toată durata șederii sale pe teritoriul unui stat, indiferent dacă are statutul de solicitant de azil, beneficiar al unei forme de protecție, sau dacă are o altă formă de ședere pe teritoriul statului sau chiar și în cazul în care nu are un temei legal pentru a rămâne. Astfel, **CNS trebuie să beneficieze de protecție și îngrijire din momentul în care intră în țară.**

CNS au nevoie de protecție specială adaptată nevoilor lor specifice, inclusiv pentru a evita șederea neregulamentară pe teritoriul unui stat și migrația ilegală, dar și pentru a evita riscul ca CNS să devină victime ale traficului de migranți și de persoane. Aceasta înseamnă că statele trebuie să reglementeze șederea pe teritoriul lor a CNS a căror cerere de azil a fost respinsă pentru ca ei să poată beneficia de acces la toate drepturile menționate mai sus.

Toate statele trebuie să acorde prioritate interesului superior al copilului și să ofere îngrijire adecvată pentru nevoile lor specifice, inclusiv alternative la detenție, având în vedere vulnerabilitatea lor și efectele traumatizante care apar ca urmare a detenției unui copil migrant (vezi capitolul III).

3. Dreptul de a exprima opiniile în mod liber și aceste opinii să fie luate în considerare în chestiuni care îi privesc pe copiii migranți, în funcție de vârsta și de maturitatea lor

Concret, pentru CNS, respectarea acestui drept este importantă în vederea identificării nevoilor primare, specifice și urgente, la momentul intrării pe teritoriul statului gazdă și pe toată durata șederii acestora pe teritoriul acestuia. Așadar, în toate deciziile care trebuie luate cu privire la un CNS, opiniile acestora în raport cu vârsta și maturitatea trebuie luate în considerare, respectându-se interesul superior al copilului.

Autoritățile statului trebuie să se asigure că opiniile copilului sunt neviciate, nealterate, neinfluențate de alți factori externi, iar acestea trebuie analizate în raport cu vârsta și maturitatea copilului.

Opinia copilului trebuie luată în considerare și în procedura de azil, pentru evaluarea interviului, pentru acordarea unei forme de protecție, în cazurile procedurilor de reîntregire a familiei și în procedurile de returnare.

Pentru a se asigura exercitarea acestui drept, statele trebuie să garanteze copiilor **accesul la un interpret** și să li se acorde acestora **informații adecvate vârstei despre drepturile și procedurile lor**.

4. Dreptul de a menține în mod regulat o relație personală și un contact direct cu părinții lor

Fiecare copil are dreptul la viața de familie și la menținerea unei relații și la menținerea contactului cu părinții săi, cu excepția cazului în care acest lucru este contrar interesului său superior. Pentru ca CNS să poată exercita acest drept este esențial ca ei să identifice mai întâi membrii de familie în cauză.

Pentru a se respecta acest drept al CNS, statele trebuie să procedeze la găsirea și reîntregirea rapidă a familiei.

În acest sens, de exemplu, la demararea procedurii de azil, membrii de familie ai copilului trebuie identificați pentru a se realiza ulterior reîntregirea familiei, dacă este cazul. Adicional, **cererile de azil depuse de CNS trebuie analizate cu prioritate și de urgență**.

Articolul 9 din CDC garantează respectarea drepturilor copiilor care au fost separați de ambii părinți de a menține un contact direct cu ambii părinți ai săi, dacă acest lucru este în interesul superior al copilului.

Prevederile articolului 24 alin. (3) din CDFUE și relația acestui articol cu dreptul la viață de familie în conformitate cu articolul 7 din CDFUE vor fi analizate în detaliu în capitolul V din acest manual.

Legislația secundară aplicabilă în UE

Principiile evidențiate sunt încorporate în diferite legi ale UE și în convenții internaționale, subliniind interesul superior al copilului în chestiuni care privesc copiii. Reglementările cheie includ:

1. **Regulamentul UE 604/2013 (așa-numitul Regulament Dublin)** acordă prioritate interesului superior al copilului în ceea ce privește dezvoltarea socială, bunăstarea, siguranța și securitatea copilului, în special pentru copiii neînsoțiți care solicită azil în cadrul procedurilor de returnare într-un alt stat membru competent.⁴ (Citiți mai multe în capitolul IV)
2. **Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului (așa-numita directivă privind procedura de azil)** privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale arată că statele membre trebuie să țină cont în primul rând de interesul superior al copilului atunci când pun în aplicare această directivă. (citiți mai multe în *Capitolul II Dreptul la azil și garanțiile procedurale pentru CNS*)
3. **Directiva 2013/33/UE (Directiva privind condițiile de recepție)** asigură un nivel de trai adecvat copiilor solicitanți de azil, având în vedere situațiile speciale ale acestora⁵ (citiți mai multe în *Capitolul IX Accesul la cazare adecvată și la asistența socială de specialitate*). De asemenea, această directivă reglementează cazurile de detenție a copiilor și plasarea acestora în instituții adecvate⁶ (citiți mai multe în *Capitolul III Copii Migranți aflați în detenție și Dreptul la Libertate*).
4. **Directiva Returnărilor 2008/115/EC** subliniază interesul superior al copilului înainte de a se emite decizii de returnare și de a-i plasa pe copii în custodie publică.⁷ (Citiți mai multe în *Capitolul IV din Drepturi din Carta UE și din Legislația secundară a Uniunii Europene, legate de procedurile de returnare*)
5. **Potrivit Regulamentului (UE) 2016/399 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 martie 2016 privind un cod al Uniunii privind normele care reglementează circulația persoanelor peste frontiere (Codul frontierelor Schengen)** în ceea ce privește Codul frontierelor Schengen, în cazul copiilor care călătoresc neînsoțiți, poliția de frontieră trebuie să se asigure, printr-o verificare amănunțită a documentelor de călătorie și a altor documente, că minorii nu părăsesc teritoriul împotriva voinței persoanei învestite cu autoritatea părintească asupra lor.
6. **Diverse alte directive** care fac referire la protecția internațională⁸ pentru prevenirea și combaterea traficului de persoane și pentru protejarea

4 Punctul 13 din Preambulul Regulamentului UE 604/2013

5 Articolul 23 din Directiva 2013/33/UE

6 Ibid, Articolul 11 (2)

7 Articolul 10 și articolul 17 alineatul (5) din Directiva 2008/115/CE privind returnarea.

8 Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului, din 13 decembrie 2011

victimelor acestei infracțiuni⁹, sau pentru reîntregirea familiei¹⁰ (citiți mai multe în *Capitolul V Accesul la viața de familie și la reîntregirea familiei*)

7. **Convenția Europeană a Drepturilor Omului** interzice discriminarea și tratamentul inuman, asigurând protecție fără distincție.¹¹
8. **Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (CDC)** conține prevederi care reglementează drepturile copilului și impune protecție și asistență specială pentru copiii lipsiți de mediul lor familial, asigurând interesul lor superior în toate deciziile luate sau emise, inclusiv în domeniul migrației și azilului.¹²
9. **Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP)** prevede că fiecare copil are dreptul la măsuri de protecție și trebuie să fie înregistrat imediat după naștere și să aibă un nume. De asemenea, asigură dreptul fiecărui copil de a dobândi o cetățenie.¹³

Practica CJUE și CtEDO

CJUE se asigură că dreptul UE este interpretat și aplicat în același mod în toate țările UE și garantează că țările și instituțiile UE respectă legislația europeană. În domeniul migrației și azilului cu referire la CNS, CJUE a emis o serie de hotărâri relevante. De exemplu, în ceea ce privește reîntregirea familiei:

În cauza *C-550/16*¹⁴ CJUE concluzionează că un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid care are vârsta sub 18 ani la momentul intrării sale pe teritoriul unui stat membru și la momentul introducerii cererii de azil în acel stat, dar care, în cursul procedurii de azil, împlinește vârsta majoratului și i se acordă ulterior statutul de refugiat trebuie să fie considerat drept „minor” în sensul procedurii de reîntregire a familiei.

⁹ Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului, din 15 aprilie 2011

¹⁰ Directiva Consiliului 2003/86/CE din 22 septembrie 2003

¹¹ Articolul 3 și 14 din CEDO

¹² Vedeți spre exemplu Articolul 3, 20, 22 din CDC

¹³ Vedeți articolul 24 PIDCP

¹⁴ Hotărârea din 12 aprilie 2018 în cauza *C550/16, A și S împotriva Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* JO C 38, 6.2.2017.

Puncte cheie de reținut din acest capitol

◆ Fără nicio excepție, toate drepturile, garanțiile și principiile menționate la articolul 24 din CDFUE se aplică și copiilor migranți însoțiți sau neînsoțiți și tuturor cerințelor de intrare și de ședere prevăzute în acquis-ul UE în materie de azil.

- ◆ Principalele principii și drepturi prevăzute la articolul 24 sunt:
 - Principiul interesului superior al copilului.
 - Dreptul la protecția necesară și la îngrijirea necesară pentru a se asigura bunăstarea CNS.
 - Dreptul de exprimare a opiniilor în mod liber și de a se avea în vedere aceste opinii în chestiunile care privesc CNS, cu raportare la vârsta și la maturitatea lor.
 - Dreptul copiilor de a menține în mod regulat o relație personală și un contact direct cu părinții lor.
- ◆ Având în vedere că CNS sunt persoane vulnerabile, statele au obligația de a identifica și de a satisface orice nevoie specială pe care o poate avea un minor din momentul în care acesta intră în țară.
- ◆ Statele trebuie să garanteze că toți copiii au acces la un interpret și că li se oferă informații adecvate vârstei despre drepturile și procedurile lor.
- ◆ Autoritățile statului trebuie să se asigure că opiniile copilului sunt neviciate, nealterate și neinfluențate de alți factori externi, iar aceste opinii trebuie analizate în raport cu vârsta și cu maturitatea.

Capitolul II: Dreptul la azil și procedură. Garanții pentru CNS

În capitolul următor este examinat cadrul legal privind dreptul la azil al CNS și toate garanțiile procedurale care însoțesc dreptul acestora de a solicita azil.

Examinarea articolului 18 din CDFUE referitor la dreptul la azil

Cererea de azil este un drept fundamental al fiecărui copil și exercitarea acestui drept nu este supusă unei evaluări prealabile din partea autorităților. Dreptul la azil este reglementat de articolul 18 din CDFUE:

Dreptul la azil este garantat cu respectarea cuvenită a normelor Convenției de la Geneva din 28 iulie 1951 și ale Protocolului din 31 ianuarie 1967 privind statutul refugiaților, precum și în conformitate cu Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene.

Aceasta înseamnă că toate statele membre ale UE trebuie să respecte dreptul persoanelor de a solicita azil și trebuie să facă acest lucru în conformitate cu tratatele UE relevante și cu legislația UE relevantă.

Articolul 18 garantează, de asemenea, că dreptul la azil este guvernat de principiile și normele stabilite în Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și în

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), precum și de CDFUE. Aceasta implică faptul că hotărârile privind cererile de azil trebuie luate în conformitate cu principiile justiției, echității și respectului pentru drepturile omului.

CDFUE merge mai departe, iar în articolul 19 se precizează că „*nimeni nu poate fi îndepărtat, expulzat sau extrădat într-un stat în care există un risc grav să fie supus pedepsei cu moartea, să fie supus torturii sau tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante.*” Aceasta înseamnă că statele membre ale UE nu pot deporta o persoană într-o țară în care aceasta s-ar confrunta cu tratament inuman sau degradant.

Pe scurt, articolul 18 din CDFUE garantează dreptul la azil în UE și stabilește principii pentru a proteja persoanele care caută refugiu împotriva persecuției sau împotriva tratamentului inuman din alte țări.

Directiva 2011/95, cunoscută sub denumirea de Directiva privind calificarea pentru azil, la punctul 16 din preambul, face trimitere și la articolul 18 din CDFUE:

Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute în special de CDFUE. În special, prezenta directivă urmărește să asigure respectarea deplină a demnității umane și a dreptului la azil al solicitanților de azil și al membrilor de familie care îi însoțesc și să promoveze aplicarea articolelor 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 și 35 din Carta menționată și, prin urmare, trebuie puse în aplicare în consecință.

Garanții procedurale pentru CNS care solicită azil

Garanțiile procedurale sunt măsuri specifice de sprijin implementate în scopul creării condițiilor precise pentru ca persoanele cu nevoi speciale să aibă acces efectiv la proceduri și să prezinte elementele necesare pentru a-și fundamenta cererea de protecție internațională. Acestea permit solicitanților cu nevoi speciale să își exercite drepturile și să își îndeplinească obligațiile.¹⁶

Cadrul legal impune instituirea mai multor garanții pentru a se asigura că interesul superior al copilului primește importanța cuvenită ca primă

¹⁶ EASO (acum EUAA), Ghid practic privind interesul superior al copilului în procedurile de azil, 2019, p. 12

considerație. Multe dintre aceste garanții sunt în general aplicabile tuturor copiilor care solicită azil. Ceea ce este important este modul în care aceste garanții sunt implementate în practică pentru a se garanta interesul superior al copilului, denumit în continuare ISC. Spre exemplu, **accesul la un tutore** este o garanție generală pentru toți CNS care sunt solicitanți de azil. În același timp, implicarea tutorelui în procesul ISC sau includerea unei evaluări de către tutorele copilului fac parte din garanțiile care asigură că ISC este luat în considerare în mod prioritar.¹⁷

Acordând o atenție primordială interesului superior al copilului, funcționarii responsabili sunt obligați să se asigure în permanență, în orice moment, că există garanțiile procedurale necesare și că drepturile fiecărui copil sunt protejate¹⁸. Evident, în cazul unei cereri de protecție internațională a unui copil sunt implicați mai mulți actori din diferite autorități. Toți acești actori sunt responsabili, fiecare în domeniul său de competență, pentru a se asigura că se acordă o atenție primordială interesului superior al copilului. EUAA a elaborat o listă de control pentru a se verifica dacă garanțiile pentru interesul superior al copilului există și pentru a se verifica ce ar trebui să facă oficialii responsabili pentru a asigura existența acestor garanții. Această listă de control trebuie utilizată într-un stadiu incipient al procedurii de azil.¹⁹

UNHCR, în liniile directoare privind procedura pentru interesul superior²⁰ subliniază că garanțiile procedurale asigură că deciziile care afectează copiii și adolescenții sunt luate de persoane calificate în acest sens, păstrându-se confidențialitatea, promovându-se drepturile copiilor și adolescenților și luându-se în considerare bunăstarea imediată și pe termen lung.²¹

Principalele garanții procedurale sunt ²²:

- 1) Cererea de protecție internațională este evaluată în conformitate cu ISC ²³.** Autoritățile trebuie să țină cont de impactul pe care vârsta și eventualele traume și/sau condiții psihologice îl au asupra memoriei copilului și capacității sale de a oferi informații complete și coerente și, prin urmare, asupra evaluării credibilității în timpul examinării. La examinarea nevoilor de protecție ale unui CNS, poate fi necesar să se acorde mai multă importanță anumitor factori obiectivi atunci când se

¹⁷ Ibid, p. 19

¹⁸ Ibid, p. 19

¹⁹ Ibid p. 19; EASO. Ghid practic privind interesul superior al copilului în procedurile de azil, 2019, https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/Practical_Guide_on_the_Best_Interests_of_the_Child_EN.pdf, pp.27-29.

²⁰ Întălitul Comisariat al ONU pentru Refugiați (UNHCR), 2021 Îndrumări ale UNHCR privind Procedura Interesului Superior

²¹ Ibid, p. 43

²² Ibid, Baza pentru garanțiile prezentate în acest capitol sunt pp.43-44

²³ Para. 33 din preambul și articolul 25 alineatul (6) din Directiva privind Procedura de Azil (reformare)

În practică...

Nidos, în **Țările de Jos**, monitorizează procedura de azil și informează copiii cu privire la procedă. Avocații sunt întotdeauna disponibili pentru întrebări suplimentare. Totuși, se observă că frecvent CNS din Olanda nu citește broșurile informative furnizate de Serviciul de Imigrare și Naturalizare (IND), deoarece consideră informațiile din ele prea complicate.

În **Spania**, Agenția pentru Protecția Copilului este responsabilă de informarea CNS cu privire la drepturile lor și, în funcție de vârsta și dezvoltarea lor, acestea pot avea un impact direct asupra lor.

De asemenea, în **Italia**, entitățile publice sau private sunt responsabile pentru a oferi CNS toate informațiile și asistența de care au nevoie. În plus, procedura de numire a unui tutore în Italia este rapidă, iar minorii au dreptul la asistență juridică gratuită atâta timp cât durează procedura de examinare a cererii de azil. Asistența juridică gratuită în Italia este oferită de Ministerul de Interne, prin intermediul Procurorului Statului.

examinează teama întemeiată de persecuție bazată și/sau riscul real de vătămare gravă. Beneficiul îndoielii trebuie aplicat la examinarea nevoilor de protecție internațională ale CNS.²⁴

a. **Asigurarea dreptului copilului de a fi ascultat și de a-și exprima propriile opinii și documentarea acestor opinii în mod clar** este respectată prin a li se permite copiilor să participe într-un mod sigur și semnificativ la toate procedurile. Percepția unui copil asupra experienței sale este adesea esențială pentru identificarea cerințelor sale individuale de protecție și, în multe cazuri, copilul va fi singura sursă a acestor informații. Pentru a se asigura acest drept, trebuie dezvoltate și integrate proceduri și medii speciale sigure și adecvate copiilor pentru a se câștiga încrederea copilului. După cum s-a menționat în Capitolul I, pentru a-și exercita acest drept, copiilor trebuie să li se furnizeze toate informațiile necesare despre opțiunile lor și despre posibilele consecințe, într-o limbă și într-o manieră pe care ei o înțeleg. Acestea includ informații despre dreptul lor la intimitate și la confidențialitate, drepturi care permit copiilor să-și exprime opiniile fără constrângeri sau rețineri și fără teamă de pedeapsă.²⁵

2) Implicarea personalului cu expertiză relevantă în protecția copilului și în lucrul cu copiii. Existența unei echipe multidisciplinare de

24 EASO. *Ghid practic privind interesul superior al copilului în procedurile de azil*, 2019, https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/Practical_Guide_on_the_Best_Interests_of_the_Child_EN.pdf, pp. 25 și 28

25 Întălitul Comisar al ONU pentru Refugiați (UNHCR), *Îndrumări privind protecția internațională nr. 8: Cererile de azil pentru copii în temeiul articolelor 1(A)2 și 1(F) din Convenția din 1951 și/sau Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților*, HCR/ GIP/09/08, 22 decembrie 2009, <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2009/en/71246>, para. 70

profesioniști din cadrul forței de muncă din serviciile sociale (de exemplu de la protecția copilului, protecția refugiaților, asistență socială, psihologi etc.) asigură că recomandările iau în considerare o gamă largă de factori relevanți pentru caz și că acestea sunt obiective.

- 3) Tratament prioritar:** Prelucrarea prioritară înseamnă perioade de așteptare reduse la fiecare etapă a procedurii de azil, inclusiv în ceea ce privește emiterea unei hotărâri privind cererea. Întârzierile sau procedurile îndelungate de luare a deciziilor pot avea efecte adverse asupra copiilor, mai ales că percepția lor asupra timpului este diferită de cea a adulților. Prin urmare, deciziile referitoare la copii ar trebui să fie prioritizate și efectuate în cel mai scurt timp posibil, respectând în același timp nevoia copilului de a avea suficient timp pentru a se simți încrezător, dar fără a se compromite alte aspecte ale procedurii (de exemplu, timp suficient pentru o evaluare cuprinzătoare; dar și timp pentru a se construi relații de încredere cu tutorele și cu alți angajați profesioniști și pentru a se simți în siguranță).²⁶
- 4) Scutirea de la procedurile de frontieră/accelerate/rapide.** Copilul ar trebui să fie scutit de procedurile de frontieră, de procedura accelerată și de procedura de procesare rapidă atunci când sprijinul adecvat cerut de acesta nu poate fi asigurat în contextul unor astfel de proceduri.²⁷ O perioadă de odihnă și de recuperare ar trebui acordată atunci când nevoile copilului o cer. Statele UE ar trebui să aibă în plus mecanisme pentru a răspunde situațiilor de urgență care ar putea necesita transferul unui copil/unor copii într-un mediu mai sigur.²⁸
- 5) Decizie și recomandări scrise și motivate.** Pe lângă descrierea împrejurărilor și faptelor, este necesară și documentarea elementelor și factorilor luați în considerare, indicându-se ponderea fiecărui element în procesul decizional și indicându-se și considerentele acestuia. În cazul în care decizia nu este în concordanță cu opiniile copilului sau adolescentului, ar trebui explicat și documentat motivul în mod clar.
- 6) Abordare prietenoasă cu copiii la transmiterea informațiilor** într-o manieră adecvată vârstei și într-un limbaj pe care copiii îl înțeleg. Interviuurile ar trebui să fie prietenoase cu copiii. Interpreții implicați în interviuri cu copiii ar trebui, de asemenea, să fie instruiți cu privire la modul în care trebuie să comunice cu aceștia.

²⁶Ibid, para. 66

²⁷ A se vedea articolul 24 alineatul (3) din Directiva privind procedura de azil (reformare)

²⁸ EASO (EUAA). Ghid practic privind interesul superior al copilului în procedurile de azil, 2019, https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/Practical_Guide_on_the_Best_Interests_of_the_Child_EN.pdf, p. 21

- 7) Revizuirea hotărârilor și redeschiderea dosarelor** atunci când există schimbări de circumstanțe bazate pe fapte, pe dovezi sau pe alte considerații noi, care ar putea afecta hotărârea inițială. Un caz poate fi revizuit și la cererea părintelui sau a tutorei legal al copilului (sau, dacă este cazul, la cererea copiilor înșiși). Solicitățile de revizuire făcute de copiii însoțiți de părinții sau de tutorele lor legal ar trebui, de asemenea, să fie luate în considerare.
- 8) Reprezentantul legal, tutorele sau persoana de sprijin** pentru copiii care nu se află sub îngrijirea părinților sau a tutorei legal trebuie să fie numiți gratuit²⁹ cât mai curând posibil. Tutorele trebuie să posede o serie de calități, și anume expertiză în ceea ce privește tinerii și capacitate suficientă, împreună cu expertiză în nevoile specifice de protecție a copilului. Este important să i se acorde sprijin copilului pe toată durata procedurii de azil, din partea tutorei/reprezentantului desemnat, precum și acces la asistență și consiliere juridică. Este esențial să se asigure continuitatea desemnării tutorilor/reprezentanților și să se stabilească un număr maxim de copii pe care să-i poată reprezenta la un moment dat.³⁰
- 9) Accesul la consultanță și la consiliere juridică.** Este o bună practică să se asigure că i se acordă copilului acces gratuit la servicii de asistență juridică în toate etapele procedurii de azil.³¹
- 10) Respectarea unității familiei.** În timpul procedurilor de azil, ar trebui să se asigure respectarea conceptului de unitate familială, cu excepția cazului în care preocupările pentru bunăstarea sau siguranța copilului ar indica altfel.³² (Vedeți capitolul V)
- 11) Evitarea conflictului de interese,** de exemplu, în cazurile care implică prieteni sau membri ai familiei. Deciziile ar trebui să urmărească echilibrarea drepturilor concurente pentru a se identifica o soluție care să asigure exercitarea tuturor drepturilor copiilor.

29 Întălitul Comisariat al ONU pentru Refugiați (UNHCR), Îndrumări privind protecția internațională nr. 8: Cererile de azil pentru copii în temeiul articolelor 1(A)2 și 1(F) din Convenția din 1951 și/sau Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților, HCR/ GIP/09/08, 22 decembrie 2009, <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2009/en/71246>, para 69

30 EASO. Ghid practic privind interesul superior al copilului în procedurile de azil, 2019, https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/Practical_Guide_on_the_Best_Interests_of_the_Child_EN.pdf, p. 21

31 Articolul 19 și 25(4) APD

32 EASO. Ghid practic privind interesul superior al copilului în procedurile de azil, 2019, https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/Practical_Guide_on_the_Best_Interests_of_the_Child_EN.pdf, p. 24

Având în vedere examinarea articolului 18 și a tuturor garanțiilor procedurale oferite CNS, este important să se țină seama de câteva considerații cuprinse în *Ghidul UNHCR privind cererile de azil pentru copii*.³³ Toți CNS au experiențe unice. Autoritățile decizionale respective trebuie să ia în considerare formele existente de persecuție specifice copiilor (de exemplu, recrutarea minorilor; traficul de copii pentru prostituție; și exploatarea sexuală sau supunerea la mutilări genitale feminine³⁴), vârsta copilului, cunoașterea și/sau amintirea condițiilor din țara de origine, vulnerabilitatea copilului, nivelul lui de maturitate și dezvoltare și dependența lui de adulți. Este posibilă situația în care copiii să nu-și poată exprima cererile de azil în același mod ca și adulții și, prin urmare, ar putea avea nevoie de asistență specială pentru a face acest lucru. Ei pot fi prea tineri sau prea imaturi pentru a putea diferenția imaginația de realitate, pentru a evalua ce informații sunt importante sau pentru a interpreta lucrurile la care au fost martori sau pe care le-au experimentat într-un mod ușor de înțeles pentru un adult. Astfel, ceea ce ar putea constitui o minciună în cazul unui adult ar putea să nu fie neapărat o minciună în cazul unui copil. Prin urmare, este esențial ca examinatorii să aibă pregătirea și abilitățile necesare pentru a putea evalua cu acuratețe fiabilitatea și semnificația relatării copilului. Acest lucru poate necesita implicarea experților în interviuarea copiilor în afara unui cadru formal sau observarea copiilor și comunicarea cu aceștia într-un mediu în care se simt în siguranță, de exemplu, într-un centru de recepție. Poate include, de asemenea, utilizarea unor metode diverse de comunicare non-verbală, precum jocul, desenul, scrierea, jocul de rol, povestirea și cântatul.³⁵

Adoptarea unei abordări sensibile la copii în cadrul procedurii de azil, desigur, nu înseamnă că copiii solicitanți de azil au în mod automat dreptul la protecție internațională. Mai trebuie stabilită și o teamă bine întemeiată de persecuție sau de forme de vătămare gravă.³⁶

33 Întălitul Comisariat al ONU pentru Refugiați (UNHCR), *Îndrumări privind protecția internațională nr. 8: Cererile de azil pentru copii în temeiul articolelor 1(A)2 și 1(F) din Convenția din 1951 și/sau Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților*; HCR/ GIP/09/08, 22 decembrie 2009, <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2009/en/71246>

34 Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului, *Comentariul general nr. 6 (2005): Tratatamentul aplicat copiilor neînsoțiți și separați în afara țării lor de origine*, CRC/GC/2005/6, Sep. 2005 (denumit în continuare „CDC, Comentariu general nr. 6”), <http://www.unhcr.org/refworld/docid/42dd174b4.html>, para. 74.

35 Întălitul Comisariat al ONU pentru Refugiați (UNHCR), *Îndrumări privind protecția internațională nr. 8: Cererile de azil pentru copii în temeiul articolelor 1(A)2 și 1(F) din Convenția din 1951 și/sau Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților*; HCR/ GIP/09/08, 22 decembrie 2009, <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2009/en/71246>, para. 2, 4, 71, 72

36 Ibid, para. 4

În ceea ce privește totalitatea informațiilor furnizate, trebuie reținut că, în scurt timp, legislația privind procedurile poate fi modificată prin noul Pact al UE privind migrația și azilul, care se așteaptă să conțină prevederi relevante pentru protecția drepturilor CNS.

Bune practici

Echipa multidisciplinară în Franța

1 Franța a implementat echipe multidisciplinare în anumite regiuni pentru a răspunde nevoilor CNS care solicită azil. Aceste echipe sunt compuse din asistenți sociali, psihologi, avocați și alți profesioniști care lucrează împreună pentru a oferi sprijin complet CNS. Aceștia oferă consiliere juridică, îngrijire medicală, asistență psihosocială și îndrumare în procesul de azil, asigurându-se astfel că copiii primesc sprijinul de care au nevoie pentru a naviga în mod eficient în sistemul de azil.

Instruire de specialitate în Grecia

2 În Grecia, au fost desfășurate programe de formare specializată pentru profesioniștii care lucrează cu copii migranți și cu solicitanți de azil, inclusiv CNS. Aceste programe oferă instruire pe teme precum trauma copilului, drepturile copilului, procedurile de azil și identificarea nevoilor specifice ale copiilor. Această instruire ajută la îmbunătățirea capacității profesioniștilor de a înțelege și de a aborda nevoile unice ale CNS, asigurând astfel o protecție mai eficientă a drepturilor lor în timpul procesului de azil.

Servicii de traducere și interpretariat în Austria

3 În Austria, au fost înființate servicii specializate de traducere și interpretare pentru copiii migranți și solicitanți de azil, inclusiv CNS. Aceste servicii asigură accesul copiilor la informații clare și ușor de înțeles despre procesul de azil în limba lor maternă, permițându-le să participe mai eficient la proces și să-și exercite drepturile. În plus, aceste servicii ajută la asigurarea unei comunicări eficiente între copii și autorități, ceea ce este esențial pentru asigurarea unui proces corect și echitabil.

Sistemul de tutelă legală în Italia

4 Italia a implementat un sistem de tutelă legală pentru CNS care solicită azil. Acest sistem oferă copiilor un tutore legal care îi consiliază și îi reprezintă în toate aspectele cererii lor de azil. Acești tutori sunt instruiți să lucreze cu copiii și sunt dedicați interesului superior al copilului, ceea ce a îmbunătățit semnificativ calitatea și echitatea procesului de azil pentru CNS la nivel național.

Program de consiliere specializată în Suedia

5 Suedia a dezvoltat un program specializat de consiliere pentru CNS care solicită azil. Acest program oferă copiilor acces la consilieri instruiți pe probleme de îngrijire a copiilor, migrație și azil. Acești consilieri oferă sprijin psihosocial, informații clare și ușor de înțeles și asistență juridică pe tot parcursul procesului de solicitare a azilului, ceea ce a îmbunătățit semnificativ capacitatea copiilor de a înțelege și de a participa la proces.

Combaterea și prevenirea traficului de persoane în Spania

6 Spania a implementat măsuri pentru a proteja CNS de traficul de persoane și de exploatarea persoanelor. Aceasta include identificarea timpurie a potențialelor victime, furnizarea de sprijin adecvat și de protecție adecvată și colaborarea cu alte țări pentru combaterea traficului transnațional de persoane.

Din perspectiva genului, putem evidenția următoarele exemple:

Violența pe bază de gen

În 2020, unele țări UE+ au implementat noi măsuri pentru a gestiona mai bine solicitanții care au suferit violență sexuală sau bazată pe gen. În Slovenia, Ministerul de Interne, Ministerul Muncii, Familiei, Afacerilor Sociale și Egalității de Șanse, poliția și Ministerul Justiției – împreună cu 11 ONG-uri și ICNUR – au semnat un nou protocol privind prevenirea și acțiunea în cazurile de violență sexuală și violență pe bază de gen în procedurile de protecție internațională.

Abordarea victimelor necesită mecanisme speciale care să completeze sistemul național existent, pentru a oferi protecție și asistență adecvată.³⁷

Mutilarea/Tăierea genitală feminină (FGM/C)

În Franța, Curtea Națională de Azil (CNDA) a decis că fetele somaleze care nu au fost supuse MGF/T – dar riscă dacă sunt returnate – constituie un anumit grup social care are nevoie de protecție. Instanța a constatat că OPFRA³⁸ l-a audiat doar pentru scurt timp pe tatăl unei fete, nu pe mama, deși ea putea depune mărturie că practica a fost întreprinsă în familia ei. CNDA a reiterat că MGF/T este practică aproape universală în toată Somalia, fără o scădere semnificativă a practicii, iar fetele expuse riscului în cazul în care sunt returnate, prin urmare, constituie un anumit grup social care are nevoie de protecție împotriva MGF/T.³⁹

Puncte cheie de reținut din acest capitol

- ◆ Articolul 18 din CDFUE garantează dreptul de azil în cadrul UE al refugiaților, inclusiv pentru CNS, stabilind principii pentru a proteja persoanele care caută refugiu împotriva persecuției sau împotriva tratamentului inuman în alte țări.
- ◆ Garanțiile procedurale asigură că deciziile care afectează copiii și adolescenții sunt luate de persoane calificate în acest sens, păstrându-se confidențialitatea, promovându-se drepturile copiilor și adolescenților și luându-se în considerare bunăstarea lor imediată și pe termen lung.
- ◆ Principalele garanții procedurale sunt:
 - Asigurarea dreptului copilului de a-și exprima propriile opinii, documentând în mod clar aceste opinii și permițându-i copilului să participe într-un mod sigur și semnificativ la toate procedurile.
 - Implicarea personalului cu expertiză relevantă în protecția copilului și în lucrul cu copiii.

³⁷ 2021 Raport anual privind situația azilului în Uniunea Europeană, publicat de Agenția pentru Azil a Uniunii Europene (EUAA).

³⁸ Office Français de Protection des Réfugiés et Apatrides (OFPRA) este un birou guvernamental francez responsabil cu procesarea cererilor de statut de refugiat sau de apatrid.

³⁹ Baza de date europeană a dreptului azilului (EDAL), Franța – CNDA, 21 octombrie 2017, Mme E., nr 16029780, <https://www.asylumlawdatabase.eu/en/case-law/france-%E2%80%93-cnda-21-october-2017-mme-e-n%C2%BA-16029780>

- Tratarea prioritară a cazurilor care implică copii, respectându-se în același timp nevoia copilului de timp suficient pentru o evaluare cuprinzătoare.
- Emiterea de hotărâri și recomandări scrise și motivate.
- Aplicarea unei abordări prietenoase copiilor la momentul transmiterii informațiilor către copii.
- Revizuirea hotărârilor atunci când există schimbări ale circumstanțelor.
- Asigurarea unui reprezentant legal, tutore sau persoană de sprijin pentru copiii care nu sunt în grija părintelui sau a tutorelui lor legal.
- Evitarea conflictului de interese.

A young girl with dark hair, wearing a grey knit beanie and a bright pink puffer jacket, is looking directly at the camera through vertical metal bars. She is holding onto the bars with her right hand. The image is framed by a thick orange border.

DE CE ESTE IMPORTANTĂ CARTA?⁴⁰

Prevederile relevante ale legislației UE pot avea efect direct, iar instanțele naționale pot dezactiva dispozițiile naționale, fără a solicita sau a aștepta ca prevederile naționale conflictuale să fie stabilite prin mijloace legislative sau constituționale.

31

Articolul 6 din CDFUE - dreptul la libertate și siguranță

Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță, în virtutea Cartei drepturilor fundamentale a UE (CDFUE) (articolul 6) și în baza Convenției europene a drepturilor omului (CEDO) (articolul 5). **Nimeni nu poate fi privat de această libertate decât din motive legale exhaustive și în conformitate cu procedurile stabilite de lege.**⁴¹

Înțelegerea Cartei UE necesită adesea și studierea CEDO. Atunci când Carta include drepturi corespunzătoare celor garantate de CEDO, semnificația și domeniul de aplicare a acestor drepturi ar trebui să fie aceleași cu cele prevăzute de Convenție.⁴² În acest sens, articolul 6 din Carta și articolul 5 din CEDO au același sens și domeniu de aplicare.⁴³ În contextul migrației, printre condițiile care permit privarea de libertate, litera (f) din articolul 5 alineatul (1) din CEDO, de exemplu, se referă la arestarea sau la detenția legală menită să împiedice intrarea neautorizată într-o țară sau a persoanelor supuse procedurilor de deportare sau de extrădare. Dreptul la libertate și integritate al Cartei cuprinde, de asemenea, garanțiile procedurale prevăzute la articolul 5 din CEDO, inclusiv:

- ◆ **Dreptul de a fi informat cu promptitudine**, într-o limbă înțeleasă de persoană, cu privire la motivele reținerii sau arestării.
- ◆ **Dreptul de a avea reținerea sau arestarea revizuită de către un judecător.**
- ◆ **Dreptul de a primi despăgubiri** în cazurile de arestare sau detenție ilegală.

În legislația lor națională, toate statele membre ale UE au în vedere dreptul la libertate.⁴⁴ Carta adaugă puțin la obligațiile existente privind drepturile omului atunci când consacră dreptul la libertate. Dreptul la libertate și integritate ar trebui înțeles într-un sens restrâns - protejează împotriva arestării și a altor forme de detenție obligatorie. Cu toate acestea, este important ca, împreună cu

41 Comisia internațională a juriștilor, *Îngrijirea copiilor migranți: nevoia de alternative la detenție* Materiale de instruire privind alternativele la detenție pentru copiii migranți (2022), https://www.icj.org/wp-content/uploads/2022/04/ENGL-CADRE_Module-I.pdf

42 Articolul 52(3) CDFUE

43 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 303/17, 2007, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:303:FULL&from=EN>

44 Gabriel Toggenburg, *Al șaselea dintre toate drepturile UE-r: libertatea, siguranța și modul în care Carta contribuie la acestea*, 2020, <https://www.eurac.edu/en/blogs/eureka/the-6th-of-all-eu-r-rights-liberty-security-and-how-the-charter-contributes>

Carta, dreptul UE să prevadă o interdicție scrisă a restricțiilor nejustificate ale libertății și securității persoanelor vizate de dreptul UE. Întrucât legislația UE acoperă domeniile azilului și migrației, această interdicție îi protejează și pe migranții și refugiații care se află pe teritoriul UE. Mai mult, se extinde și pentru protecția drepturilor grupurilor vulnerabile, precum copiii migranți, care pot fi privați de libertate și cărora trebuie să li se asigure protecție juridică și garanții procedurale adecvate.

Drepturile copiilor migranți aflați în detenție

Copiii, din cauza vârstei lor, se află în mod inerent într-o situație vulnerabilă atunci când vine vorba despre privarea de libertate. Drepturile copiilor care sunt mutați în mod forțat din țara lor ar putea fi încălcate în mod semnificativ. Copiii pot suferi maltratări severe în diferitele etape ale călătoriei lor pentru migrație, punându-se în pericol bunăstarea lor fizică, morală și psihologică în țările de origine, de tranzit și de destinație. În acest context, este esențial să se examineze drepturile copilului în caz de detenție având în vedere că tinerii deținuți, datorită vulnerabilității lor în contextul migrației, sunt susceptibili

În practică...

Detenția și custodia nu sunt permise pentru copiii neînsoțiți care solicită azil în **Italia și Grecia**. Deși în Grecia pot avea loc perioade scurte de detenție, acestea durează de obicei doar câteva zile și se datorează în primul rând întârzierilor la intrarea în sistemul de protecție a copilului.

În **Țările de Jos** CNS pot fi reținuți numai în circumstanțe excepționale, cum ar fi dispariții anterioare, suspiciunea sau condamnarea unei infracțiuni sau dacă sunt în așteptarea deportării în țara lor de origine. Cu toate acestea, CNS nu sunt deținuți în mod obișnuit, în practică.

În **România**, minorii nu pot fi plasați în custodie publică, decât dacă sunt însoțiți de cel puțin un părinte sau de reprezentantul legal al acestora. În plus, CNS în România sunt scutiți de procedurile de frontieră, care ar putea presupune până la 20 de zile de detenție la punctele de trecere a frontierei.

În **Bulgaria** reținerea CNS în scopuri de imigrare este interzisă. Copiii însoțiți pot fi reținuți până la trei luni împreună cu părinții lor. Nu există nicio interdicție cu privire la detenția copiilor însoțiți sau neînsoțiți care solicită azil în Bulgaria, iar legea nu specifică o perioadă maximă de detenție pentru aceștia.

de o experimentare mai intensă a consecințelor negative ale detenției decât adulții.⁴⁵

Detenția trebuie să fie justificată drept rezonabilă, necesară și proporțională în lumina circumstanțelor și trebuie reevaluată pe măsură ce se extinde în timp.

Când vine vorba despre privarea de libertate, în contextul migrației și al azilului, în general se pot contura două tipuri de detenție: 1) **detenție pentru imigranți în scopul returnării** și/sau pentru efectuarea procesului de îndepărtare și 2) **detenție în cadrul procedurii de azil**. În oricare dintre aceste cazuri, motivele detenției trebuie să fie clar stabilite în dreptul național.⁴⁶

Migranții pot fi reținuți numai în circumstanțe excepționale clar definite, ca măsură de ultimă instanță, pentru cea mai scurtă perioadă de timp, numai în cazul în care alte alternative mai puțin restrictive nu sunt fezabile în urma unei evaluări amănunțite a tuturor faptelor și circumstanțelor relevante în cazul individual.⁴⁷

Asemenea circumstanțe, așa cum sunt definite în Directiva UE privind recepția sunt:

- (a) să se determine sau să verifice identitatea sau naționalitatea acestora;
- (b) să se determine acele elemente pe care se întemeiază cererea de protecție internațională care nu au putut fi obținute în absența detenției, în special atunci când există riscul de evadare a solicitantului;
- (c) să se decidă, în contextul unei proceduri, cu privire la dreptul solicitantului de a intra pe teritoriu;
- (d) atunci când protecția securității naționale sau a ordinii publice o impune;

⁴⁵ Comitetul pentru Drepturile Omului, Comentariul General 35, alin. 18; A. c. Australia, HRC, Comunicarea nr. 560/1993, Opinia din 3 aprilie 1997, ONU Doc. CCPR/C/59/D/560/1993, alin. 9,3–9,4; Samba Jalloh împotriva Țărilor de Jos, HRC, Comunicarea nr. 794/1998, Opinia din 26 martie 2002, ONU Doc. CCPR/C/74/D/794/1998, alin. 8,2; Nystrom c. Australia, HRC, Comunicarea 1557/2007, Opiniile din 18 iulie 2011, UN Doc. CCPR/C/102/D/1557/2007, alin. 7.2 și 7.3; Saadi împotriva Regatului Unit, CtEDO, Cererea nr. 13229/03, Hotărârea din 29 ianuarie 2008, alin. 74; Baban v. Australia, HRC, Comunicarea 1014/2001, Opinia din 18 septembrie 2003, ONU Doc. CCPR/C/78/D/1014/2001, alin. 7,2; Bakhtiyari c. Australia, HRC, Comunicarea 1069/2002, Opinia din 6 noiembrie 2003, ONU Doc. CCPR/C/79/D/1069/2002, alin. 9,2–9,3; ICNUR, Îndrumări privind criteriile și standardele aplicabile referitoare la detenția solicitanților de azil și alternative la detenție (2012), ghidul 4.3 și anexa A (care descrie alternativele la detenție).

⁴⁶ Articolul 8 alineatul (3) Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor de recepție a solicitanților de protecție internațională (reformare)

⁴⁷ Considerentul 14 Directiva 2013/33/UE și articolul 17 din Directiva 2008/115/EC; CJUE, dosarul Hassen El Dridi, dosarul nr. C-61/11, 28 aprilie 2011, alin. 39; CJUE, cauza Bashir Mohamed Ali Madi, Cauza nr. C-146/14, 5 iunie 2014, alin. 64; Rahimi împotriva Greciei, CtEDO, cererea nr. 8687/08, Hotărârea din 5 aprilie 2011, para. 109.

- (e) în cadrul procedurii de returnare, să se pregătească returnarea și/sau să se efectueze procesul de îndepărtare.
- (f) la determinarea statului membru responsabil cu examinarea unei cereri de protecție internațională depusă într-unul dintre statele membre, să se asigure procedurile de transfer și dacă există un risc semnificativ de evadare, pe baza unei evaluări individuale și numai în măsura în care detenția este proporțională; dacă alte măsuri alternative mai puțin coercitive nu pot fi aplicate eficient.⁴⁸

Criteriile și standardele aplicabile referitoare la detenția adulților se aplică cu și mai multă forță copiilor, **care în mod ideal ar trebui să nu fie deloc deținuți.**⁴⁹ CDC impune obligații juridice internaționale specifice privind copiii și conturează câteva principii îndrumătoare privind protecția acestora:

CELE MAI BUNE INTERESE ALE COPILULUI

Interesul superior al copilului ar trebui să fie principalul aspect în toate chestiunile referitoare la copii, inclusiv pentru copiii care solicită azil și refugiați (articolul 3 coroborat cu articolul 22 din CDC).

ZERO DISCRIMINARE

Nu va exista nicio discriminare pe motive de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, origine națională, etnică sau socială, proprietate, dizabilitate, naștere sau alt statut sau pe baza statutului, activităților, opiniilor sau convingerilor exprimate ale părinților, tutorilor legali sau membrilor familiei copilului.

DREPTUL LA VIAȚĂ

Fiecare copil are un drept fundamental la viață, supraviețuire și dezvoltare în cea mai mare măsură posibilă (Articolul 6, CDC).

DREPTUL COPILULUI DE A PARTICIPA LA ORICE PROCEDURĂ JUDICIARĂ SAU ADMINISTRATIVĂ

Copiii au dreptul de a participa la orice procedură judiciară sau administrativă legată de ei, fie direct, fie prin intermediul unui reprezentant sau al unei entități corespunzătoare, conform normelor de procedură ale legislației naționale. (Articolul 12 din CDC).

⁴⁸ Articolul 8 alineatul (3) Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor de recepție a solicitanților de protecție internațională (reformare)

⁴⁹ Înalțul Comisariat al ONU pentru Refugiați (UNHCR), Îndrumări privind criteriile și standardele aplicabile referitoare la detenția solicitanților de azil și alternativele la detenție, 2012, <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2012/en/87776>

Detenția poate avea loc în diferite locații, precum la frontierele terestre și maritime, în zonele internaționale de tranzit, în aeroporturi, pe insule, bărci și în tabere de refugiați închise. Indiferent de desemnarea locului de detenție, considerentele esențiale se referă la privarea efectivă a persoanei de libertate și dacă această privare respectă standardele legale internaționale.⁵⁰

Vulnerabilitatea copiilor are prioritate față de statutul lor de migrant, iar principiul de bază care ghidează toate acțiunile care îi privesc trebuie să fie **asigurarea interesului lor superior**. Statele membre trebuie să aibă ca primă considerație bunăstarea copilului și să asigure un nivel de viață adecvat pentru dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală și socială a copilului.⁵¹

Copiii aflați în detenție vor avea posibilitatea de a se angaja în activități de agrement, inclusiv în activități de joacă și recreative adecvate vârstei lor și, în funcție de durata șederii lor, vor avea acces la educație (vezi capitolul VII privind dreptul la educație).⁵² Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului, Raportorul Special al ONU pentru drepturile omului pentru migranți și Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei precizează cu toții că detenția din motive de migrație a copiilor migranți **nu este în sine în interesul lor superior** și că detenția persoanelor vulnerabile, inclusiv CNS, este interzisă în dreptul internațional.

Obligația de a acționa în interesul superior al copilului necesită, în situația CNS, **o evaluare cuprinzătoare a identității copilului într-o manieră**

În practică...

Deși detenția este considerată o măsură de ultimă instanță, unii CNS sunt încă deținuți în țări precum **Spania** și **Bulgaria**, adesea din cauza erorilor de evaluare a vârstei.

Ombudsmanul spaniol a abordat cazurile de detenție raportate, în special în ceea ce privește femeile cu copii mici, care au nevoie de cazare separată pentru a le asigura siguranța și integritatea.

În **România**, în situațiile în care evaluarea vârstei este refuzată, copiii solicitanți de azil pot fi plasați în spații închise special amenajate, cu respectarea principiului interesului superior al copilului.

50 Întălitul Comisariat al ONU pentru Refugiați (UNHCR), *Îndrumări privind criteriile și standardele aplicabile referitoare la detenția solicitanților de azil și alternativele la detenție*, 2012, <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2012/en/87776>

51 Articolul 23 alineatul (1) Directiva recepției

52 Articolul 17 alineatul (3) din Directiva 2008/115/EC

prietenosă cu copilul și ținând cont de factori precum vârsta, naționalitatea și mediul său cultural, precum și de alte aspecte din istoricul său.⁵³

Dacă detenția CNS devine necesară, copiii trebuie să fie separați de adulți și, pe cât posibil, să li se asigure plasarea în instituții prevăzute cu **personal și cu facilități care țin cont de nevoile persoanelor, precum și de vârsta și de maturitatea lor**.⁵⁴ Această obligație este una pe care statele membre nu o pot trece cu vederea atunci când determină interesul superior al copilului.

În ceea ce privește **dreptul copilului de a participa la proceduri judiciare sau administrative**, dispoziția articolului 12 CDC **se extinde la dreptul copilului de a primi informații** cu privire la detenția sa, informații care ar trebui să fie comunicate în mod corespunzător.

Atunci când un copil este reținut împreună cu familia, se presupune că părinții sau membrii adulți ai familiei vor furniza aceste informații. Deși nu există reglementări specifice cu privire la modul în care copilul ar trebui să fie informat, informarea trebuie realizată într-un mod adecvat.

În cazurile care implică CNS, tutorele/reprezentantul este responsabil pentru transmiterea tuturor informațiilor necesare cu privire la statutul juridic al copilului. **Numirea promptă a unui tutore competent** trebuie asigurată pentru fiecare CNS, iar procedurile de detenție ar trebui să continue după numirea tutorelui. În plus, dacă un copil este implicat în proceduri administrative sau de azil, acesta ar trebui să aibă un reprezentant legal alături de tutore, care să susțină drepturile și interesele copilului pe parcursul procedurilor formale.

În cazul în care un copil este ținut în detenție, acesta ar trebui să aibă acces efectiv la **garanțiile procedurale necesare, precum sunt căile de atac judiciare în fața unei autorități judiciare naționale**. Anumite autorități de stat trebuie să respecte dreptul copilului de a fi audiat, care prevede că un copil nu poate fi reținut fără a fi audiat mai întâi de un judecător.⁵⁵

53 Comisia internațională a juriștilor, *Îngrijirea copiilor migranți: nevoia de alternative la detenție* Materiale de instruire privind alternativele la detenție pentru copiii migranți (2022), https://www.icj.org/wp-content/uploads/2022/04/ENGL-CADRE_Module-I.pdf

54 Articolul 17 alineatul (4) din Directiva 2008/115/EC

55 FRA, *Cadrul juridic și politic european privind detenția copiilor pentru imigranți*, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al UE, 2017, p. 64-65.

Alternative la detenție

În cazul copiilor, statele sunt obligate să examineze cu atenție alternativele la detenție. Niciun copil nu trebuie ținut în detenție din motive de migrație și, în schimb, o astfel de detenție ar trebui înlocuită cu o îngrijire alternativă adecvată.⁵⁶ Detenția unui minor poate fi justificată numai după ce au fost luate în considerare în mod corespunzător toate măsurile alternative la detenție, care nu implică privarea de libertate. Scopul este păstrarea integrității fizice și psihologice a copilului, a cărui dezvoltare suferă modificări structurale. Orice măsură alternativă la detenție trebuie să respecte drepturile fundamentale ale omului în cazul solicitanților.⁵⁷

Termenul „**alternative la detenție**” nu este o expresie legală formală, dar este folosit în acest manual pentru a descrie orice legi, politici sau practici care permit copiilor să trăiască în comunitate în anumite condiții sau limitări ale mobilității lor.

Merită subliniat faptul că practicile CEDO sugerează că părțile contractante ale CEDO ar trebui să ofere alternative la detenție. Prin urmare, statele sunt obligate să încorporeze aceste alternative în legislația lor și ar trebui să le ia în considerare în cazul fiecărui individ. Potrivit jurisprudenței CtEDO, principiul interesului superior al copilului implică datoria de a delibera asupra tuturor alternativelor la detenție. Dacă autoritățile statului nu investighează în mod adecvat situația copilului și nu constată dacă detenția este o ultimă soluție, acestea încalcă dreptul copilului la libertate. În consecință, CEDO a stabilit că eșecul autorităților statului de a verifica disponibilitatea măsurilor alternative are ca rezultat detenția nejustificată a copilului și constituie o încălcare a obligațiilor care le revin în temeiul Convenției ⁵⁸.

Principiul de a nu reține, ci de a căuta o alternativă se aplică nu numai copiilor neînsoțiți și separați, ci și copiilor migranți însoțiți. Atunci când copiii sunt însoțiți, necesitatea de a menține familia unită nu este un motiv valabil pentru a justifica privarea de libertate a unui copil. Atunci când interesul superior

⁵⁶ Rezoluția APCE 1810 (2011), 2011, *Copiii neînsoțiți în Europa: probleme de sosire, ședere și întoarcere*.

⁵⁷ Considerentul 20 din Directiva privind recepția

⁵⁸ CtEDO, *Popov împotriva Franței*, nr. 39472/07 și 39474/07, 19 ianuarie 2012, alin. 119.

al copilului impune ca familia să se mențină unită, cerința imperativă de a nu priva copilul de libertate se extinde la părinții copilului și impune autorităților să aleagă **soluții neprivative de libertate** pentru întreaga familie.⁵⁹ Autoritățile au datoria să ia în considerare interesul superior al copiilor atunci când evaluează dacă o măsură este proporțională pentru atingerea scopului urmărit. Protecția interesului superior al copilului necesită atât ca familiile să fie menținute unite pe cât posibil, cât și ca măsuri alternative să fie luate în considerare astfel încât detenția copiilor să fie cu adevărat o măsură de ultimă instanță.⁶⁰

Având în vedere diferitele contexte naționale și practica finalizării sau enumerării exhaustive a măsurilor alternative, nu există o abordare definitivă. Termeni diferiți pot fi utilizați pentru a descrie același tip de alternativă în contexte diferite și, invers, același termen poate avea semnificații diferite în circumstanțe diferite. În practică, diferite tipuri de alternative sunt adesea folosite împreună mai degrabă decât separat. În acest context, este extrem de important să ne asigurăm că orice măsură sau combinație de măsuri servește ca alternativă **la** detenție, mai degrabă decât ca formă alternativă **de** detenție. Este adesea practic și semnificativ să se folosească mai multe tipuri simultan și/sau să fie combinate mai multe tipuri de alternative, în funcție de oportunitățile, nevoile și riscurile asociate fiecărui caz specific.

Există deja alternative la detenție pentru copii și familii în diferite țări europene. În timp ce preocupările cu privire la copiii care evadează din facilitățile de azil și din cadrul alte proceduri de imigrare rămân, aceste practici au demonstrat în mod clar modul în care îngrijirea adecvată, serviciile asociate și sprijinul pot fi implementate pentru o mai bună protecție a copiilor solicitanți de azil, refugiați și migranți.⁶¹

ICNUR rezumă ceea ce consideră a fi cele mai bune practici pentru o unitate de recepție adecvată, după cum urmează:⁶²

59 Comentariul general comun nr. 4 (2017) al Comitetului pentru protecția tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora și nr. 23 (2017) al Comitetului pentru Drepturile Copilului cu privire la obligațiile statului privind drepturile omului ale copiilor în contextul migrației internaționale în țările de origine, tranzit și retur, op. cit., alin. 11

60 CoE, Aspecte juridice și practice ale alternativelor eficiente la detenție în contextul migrației, 7 decembrie 2017, §69. 61 OIM UNHCR UNICEF, Siguranța și demnitatea copiilor refugiați și migranți: Recomandări pentru alternative la detenție și aranjamente adecvate de îngrijire în Europa, 2022.

62 UNHCR, Documentul de opțiuni 1: Opțiuni pentru guverne privind aranjamentele de îngrijire și alternative la detenție pentru copii și familii, 2015, p. 2.

- ◆ În loc să se impună reguli stricte de migrație, în cazul copiilor, principiul călăuzitor ar trebui să fie etica îngrijirii, inclusiv hotărârea privind cazarea.
- ◆ Copiii ar trebui să fie integrați în sistemul principal de protecție a copilului.
- ◆ Aranjamentele de îngrijire bazate pe familie ar trebui să aibă prioritate.
- ◆ Îngrijirea instituțională ar trebui utilizată numai în circumstanțe foarte limitate.
- ◆ Dreptul fiecărui copil la un nivel de trai adecvat pentru dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală și socială a copilului ar trebui respectat atunci când se decide plasamentul acestuia.
- ◆ Trebuie identificate aranjamente alternative de îngrijire care pot satisface dezvoltarea fizică și mentală a copilului, în timp ce se iau în considerare și soluții pe termen lung.
- ◆ Trebuie acordată atenție cuvenită dorinței de continuitate a creșterii copilului și a originii sale etnice, religioase, culturale și lingvistice ale acestuia.

Bune practici

Pe baza criteriilor menționate mai sus, în această secțiune sunt enumerate unele bune practici pentru a se prezenta rezultatele protectoare și benefice ale acestora.

Sprijinirea vieții independente

1 Viața independentă sprijinită (SVI) implică acordarea de asistență tinerilor pentru a locui în propria lor reședință, o casă de grup, un cămin sau un aranjament de locuit similar, cu scopul de a promova independența. SVI găzduiește de obicei 4-6 copii în locuințe, pe termen lung, până când ajung la vârsta adultă, fiind destinat în primul rând copiilor mai mari care posedă un anumit grad de autosuficiență. În timp ce asistenții sociali și serviciile de asistență sunt accesibile, ei nu oferă supraveghere continuă, vizând în schimb pregătirea copiilor mai mari pentru o viață independentă la maturitate.

În Grecia, Apartamentele Sprijin pentru Viață Independentă (SVI) sunt disponibile pentru copiii cu vârsta peste 16 ani, fiecare apartament găzduind maximum patru copii. Această inițiativă, introdusă și testată de UNHCR și UNICEF în 2018, a fost extinsă prin colaborarea cu Ministerul Muncii, OIM și cu alte ONG-uri și a fost înființată oficial în 2019-2020 prin decizii ministeriale. În prezent, există peste 500 de locuințe de plasament SVI în Grecia, capabile să găzduiască 23% dintre copiii neînsoțiți din țară, având în vedere că majoritatea copiilor care sosesc în Grecia au peste 14 ani.

Unitățile de cazare pe termen lung operate de ARSIS joacă un rol crucial în îngrijirea cuprinzătoare a CNS. Aceste facilități oferă un mediu stabil și sigur, promovând bunăstarea continuă a CNS și însuflând un sentiment de stabilitate. Un factor cheie care contribuie la eficacitatea acestor facilități este consistența și siguranța lor, care oferă CNS un cadru de încredere și protejat. Aceste facilități oferă îngrijire cuprinzătoare care urmează o abordare holistică, abordând o gamă largă de nevoi. Continuitatea îngrijirii oferite asigură un impact pozitiv de durată asupra vieții CNS.

În Franța, mai multe consilii departamentale colaborează cu organizații neguvernamentale (ONG) precum France Terre D'Asile și Apprentis d'Auteuil pentru a oferi sprijin pentru aranjamentele de viață independente pentru copiii mai mari, inclusiv pentru copii migranți neînsoțiți, solicitanți de azil și pentru copiii refugiați. Acești copii sunt cazați în grupuri mici și li se oferă îngrijire medicală, sprijin psihosocial, asistență juridică, educație și formare profesională. Membrii personalului sunt instruiți în domeniul asistenței sociale și sunt echipați pentru a răspunde nevoilor specifice ale copiilor refugiați și migranți. Obiectivul acestor servicii este de a ajuta tinerii să își dobândească autonomia, inclusiv acordându-li-se asistență după împlinirea vârstei de 18 ani.

Plasament și îngrijire pe bază de familie

2 Asistența maternală și de îngrijire pe bază de familie implică plasarea copiilor solicitanți de azil, refugiați și migranți în cadrul domestic al unei alte familii, alta decât a lor. Aceste familii sunt atent selectate, evaluate, aprobate și supravegheate pentru a se asigura că pot oferi îngrijire adecvată copiilor.

În Țările de Jos, aproximativ 30% dintre copiii migranți neînsoțiți, solicitanți de azil și refugiați sunt plasați în sistemul de îngrijire familială, numărul lor însumând 2132 copii până la sfârșitul anului 2022. Nidos, organizația însărcinată cu tutela pentru CNS, organizează aceste plasamente pentru copiii sub vârsta de 15 ani, precum și pentru cei peste 15 ani care au nevoi specifice. Pentru copiii mai mari de 15 ani, care nu se încadrează în criteriile de plasament, sunt amenajate unități de viață (semi) independente. Se efectuează un proces amănunțit de potrivire pentru a identifica cea mai potrivită familie, pentru a se satisface astfel nevoile copilului. Un departament special desemnat din cadrul Nidos supraveghează recrutarea familiilor de plasament, procesul de potrivire a familiilor cu copiii, precum și monitorizarea și sprijinirea situațiilor de plasament. În plus, Nidos dispune de asistenți maternali temporari care locuiesc în apropierea centrelor de azil și sunt disponibili să ofere îngrijire pe termen scurt pentru copii (aproximativ o săptămână) în timp ce aceștia așteaptă plasamentele pe termen lung.⁶³

Supravegherea și managementul cazurilor ca alternativă la detenție

3 Managementul cazurilor pentru protecția copilului este procesul de organizare și execuție a eforturilor pentru a răspunde nevoilor specifice ale unui copil în parte (și ale familiei sale) într-o manieră adecvată,

⁶³ OIM UNHCR UNICEF, *Siguranța și demnitatea copiilor refugiați și migranți: Recomandări pentru alternative la detenție și aranjamente adecvate de îngrijire în Europa*, 2022.

sistematică și în timp util, utilizând sprijin direct și recomandări.

În **Italia** serviciile sociale teritoriale funcționează la nivel municipal sau regional și oferă sprijin direct și asistență de zi cu zi minorilor neînsoțiți. În plus, Institutul Tutorilor Voluntari se dovedește a fi important pentru protecția drepturilor CNS în temeiul CDFUE, întrucât tutorele voluntar oferă asistență psihologică, asistență de reprezentare, administrativă și de alte tipuri. El cooperează cu autoritățile și organizațiile competente pentru a proteja interesele copilului. Lista tutorilor este furnizată de Garantul pentru Copilărie și Adolescență, care este o autoritate independentă responsabilă cu monitorizarea și promovarea drepturilor minorilor din Italia, inclusiv cu privire la drepturile copiilor migranți neînsoțiți. Autoritatea joacă un rol de supraveghere și monitorizare a politicilor și practicilor legate de minorii neînsoțiți.

Drepturile minorilor străini neînsoțiți și procedurile care îi privesc sunt stipulate prin reglementări specifice (legea Zampa) care au introdus prevederi importante privind evaluarea vârstei CNS. Această lege stabilește o abordare multidisciplinară în procedurile de evaluare și tratarea copilului ca minor până la încheierea procedurii. Acesta prevede că o procedură de evaluare a vârstei sociale și medicale poate fi dispusă de către autoritatea judiciară, atunci când există îndoieli întemeiate cu privire la vârsta declarată de un presupus minor neînsoțit și când este imposibilă stabilirea vârstei acestuia prin probe cu înscrisuri. Copilul trebuie să fie informat cu privire la obiectivele, metodele și consecințele evaluării vârstei și acesta trebuie tratat ca minor până la încheierea procedurii. Conform legii, procedurile de evaluare a vârstei trebuie efectuate cu printr-o abordare multidisciplinară, de către profesioniști cu expertiză corespunzătoare, implicând un mediator cultural.⁶⁴

⁶⁴ SUN, *Analiza nevoilor de formare și raport de bune practici privind protejarea drepturilor copiilor refugiați și migranți neînsoțiți și separați prin Carta drepturilor fundamentale a UE, 2024*, <https://bit.ly/4ddrbkP>

În Irlanda, copiii neînsoțiți sunt direcționați către Agenția pentru Copii și Familie (CFA), cunoscută și sub numele de Tusla, Echipa de asistență socială pentru copiii separați care solicită azil. Un asistent social efectuează o evaluare a nevoilor de protecție a copilului. Constatările acestei evaluări conturează planul personalizat de îngrijire legală a copilului, care este gestionat și implementat de un asistent social desemnat pentru copil imediat după evaluarea privind admisia. Copiii cu vârsta de 12 ani și peste 12 ani sunt plasați într-una dintre cele trei unități rezidențiale de admisie și stau acolo câteva săptămâni, în timp ce se stabilește locul cel mai potrivit pentru ei. Aceasta ar putea implica asistență maternală sau cazare cu sprijin. Există o coordonare strânsă între echipa de asistență socială și echipele locale pentru a se asigura o tranziție fără probleme de la unitățile de admisie la plasamentele locale. Centrele rezidențiale pentru copii sunt personalizate cu asistenți sociali cu program non-stop și oferă diverse servicii de sănătate, inclusiv medici generalişti, terapeuți și psihologi.⁶⁵

Puncte cheie de reținut din acest capitol

- ◆ Alinierea dintre articolul 6 din Carta UE și articolul 5 din CEDO subliniază obligația Uniunii Europene de a proteja drepturile fundamentale ale omului, inclusiv drepturile persoanelor deținute. Această obligație se extinde la protecția drepturilor grupurilor vulnerabile ale populației, inclusiv a copiilor, care pot fi privați de libertate și care trebuie să beneficieze de protecție juridică și de garanții procedurale adecvate.
- ◆ Pentru copii, vulnerabilitatea lor extremă are prioritate față de statutul lor de migrant, iar principiul de bază care ghidează toate acțiunile care îi privesc ar trebui să fie asigurarea interesului lor superior. Statele membre trebuie să aibă în vedere ca primă considerație bunăstarea copilului și să asigure un nivel de trai adecvat pentru dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală și socială a minorului.

⁶⁵ OIM UNHCR UNICEF, *Siguranța și demnitatea copiilor refugiați și migranți: Recomandări pentru alternative la detenție și aranjamente adecvate de îngrijire în Europa, 2022.*

- ◆ Principalele drepturi procedurale ale copiilor includ:
 - Dreptul la un proces echitabil și acces la instanță
 - Numirea unui tutore
 - Dreptul la o audiere publică
 - Asistență și reprezentare juridică
 - Accesul la informații
 - Dreptul la intimitate
 - Dreptul la un interpret
 - Dreptul la o cale de atac efectivă
- ◆ Reținerea minorilor înainte de returnare poate avea loc numai în ultimă instanță și după luarea în considerare a tuturor alternativelor posibile.
- ◆ Reținerea copiilor pe motive de migrație nu poate fi justificată numai pe baza faptului că un copil este neînsoțit sau separat. De asemenea, când copiii sunt însoțiți, necesitatea de a menține familia unită nu reprezintă un motiv valabil pentru a justifica detenția unui copil.
- ◆ Alternative la detenție sunt deja existente pentru copii și familii în diferite țări europene. În timp ce preocupările cu privire la copiii care evadează din centrele de azil și din alte proceduri de imigrare rămân, aceste practici au demonstrat în mod clar modul în care îngrijirea adecvată și serviciile și sprijinul asociate pot fi implementate pentru o mai bună protecție a copiilor solicitanți de azil, refugiați și migranți.

Capitolul IV: Drepturile din Carta UE și din legislația secundară UE cu privire la procedurile de returnare

Acest capitol se concentrează pe Carta UE și pe legislația secundară a UE privind drepturile CNS în contextul procedurilor de returnare. Acesta va explora cadrul legal care vizează protejarea nevoilor și vulnerabilităților specifice ale CNS în timpul proceselor de returnare, inclusiv prevederile care au în vedere interesul CNS. Capitolul va oferi informații despre aplicarea practică a acestor drepturi și despre importanța acestora în asigurarea bunăstării și protecției copiilor.

Drepturile din Carta UE privind procedurile de returnare a copiilor

După cum s-a subliniat în capitolele precedente, copiii sunt considerați „persoane vulnerabile”, iar această declarație se aplică și procedurilor de returnare. Statele membre UE trebuie să ia în considerare circumstanțele unice ale copiilor atunci când aplică legislația UE. Reglementările privind returnarea

copiilor variază în funcție de factori precum naționalitatea lor, naționalitatea părinților lor și circumstanțele migrației acestora.⁶⁶

Un punct de orientare atunci când se analizează legislația UE privind procedurile de returnare este articolul 24 CDFUE. În orice acțiuni privind returnarea copiilor migranți sau solicitanți de azil, indiferent dacă acestea sunt inițiate de autorități publice sau de entități private, statele membre ale UE și agențiile lor de aplicare a normelor în materie de migrație, poliția și alte autorități responsabile cu procedurile de returnare sunt obligate să acorde prioritate și să evalueze interesul superior al copilului.

Dreptul internațional și organizațiile ONU subliniază unele dintre criteriile specifice pe care autoritățile ar trebui să le ia în considerare atunci când evaluează interesul superior al unui copil neînsoțit pentru a stabili o soluție de durată, în special în ceea ce privește emiterea unei decizii de returnare.

Comentariul general nr. 6 al CDC prezintă elementele legate de returnarea CNS:

- ✓ Siguranță, securitate și alte condiții care așteaptă copilul la întoarcere.
- ✓ Disponibilitatea îngrijirii.
- ✓ Opiniile copilului.
- ✓ Nivelul de integrare în țara gazdă.
- ✓ Dreptul copilului de a-și păstra identitatea, inclusiv naționalitatea, numele și relațiile de familie.
- ✓ Caracterul preferabil al continuității în modul de creștere a copilului și a continuității fondului său etnic, religios, cultural și lingvistic.
- ✓ Disponibilitatea pentru îngrijire a părinților/membrilor de familie sau aranjamente anticipate sigure și concrete pentru îngrijirea și responsabilitățile de îngrijire la sosirea în țara de origine.⁶⁷

UNICEF a formulat, de asemenea, principii cheie care trebuie îndeplinite în orice procedură referitoare la returnarea CNS:

⁶⁶FRA, *Manual de drept european referitor la drepturile copilului*, 2022,

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-2022-handbook-child-rights_en.pdf

⁶⁷ ibid

- ✓ În toate politicile și practicile trebuie asigurată o abordare sensibilă față de CNS, aceștia trebuie tratați în primul rând în calitate de copii și în al doilea rând ca migranți.
- ✓ Cele patru principii directoare ale CDC ar trebui să servească drept bază pentru orice procedură care implică returnarea CNS: nediscriminarea; prioritizarea interesului superior al copilului; asigurarea dreptului la viață, supraviețuire și dezvoltare; și promovarea dreptului la participare.
- ✓ Trebuie asigurată o abordare sensibilă la gen în toate politicile și practicile.
- ✓ Trebuie să existe proceduri adecvate pentru determinarea ISC.
- ✓ Returnarea trebuie folosită doar ca măsură de protecție, nu ca măsură punitivă.
- ✓ CNS nu trebuie reținut, iar facilitatea de cazare pentru CNS trebuie să fie adaptată pentru copii.
- ✓ Trebuie asigurat dreptul de a solicita azil (statut de refugiat sau alte categorii de protecție internațională).
- ✓ Statele trebuie să respecte principiul nereturnării.
- ✓ Procesul echitabil trebuie să fie asigurat în toate procedurile legate de returnarea CNS.
- ✓ Pentru CNS trebuie căutate soluții durabile.
- ✓ Mecanismele de returnare trebuie să fie sigure și adecvate pentru copii.⁶⁸

Cerințele enumerate mai sus necesită implicarea timpurie a serviciilor de protecție a copilului, care ar trebui să rămână implicate activ în toate etapele procesului de returnare.

Drepturi din legislația secundară UE privind procedurile de returnare a copiilor

În figura de mai jos puteți vedea principala legislație secundară a UE, care reglementează procedura de returnare a copiilor migranți:

⁶⁸ UNICEF, *Drepturile copiilor în politica și practicile de returnare din Europa*, 2015, <https://childhub.org/sites/default/files/library/attachments/54e4854c4.pdf>

DIRECTIVA 2008/115/UE (Directiva privind Returnările)

Directiva privind returnările stabilește orientări și proceduri uniforme pentru returnarea în țara de origine, țara de tranzit sau o altă țară terță. Aceste îndrumări cuprind protecții pentru copii, precum asigurarea unității familiei și asigurarea accesului la educație pentru copiii care așteaptă deportarea etc.

REGULAMENTUL (UE) NR 604/2013 (Regulamentul Dublin)

De asemenea, se știe că Regulamentul Dublin reglementează situațiile în care copiii solicitanți de azil sunt returnați într-un alt stat membru pentru ca cererile lor de azil să fie evaluate. Acesta prevede ca deciziile să fie ghidate de principiul interesului superior al copilului (articolul 6).

1 Întoarcerea copiilor migranți în țara de origine, în țara de tranzit sau în altă țară terță

După cum s-a menționat mai sus, Directiva privind returnările stabilește standarde și proceduri comune care trebuie aplicate în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe cu ședere neregulamentară, inclusiv a copiilor, în conformitate cu drepturile fundamentale, precum și cu dreptul internațional, inclusiv cu obligațiile privind protecția refugiaților și drepturile omului.⁶⁹ În conformitate cu articolul 24 din CDFUE, Directiva privind returnările subliniază în mod special că **deciziile privind returnarea minorilor neînsoțiți ar trebui să fie ghidate de interesul superior al acestora.**

Pentru a respecta aceste obligații, autoritățile trebuie, înainte de a hotărî să emită o decizie de returnare în ceea ce privește un CNS, să solicite asistență din partea instituțiilor adecvate, altele decât autoritățile, care impun returnarea, ținând seama în mod corespunzător de interesul superior al copilului.⁷⁰

⁶⁹ Articolul 1 din Directiva privind returnările

⁷⁰ Articolele 5 și 10 din Directiva privind returnările

În plus, înainte de a deporta un CNS, autoritățile trebuie **să se asigure că copilul va fi reunit cu un membru al familiei, un tutore desemnat sau că va fi plasat în unități de recepție adecvate în țara de întoarcere**.⁷¹ Este important de menționat că simplul fapt că există orfelinate în țara de întoarcere nu înseamnă întotdeauna că există un aranjament de recepție suficient sau adecvat. Ar trebui să existe o metodologie solidă pentru a se evalua dacă există condiții de viață adecvate pentru copil.⁷² În cazul în care sunt identificate facilități de recepție adecvate și decizia de returnare este considerată adecvată, aceasta ar trebui implementată cu promptitudine pentru a se preveni situațiile de incertitudine juridică pentru copil.

Scopul final al examinării interesului superior al copilului ar trebui să fie acela de a asigura exercitarea deplină și efectivă a tuturor drepturilor recunoscute în CDC, în special dreptul acestora la siguranță, **cu respectarea principiului nereturnării și al dezvoltării holistice a copilului**. Aceasta implică luarea în considerare a diferitelor elemente care sunt relevante pentru interesul superior al copilului și, dacă este necesar, echilibrarea acestora între ele pentru a găsi rezultatul adecvat în ceea ce privește scopul procedurii. Procedura trebuie să asigure, de asemenea,

În practică...

În **Italia** și **Spania**, expulzarea CNS este interzisă dacă aceștia se confruntă cu un risc de persecuție sau vătămare gravă în țara lor de origine.

Începând cu anul 2023 în **România**, după aprobarea *Mecanismului Național de identificare și trimitere a victimelor traficului de persoane*, nicio repatriere nu se poate face fără o evaluare prealabilă. În plus, dacă membrii familiei copilului nu pot fi identificați sau nu sunt acceptați în țara de origine, copilului i se acordă dreptul de ședere permanentă.

În **Italia** expulzările sunt permise atunci când există motive serioase de ordine publică sau securitate a statului. Legea mai oferă posibilitatea găzduirii celor care au între 16 și 18 ani în centre de recepție pentru adulți în cazul în care nu există locuri în instituțiile pentru minori.

În **Bulgaria, Grecia, Italia, România, Țările de Jos** și **Spania**, principiul nereturnării și interesul superior al copilului sunt puse în aplicare fie prin legislația națională, fie direct derivate din Directiva privind returnările și practica CJUE.

⁷¹ Articolul 10 alineatul (2) din Directiva privind returnările

⁷² European Network of Guardianship Institutions (ENGI), *Care for unaccompanied minors, Minimum standards, risk factors and recommendations for practitioners ENGI – Guardianship in practice. Final report Utrecht, October 2011*
Authors: Joris van Wijk & Jan Murk

garanții procedurale adecvate în toate etapele.⁷³

În cazul lui T.Q. *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*⁷⁴, CJUE a examinat situația unui minor neînsoțit din Guineea care a intrat în Țările de Jos la vârsta de 15 ani și patru luni și a fost obligat să părăsească țara din cauza absenței unui permis de sedere. CJUE a hotărât că, indiferent de vârsta minorului neînsoțit, statele membre trebuie să efectueze o evaluare a interesului superior al copilului înainte de a lua o decizie privind returnarea acestuia. În acest cadru, statele membre trebuie să asigure disponibilitatea unor facilități de recepție adecvate pentru minorul neînsoțit în țara de întoarcere. În plus, CJUE precizează că, dacă un stat membru este mulțumit de existența unor facilități de recepție adecvate și a decis deja returnarea unui minor neînsoțit, acelui stat membru i se interzice, prin articolul 8 alineatul (1) din Directiva privind returnările, să întârzie îndepărtarea copilului până la împlinirea vârstei de 18 ani. CJUE clarifică că, în astfel de circumstanțe, copilul trebuie returnat cu excepția cazului în care apar modificări în circumstanțele lor.

Cu toate acestea, statele membre își păstrează autoritatea de a renunța la aplicarea Directivei privind returnarea persoanelor cărora li se refuză intrarea la frontieră și a celor reținuți sau interceptați în timp ce se angajează în treceri neregulate ale frontierei.⁷⁵ Cu toate acestea, chiar dacă Directiva privind returnările nu este aplicată, copiii își păstrează în continuare protecția juridică conform legislației UE. Statele membre sunt încă obligate să adere la garanțiile esențiale prevăzute în Directiva privind returnările.⁷⁶ Aceste garanții cuprind respectarea absolută a principiului nereturnării și obligația care revine autorităților naționale de a garanta că protecția juridică acordată CNS nu este mai puțin favorabilă decât cea prevăzută în prevederile directivei care reglementează restricțiile privind utilizarea măsurilor coercitive.⁷⁷ În plus, statelor membre li se cere să pună în aplicare măsuri de protecție privind amânarea îndepărtării persoanei⁷⁸ pentru a i se oferi asistență medicală de urgență și tratamentul

73 UNICEF, Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR), Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), Salvați Copiii, Platforma pentru cooperare internațională privind migrații fără documente (PICUM), Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) și Cercul Copiilor. Ghid pentru respectarea drepturilor copiilor în politicile și practicile de returnare Focus pe cadrul legal al UE, septembrie 2019

74 CJUE, TQ/*Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*, C-441/19, 14 ianuarie 2021

75 Articolul 2 alineatul (2) litera (a) din Directiva privind returnările

76 Articolul 4 alineatul (4) din Directiva privind returnările

77 Articolul 8 alineatul (4) punctul 5 din Directiva privind returnările.

78 A se vedea articolul 9 din Directiva privind returnările

medical necesar și să ia în considerare nevoile copiilor neînsoțiți ca grup vulnerabil.⁷⁹

Statelor membre li se cere să aplice și să adere în mod eficient la dispozițiile Directivei privind returnările, în conformitate cu normele internaționale privind drepturile omului, precum sunt cele prezentate în CDC, și în conformitate cu obligațiile privind protecția refugiaților, alături de respectarea principiilor consacrate în CDFUE.

Returnarea copiilor solicitanți de azil într-un alt stat membru UE

2 În situațiile în care copiii solicitanți de azil sunt returnați într-un alt stat membru pentru ca cererile lor de azil să fie evaluate, Regulamentul Dublin prevede, de asemenea, ca deciziile să fie ghidate de principiul interesului superior al copilului.⁸⁰ În plus, regulamentul oferă o listă de verificare a factorilor pentru a ajuta autoritățile să determine ce este în interesul superior al copilului. Această listă de verificare include:

- ✓ considerații pentru potențialul de reîntregire a familiei al copilului;
- ✓ bunăstarea și dezvoltarea socială a copilului;
- ✓ probleme de siguranță și securitate, în special acolo unde există riscul de traficare a copilului;
- ✓ opiniile copilului, în concordanță cu vârsta și maturitatea acestuia.⁸¹

În cauza *Regina, la cererea MA și alții împotriva Secretarului de Stat pentru Departamentul de Interne*, CJUE a fost însărcinată să stabilească competența în cazul unui minor neînsoțit care a depus cereri de azil în diferite state membre ale UE și nu avea familie sau rude în orice alt stat membru al UE. CJUE clarifică faptul că, în cazul în care nu există niciun membru al familiei cu reședința legală într-un stat membru, statul în care copilul este prezent fizic poartă responsabilitatea procesării unei astfel de cereri. Această determinare s-a bazat pe articolul 24 alineatul (2) din CDFUE, care

⁷⁹ FRA, *Returnarea copiilor neînsoțiți: considerații privind drepturile fundamentale*, 2019, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2019-returning-unaccompanied-children_en.pdf

⁸⁰ Articolul 6 din Regulamentul Dublin

⁸¹ Articolul 6 alineatul (3) din Regulamentul Dublin

stipulează că interesul superior al copilului trebuie să fie o considerație primordială în toate chestiunile referitoare la copii.⁸²

Este important de menționat că Regulamentul Dublin impune autorităților statelor membre să efectueze un interviu personal cu copilul solicitant de azil, să determine mai ușor statul membru responsabil și să-i ofere informații despre procedură. Regulamentul menționează mai multe criterii care trebuie să fie respectate în acest interviu personal:

- ◆ Interviul personal are loc în timp util și, în orice caz, înainte de a se lua orice decizie de transfer al solicitantului în statul membru responsabil.
- ◆ Interviul personal se va desfășura într-o limbă pe care copilul o înțelege sau se poate presupune în mod rezonabil că o înțelege și o comunică.
- ◆ Interviul personal are loc în condiții care asigură un nivel adecvat de confidențialitate.
- ◆ Statul membru care desfășoară interviul personal realizează un rezumat scris cu cel puțin informațiile principale pe care solicitantul le-a furnizat la interviu. Statul membru se asigură că solicitantul și/sau consilierul juridic sau alt consilier care îl reprezintă pe solicitant are acces în timp util la rezumatul interviului în cauză.⁸³

Protecția acordată copiilor migranți în timpul procedurilor de returnare

După cum s-a menționat mai sus, condiția prealabilă pentru orice întoarcere a oricărui copil - însoțit, neînsoțit sau separat, este ca interesul lor superior să fi fost evaluat cu atenție, iar returnarea lor să fie determinată drept o soluție durabilă în interesul lor superior. Acest lucru necesită proceduri

⁸²CJUE, Regina, cu privire la cererea MA și alții împotriva Secretarului de stat pentru Departamentul de Interne, C-648/11, 6 iunie 2013

⁸³Articolul 5 din Regulamentul Dublin

individuale formale și robuste, luându-se în considerare perspectivele copiilor, pentru fiecare decizie care ar putea duce la returnarea copilului.

Deportarea imediată, întoarcerea forțată sau detenția copiilor pe baza statutului lor de migrant constituie o încălcare a drepturilor copiilor și nu ar trebui să fie printre măsurile aplicate de state atunci când se ocupă de cazuri privind copiii.

Atunci când se ia în considerare returnarea copiilor, trebuie implementate garanții procedurale adecvate, aliniate la standardele internaționale. Aceste garanții pot include:

- ◆ **furnizarea de informații relevante** către copil într-o limbă pe care o înțelege sau pe care autoritățile competente se pot aștepta în mod rezonabil ca respectivul copil să o înțeleagă;
- ◆ asigurarea **reprezentării legale independente**;
- ◆ realizarea **căutărilor pentru a găsi familia**;

În practică...

În **Grecia**, chiar și atunci când un ordin de deportare este emis în mod excepțional împotriva unui CNS, returnarea nu se materializează aproape niciodată, deoarece autoritățile nu reușesc să faciliteze comunicarea cu țara de returnare.

În **Țările de Jos**, o cerere de protecție internațională respinsă este tratată ca echivalent cu o decizie de returnare. În consecință, atunci când Serviciul de Imigrare și Naturalizare examinează o cerere de azil, acesta trebuie, de asemenea, să evalueze dacă un copil neînsoțit poate fi returnat unui membru al familiei, tutorelui sau unităților de recepție adecvate. Acest lucru asigură faptul că CNS sunt protejați împotriva returnării fără o investigație prealabilă. O decizie de eliminare poate fi amânată dacă evaluarea recepției adecvate este încă în curs de desfășurare.

În multe țări, provocările apar atunci când CNS împlinesc vârsta de 18 ani, deoarece pot fi emise ordine de returnare sau pot fi activate ordinele emise anterior, fapt care conduce uneori la detenție înainte de îndepărtare.

- ◆ evaluări, stabilirea disponibilității și **a nivelului de adecvare a facilităților de recepție** și stabilirea de planuri de urmărire și reintegrare, pentru a se asigura sprijinul copilului pe termen scurt și pe termen lung ⁸⁴.
- ◆ Asigurarea faptului că un copil care are capacitatea de a-și exprima propriile opinii are dreptul de a-și exprima liber acele opinii în toate problemele care îl privesc și i se oferă **posibilitatea de a fi audiat**, fie direct, fie printr-un reprezentant sau printr-o entitate adecvată, în orice proceduri juridice sau administrative care îl afectează (dreptul de a fi audiat).⁸⁵

Dreptul copiilor de a-și exprima opiniile este un principiu general ferm stabilit care se aplică tuturor statelor membre ale UE.

În cazul în care returnarea copilului este considerată a fi în interesul său superior, trebuie să se acorde prioritate **plecării voluntare**, deoarece aceasta va asigura respectarea drepturilor fundamentale pe durata punerii în aplicare a deciziilor de returnare și îndeplinirea condițiilor necesare pentru bunăstarea copilului la returnare. ⁸⁶ Aceasta include:

- ✓ oferirea de timp și sprijin adecvat copilului și familiei acestuia pentru a se pregăti;
- ✓ oferirea de informații corecte cu privire la procesul de returnare și acces la consiliere psiho-socială într-o limbă pe care o înțeleg;
- ✓ asigurarea accesului la reprezentare juridică gratuită și de calitate pe tot parcursul procesului de returnare;
- ✓ asigurarea că sunt disponibile căi de atac eficiente cu efect suspensiv, inclusiv accesul la procedurile de recurs;
- ✓ elaborarea planurilor individuale de reintegrare, în consultare cu copilul, familia și cu tutorele;

⁸⁴ Salvați Copiii, Cooperare internațională și guvernare a migrației în toate dimensiunile sale, inclusiv la frontiere, la tranzit, intrare, întoarcere, readmisie, integrare și reintegrare, https://refugeemigrants.un.org/sites/default/files/ts3_save_the_children.pdf; Articolul 12 alineatul (2) din Directiva privind returnările

⁸⁵ Articolul 12 (2) din CDC; FRA, Copiii în migrație: drepturi fundamentale la granițele europene, 2023, <https://rm.coe.int/prems-162623-gbr-2050-children-in-migration-16x24-web-bat/1680add8c8>

⁸⁶ CJUE, Z. Zh. c. Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie și Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie v. I. O., C-554/13, 11 iunie 2015, alin. 47

- ✓ stabilirea unor perioade de plecare pe baza evaluărilor individuale, luându-se în considerare accesul neîntrerupt la educație.

Este esențial să se asigure că **toți actorii implicați în procesul de plecare sunt instruiți în domeniul drepturilor copilului și protecției copilului** și că au cunoștințe de bază despre posibilitățile și imposibilitățile de a reveni, precum și că ofițerii independenți pentru protecția copilului sunt implicați acolo unde este necesar;⁸⁷

Măsurile de protecție suplimentare pentru CNS includ ⁸⁸:

- 1 Asigurarea implicării depline a tutorelui copilului în asistarea acestuia pe parcursul procesului de returnare.
- 2 Aranjamentele de îngrijire și de custodie esențiale pentru interesul superior al copilului ar trebui confirmate și organizate în prealabil
- 3 Eforturile de promovare a reîntregirii familiei înainte de întoarcere ar trebui continuate acolo unde este cazul.
- 4 Sunt necesare proceduri formale pentru a transfera responsabilitățile de îngrijire și custodie persoanei sau autorității potrivite din țara de origine, inclusiv membrilor familiei.
- 5 Copilul ar trebui să fie însoțit la destinație de tutore sau de o altă persoană aleasă, care ar trebui să asigure predarea corespunzătoare a răspunderii de custodie.

În cazul în care plecarea voluntară nu are loc, măsurile de protecție esențiale ar trebui puse în aplicare înainte de **a se continua îndepărtarea**. Este de remarcat faptul că, în conformitate cu Directiva privind returnările, îndepărtarea este considerată o posibilitate dacă plecarea voluntară nu a avut loc în intervalul de timp specificat.

⁸⁷Îndrumări pentru respectarea drepturilor copiilor în politicile și practicile de returnare, 2019, https://picum.org/wp-content/uploads/2019/09/2019_Guidance_childrens_rights_in_return_policies.pdf; Rețeaua europeană a instituțiilor de tutelă (ENGI), Îngrijirea minorilor neînsoțiți, Standarde minime, factori de risc și recomandări pentru practicieni ENGI – Tutela în practică. Raport final Utrecht, octombrie 2011 Autori: Joris van Wijk & Jan Murk
⁸⁸Ibid

Îndepărtarea ar trebui luată în considerare doar ca ultimă soluție și numai atunci când servește fără echivoc interesul superior al copilului.⁸⁹

În cazurile în care plecarea voluntară nu a avut loc în intervalul de timp specificat pentru întoarcerea unui copil singur sau a unui copil din cadrul unei familii, autoritatea responsabilă pentru asigurarea procedurii interesului superior care duce la decizia de returnare trebuie să ia o hotărâre documentată cu privire la următorii pași de realizat. Acest proces de luare a deciziilor ar trebui să ia în considerare circumstanțele individuale ale copilului, inclusiv dacă este oportun să se stabilească o nouă perioadă pentru plecarea voluntară sau să se prelungească cea existentă. În plus, ar trebui evaluate orice modificări ale circumstanțelor care stau la baza deciziei că returnarea este în interesul superior al copilului, cu accent pe durabilitatea returnării, pe bunăstarea copilului și pe disponibilitatea condițiilor necesare. Dacă devine evident că întoarcerea nu mai este în interesul superior al copilului, ar trebui identificată o soluție alternativă, durabilă.⁹⁰

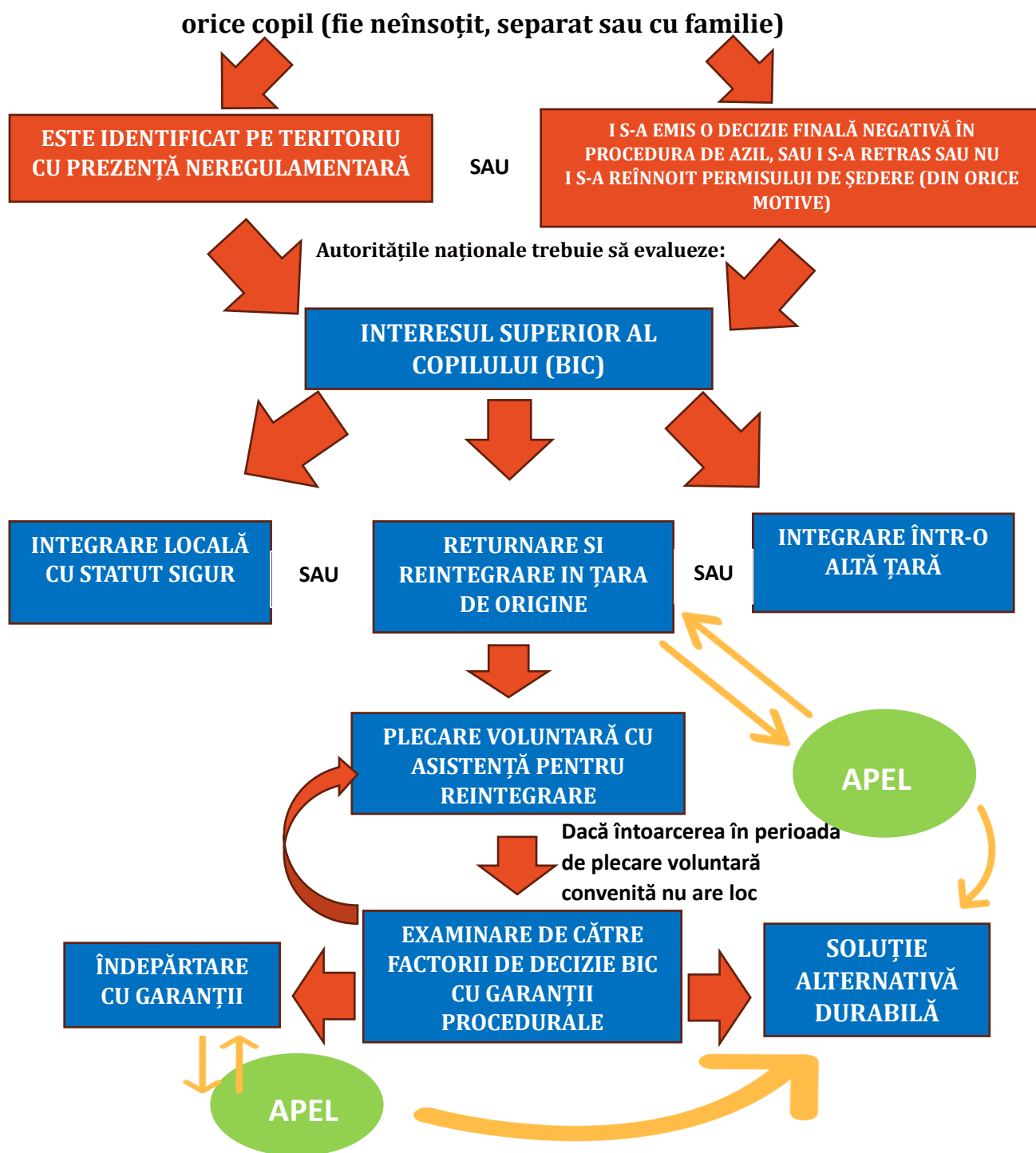
Toate deciziile privind întoarcerea unui copil trebuie să fie motivate și documentate, inclusiv decizia de a proceda la îndepărtare dacă plecarea voluntară nu poate fi efectuată în perioada stabilită. Motivele returnării trebuie explicate copiilor și familiilor acestora într-o limbă și într-o manieră pe care o înțeleg.⁹¹

⁸⁹ Articolul 8 din Directiva privind returnarea

⁹⁰ Îndrumări pentru respectarea drepturilor copiilor în politicile și practicile de returnare, 2019, https://picum.org/wp-content/uploads/2019/09/2019_Guidance_childrens_rights_in_return_policies.pdf

⁹¹ Ibid

DIAGRAMA PROCESULUI DE RETURNARE A CNS ⁹²

⁹² Îndrumări pentru respectarea drepturilor copiilor în politicile și practicile de returnare în conformitate cu cadrul legal al UE. Septembrie 2019, UNICEF, OHCHR, OIM, Salvați Copiii, PICUM, ECRE și Cercul Copiilor, p.10

Bune Practici

1 Rețeaua europeană de tutelă (EGN), coordonată de Nidos în **Tările de Jos**, are un **grup de lucru transfrontalier** însărcinat să supravegheze protecția drepturilor copiilor în timpul deplasărilor transfrontaliere și să împiedice ca aceștia să devină victime ale traficului și exploatării. Ele se concentrează, de asemenea, pe îmbunătățirea cooperării între organizațiile (de tutelă) din statele membre UE pe această temă. În plus, grupul de lucru transfrontalier elaborează în prezent o listă de verificare cuprinzătoare pentru a ghida profesioniștii atunci când există indicii că un copil ar putea intenționa să treacă peste granițe, listă cu puncte de luat în considerare atunci când există semne că un copil se va deplasa pentru a trece frontiera.

2 În **Catalonia** (Spania), au fost implementate măsuri semnificative pentru a preveni neregulile administrative și pentru a se respecta drepturile CNS, în special în ceea ce privește permisele de ședere și de muncă. Din 2021, a existat un proces simplificat care facilitează obținerea și reînnoirea permiselor de ședere și de muncă pentru minorii străini neînsoțiți și pentru tinerii aflați anterior sub tutelă. Un aspect crucial care contribuie la eficacitatea acestor bune practici spaniole este coordonarea eficientă între diferitele administrații publice responsabile cu protecția copilului. În plus, se subliniază coordonarea dintre aceste administrații și organizațiile sociale care supraveghează recepția acestor minori. Un alt factor vital este formarea continuă și specializată oferită tuturor profesioniștilor implicați în lucrul cu copiii migranți neînsoțiți. Acestea includ asistenți sociali, practicieni în drept (precum avocați, procurori și judecători), alături de ofițeri de poliție responsabili pentru controlul la frontieră și pentru procedurile de imigrare⁹³.

93 *Idem*

Puncte cheie de reținut din acest capitol

- ◆ Potrivit articolului 24 CDFUE, în toate acțiunile referitoare la copii, fie că sunt întreprinse de autorități publice sau de instituții private, **interesul superior al copilului trebuie să fie un aspect primordial**. Atunci când se determină returnarea unui minor neînsoțit fără drept de a rămâne în UE, organele de aplicare a legii în domeniul imigrației, poliția și alte autorități responsabile cu procedurile de returnare sunt obligate să acorde prioritate interesului superior al copilului. Acest lucru necesită implicarea timpurie a serviciilor de protecție a copilului, care ar trebui să rămână implicate în mod activ în toate etapele procesului de repatriere.
- ◆ Toți actorii implicați în procesul de plecare voluntară trebuie să fie instruiți în domeniul drepturilor copilului și protecției copilului.
- ◆ Îndepărtarea trebuie avută în vedere doar ca ultimă soluție și numai atunci când servește fără echivoc interesul superior al copilului.
- ◆ Statul membru trebuie să se asigure că copilul va fi reunit cu un membru al familiei sau cu un tutore desemnat, sau că va fi plasat în unități de recepție adecvate în țara de întoarcere.
- ◆ Dacă se consideră că întoarcerea este în interesul superior al copilului, trebuie luate măsuri specifice și adecvate de implementare. Într-un astfel de caz, se aplică plecarea voluntară și trebuie luate iar măsuri critice de siguranță înainte de a se începe îndepărtarea dacă plecarea voluntară nu este realizată.

Capitolul V: Accesul la viața de familie și la reîntregirea familiei

Dreptul la viața de familie este menționat în mai multe instrumente legale care protejează drepturile omului. Printre acestea se numără articolele 7 și 24 alineatul (3) din CDFUE, articolul 16 alineatul (3) din Declarația Universală a Drepturilor Omului, articolul 17 alineatul (1) din PIDCP și articolul 8 din CEDO.

În acest capitol se acordă o atenție deosebită aplicării articolului 7 coroborat cu articolul 24 alineatul (3) din CDFUE. De asemenea, se analizează corelarea acestor prevederi cu legislația secundară a UE și cu legislația internațională prin evidențierea drepturilor și garanțiilor avute în vedere pentru CNS.

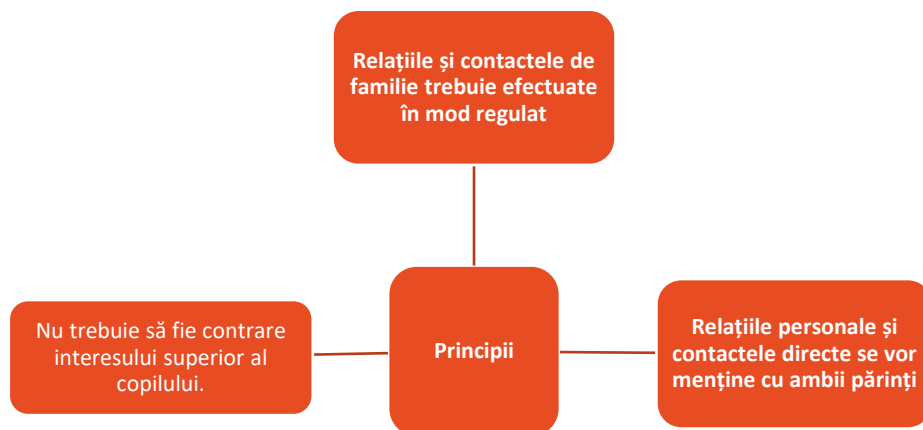
Articolul 7 și Articolul 24(3) al CDFUE cu privire la accesul CNS la viața de familie și la reîntregire

Articolul 7 din CDFUE subliniază importanța unității familiale și se aplică în strânsă legătură cu articolul 24 alineatul (3) din CDFUE. Aceste articole gravitează în jurul ideii că principala preocupare a fiecărui stat trebuie să fie aceea de a da eficacitate principiului unității familiei în raport cu interesul superior al copilului. Atunci când un CNS este identificat pe teritoriul unui stat

gază, autoritățile naționale trebuie să întreprindă acțiuni pentru identificarea și urmărirea membrilor familiei (părinți și/sau alte persoane care le pot asigura îngrijirea).

Procedura de reîntregire a familiei trebuie să se bazeze pe principiul interesului superior al copilului și să se desfășoare în condiții de siguranță. Acest lucru se poate face fie în țara gazdă, fie în țara de origine, fie într-o altă țară UE în care a fost identificat un membru al familiei.

La analizarea reîntregirii copilului cu familia sa din perspectiva interesului superior al copilului, se ține cont de necesitatea ca rudele cu care urmează să se efectueze reîntregirea să-și poată exercita atribuțiile părintești în folosul copilului. Articolul 24 alineatul (3) face trimitere la mai multe principii, care trebuie luate în considerare, și anume:

Este vizibil că pentru respectarea dreptului la viața de familie al copilului se acordă din nou prioritate interesului superior al copilului. (mai multe informații se regăsesc în capitolul I).

Articolul 7 din Cartă corespunde, de asemenea, articolului 8 din CEDO, care reglementează dreptul la respectarea vieții private și de familie. **Acest drept este adesea invocat ca măsură de protecție împotriva expulzării copiilor în fața CtEDO**, deoarece separarea forțată de membri apropiați ai familiei are

consecințe negative asupra educației, stabilității sociale și emoționale și identității.⁹⁴

Reglementări specifice pentru accesul copiilor migranți la viața de familie și la reîntregirea familiei pot fi găsite și în legislația secundară a UE privind migrația și azilul.

De exemplu, **Directiva 2003/86/CE privind reîntregirea familiei** impune statelor membre să autorizeze intrarea și șederea membrului de familie al CNS care este cetățean al unei țări terțe, în situațiile în care nu este în interesul superior al copilului ca acesta să se alăture părinților/tutorelui/altui membru al familiei sale (dacă este cazul) în străinătate. În conformitate cu **articolul 17 din prezenta directivă**, dreptul la viața de familie trebuie respectat pe tot parcursul procesului de reîntregire a familiei, iar statele membre au obligația de a examina fiecare caz în parte.

Directiva recunoaște că „*reîntregirea familiei este o modalitate necesară de a face posibilă viața de familie. Ea contribuie la crearea unei stabilități socio-culturale care să faciliteze integrarea resortisanților țărilor terțe în statele membre, fapt care permite și promovarea coeziunea economică și socială*”.⁹⁵

Conform articolului 24(3) din **Directiva privind condițiile de recepție**, autoritățile vor începe imediat căutarea membrilor de familie ai CNS, dacă este necesar, cu ajutorul organizațiilor internaționale sau a altor organizații relevante, după depunerea cererii de protecție internațională, protejând totodată interesul superior al copilului. În cazurile în care integritatea fizică sau viața unui minor sau a rudelor acestuia ar putea fi amenințată, mai ales dacă rudele au rămas în țara de origine, atunci colectarea, prelucrarea și difuzarea informațiilor despre acele persoane trebuie să se facă în mod confidențial, pentru a se evita punerea siguranței lor în pericol.

Articolul 15 din Directiva 2001/55/CE privind protecția temporară urmărește să accelereze reîntregirea membrilor de familie care au fost separați, ținându-se cont de dorințele membrilor familiei respective, de interesul superior

⁹⁴ CEDO, *Sen/Țările de Jos*, nr. 31465/96, 21 decembrie 2001; *CtEDO, Tuquabo – Tekle și alții/Țările de Jos*, nr. 60665/00, 01 decembrie 2005

⁹⁵ Para. 4 din Preambulul Directivei privind reîntregirea familiei

al copilului, precum și de dificultățile extreme pe care le-ar întâmpina copilul dacă reintregirea familiei nu are loc.

Articolul 31 din Directiva privind calificarea prevede ca CNS să fie plasat la rude adulte/într-o familie gazdă; în centre specializate de cazare a copiilor sau în alte locuri de cazare adaptate copiilor din statul gazdă și să nu fie separat de frații/surorii acestuia. În acest context, trebuie să se țină cont de părerea copilului, în funcție de vârsta și maturitatea acestuia, iar schimbarea locului de reședință trebuie limitată la minim.

Conform **articolului 8 din Regulamentul Dublin** la stabilirea statului membru competent, statele membre UE sunt obligate să reunească CNS cu rudele lor, cu condiția ca acest lucru să fie în interesul lor. În cazul în care CNS are o rudă prezentă legal într-un alt stat membru și dacă se stabilește, pe baza unei examinări individuale, că ruda poate avea grijă de respectivul CNS, statul membru menționat va reuni CNS cu ruda. În plus, atunci când membrii familiei, frații, surorile sau rudele au reședința în mai multe state membre, statul membru responsabil este stabilit în funcție de ce reprezintă interesul superior al CNS. În absența unui membru de familie, statul membru responsabil este cel în care CNS și-a depus cererea de protecție internațională, dacă acest lucru este în interesul superior al copilului. (mai multe informații se regăsesc în Capitolul IV despre Procedura Dublin)

În conformitate cu **Directiva Returnărilor**, înainte de a îndepărta un CNS de pe teritoriul unui stat membru, autoritățile acelui stat membru se asigură că trimit copilul către un membru al familiei sale, către un tutore desemnat sau către centre de recepție adecvate din statul de returnare⁹⁶. Mai multe informații despre procedura de returnare pot fi citite în Capitolul IV.

Potrivit **articolelor 3 și 9(1) CDC**, copilul are dreptul de a nu fi separat de părinții săi, cu excepția situației în care este în interesul superior al copilului să fie separat.

⁹⁶ Art 10 (2) din Directiva privind Returnările

Drepturile și garanțiile CNS legate de reîntregirea familiei

Famiiliile separate în timpul procesului de migrație se confruntă cu numeroase obstacole în calea reîntregirii familiei, ceea ce duce la o situație de separare prelungită. Potrivit OIM, aceste obstacole includ criterii de eligibilitate restrictive, cerințe financiare și probatorii greu de obținut, lipsa de informații și sprijin, precum și bariere logistice.

Creșterea sosirilor de migranți și solicitanți de azil în UE în ultimii ani a făcut ca statele membre să se confrunte cu provocarea de a procesa un număr tot mai mare de cereri. În plus, potrivit UNICEF, unele state membre impun cerințe procedurale suplimentare, fapt care duce la **proceduri** îndelungate.

În acest context tensionat, pentru a se preveni încălcarea dreptului CNS, toate procedurile de reîntregire a familiei trebuie să se desfășoare în conformitate cu **următoarele principii juridice generale:**

- ◆ **Respectarea interesului superior al copilului** în toate deciziile care afectează direct sau indirect CNS, inclusiv decizia privind dreptul la viața de familie. (Vedeți capitolul I)
- ◆ **Nediscriminare** Dreptul la protecția vieții de familie trebuie să fie realizat pentru toți copiii fără discriminare de nici un fel, indiferent de statutul lor de reședință sau de naționalitatea lor, de statutul părinților lor, al tutorilor legali sau al membrilor familiei acestora.
- ◆ **Dreptul de a fi audiat și ascultat** în cadrul procedurii de reîntregire a familiei. Copiii trebuie audiați separat față de părinții lor și trebuie luate în considerare opiniile lor, precum și circumstanțele lor individuale.
- ◆ Pentru a se putea exercita acest drept, **CNS ar trebui să primească în propria limbă toate informațiile despre procedura de reîntregire a familiei** precum și despre diferitele programe și servicii asociate acestuia. Potrivit Consiliului Europei, furnizarea de informații despre reîntregirea familiei într-un stadiu incipient este esențială pentru a identifica posibilitățile ca respectivul copil să fie reunit cu membrii familiei dintr-un

alt stat fără a fi nevoie să depună o cerere de azil în țara de sosire. ICNUR remarcă, de asemenea, necesitatea aplicării unei abordări adecvate pentru copii la momentul evaluării sentimentelor unui CNS față de reîntregirea familiei, abordându-se cu copilul prin consiliere și servicii sociale reticenta cauzată de amintirile dureroase ale despărțirii, sentimentele de furie datorate abandonului sau teama de a fi nevoiți să trăiască cu persoane cu care copilul nu este familiarizat.

- ◆ **Dreptul la viață, la supraviețuire și la dezvoltare.** Deși este o obligație a Statelor să creeze medii care să garanteze dezvoltarea integrală a tuturor copiilor și adolescenților, separarea familiei este unul dintre principalele riscuri ale proceselor de migrație. Potrivit Consiliului Europei, lipsa oportunităților eficiente de reîntregire a familiei îi poate expune pe CNS la diferite riscuri, precum traficul de persoane, abuzul sexual, exploatarea sexuală și alte forme de exploatare sau implicare în activități criminale care ar putea cauza prejudicii suplimentare.
- ◆ **Dreptul la o cale de atac eficientă.** Este o obligație a statelor să garanteze dreptul la o cale de atac eficientă, atunci când dreptul la viața de familie este încălcat, astfel cum este prevăzut la articolul 13 din CEDO și în articolul 47 din CDFUE⁹⁷. În cazul CNS, accesul la remedii eficiente necesită ca procedurile să fie adaptate vârstei și nivelului lor de dezvoltare. Prin urmare, CNS trebuie să fie înștiințați de existența unei proceduri, de orice decizie luată și de posibilitățile și implicațiile recursului. În special atunci când reîntregirea familiei este refuzată copiilor și/sau familiei acestora, copiilor trebuie să li se furnizeze informații adecvate vârstei despre motivele deciziei și dreptul lor de a face apel. În plus, potrivit CJUE, se cere, de asemenea, ca un stat membru căruia i s-a adresat o cerere de preluare în sarcină, în conformitate cu Regulamentul Dublin, să acorde copilului neînsoțit, care solicită protecție internațională un drept la o cale de atac judiciară împotriva deciziei de refuz.⁹⁸

⁹⁷ Articolul 47 din CDFUE stabilește, de asemenea, dreptul la o cale de atac efectivă pentru orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de legislația UE au fost încălcate.

⁹⁸ CJUE, Hotărârea din 1 august 2022, Cauza C-19/21, I/S/Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=263731&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1494>

De asemenea, trebuie luate în considerare următoarele **garanții procedurale**:

- ◆ **Implicarea actorilor din domeniul protecției copilului** alături de autoritățile de migrație, astfel încât nevoile specifice ale CNS să fie luate în considerare.
- ◆ Aplicarea **unei abordări multidisciplinare și multi-instituționale** atunci când se evaluează interesul superior al CNS.
- ◆ **Cooperare transfrontalieră** între țările de origine, de tranzit și de destinație.

Statele membre ale UE obligate de Directiva privind reîntregirea familiei au o largă putere de apreciere în ceea ce privește stabilirea procedurii de evaluare a cererilor de reîntregire a familiei. Cu toate acestea, anumite reguli trebuie respectate.

- ◆ **Timpul de așteptare înainte de începerea procedurii**. Directiva privind reîntregirea familiei interzice statelor să impună o perioadă de așteptare refugiaților înainte ca ei și familia lor să poată solicita reîntregirea familiei. Cu toate acestea, Directiva nu reglementează situația titularilor de protecție subsidiară.
- ◆ **Termenul limită pentru depunerea cererii**. Directiva permite statelor să aplice norme mai favorabile privind reîntregirea familiei pentru solicitanți și pentru familiile acestora, atunci când au făcut cererea de reîntregire în termen de trei luni de la acordarea statutului de protecție solicitantului.
- ◆ **Depunerea cererii**. Directiva acordă statelor libertatea de a decide cine poate depune o cerere de reîntregire a familiei. În cazurile în care revine familiei să inițieze procedura, pot apărea dificultăți în obținerea accesului la anumite misiuni diplomatice. Atunci când procedura trebuie inițiată de către sponsor (solicitantul protecției internaționale), pot apărea dificultăți în obținerea documentelor originale din țara de origine. În orice caz, procedura este mai accesibilă atunci când sponsorul este cel care poate iniția procedura de reîntregire a familiei. UNHCR evidențiază drept bune

practici 1) permiterea solicitantului să solicite reîntregirea familiei; 2) permiterea membrilor familiei să îndeplinească toate formalitățile cerute de ambasadă la o altă reprezentanță diplomatică **europeană**; 3) limitarea numărului de apariții la misiunile diplomatice⁹⁹ și; 4) eliberarea vizelor membrilor de familie la sosirea în țara de azil.

- ◆ **Locuințe, asigurări de sănătate și cerințe privind resursele.** Pentru cei care au solicitat reîntregirea în termen de trei luni de la acordarea statutului, nu se pot impune cerințe de locuință, asigurări de sănătate sau resurse. Cu toate acestea, statele membre pot aplica și reguli mai favorabile și nu numai limitări de timp.¹⁰⁰
- ◆ **Documentație și probe.** Sponsorul și/sau familia acestora trebuie să furnizeze copii certificate ale documentelor de călătorie ale membrilor familiei, precum și dovezi ale relației de familie cu sponsorul și ale respectării oricăror condiții specifice aplicate în fiecare stat cu privire la cazare, asigurare medicală și resurse. În cazul refugiaților, ar trebui să existe mai multă flexibilitate în interpretarea a ceea ce contează ca dovadă a relației de familie și posibilitatea de a dovedi relația de familie pe baza diferitelor dovezi documentare în cazul în care documentele originale nu pot fi obținute. ICNUR a subliniat în repetate rânduri riscurile cu care se pot confrunta familiile de refugiați în cazurile în care trebuie să apeleze la autoritățile din țara de origine pentru a obține documente.
- ◆ **Taxe.** Deși directiva nu menționează aspectele financiare ale reîntregirii familiei, jurisprudența CJUE¹⁰¹ a indicat că este legală perceperea de taxe pentru procedurile de reîntregire a familiei, cu condiția ca acestea să fie rezonabile și proporționale și, în orice caz, să nu poată constitui un obstacol în calea exercitării drepturilor prevăzute de directivă. Atât

99 A se vedea, de asemenea, Hotărârea în cauza C-1/23 PPU, CJUE, 18 aprilie 2023,

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=272582&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3745083>

100 De exemplu, în prezent în Bulgaria nu există o astfel de cerință, indiferent de momentul în care solicitantul a solicitat reîntregirea familiei și chiar dacă aceasta este peste 3 luni. Cu toate acestea, a fost făcută o propunere de modificări legislative în Legea privind azilul și refugiații și impunerea perioadei de restricție de 3 luni.

101 CJUE, Comisia Europeană împotriva Regatului Țărilor de Jos, C-508/10, 26 aprilie 2012, disponibilă la: <http://bit.ly/3ZFFKGY>, punctele 62, 64-65.

Comisia Europeană, cât și UNHCR recomandă scutirea copiilor și adolescenților de astfel de taxe.¹⁰²

- ◆ **Informare și acces la asistență juridică.** Atât solicitantul, cât și familia acestuia trebuie să fie informați cu privire la procedură într-o manieră cuprinzătoare și în timp util, în special cu privire la aspectele care le sunt nefavorabile, precum limitele de timp, limitările de vârstă etc. Comisia Europeană și Consiliul Europei au subliniat că statele ar trebui să elaboreze ghiduri practice disponibile în mai multe limbi pentru a informa solicitanții.¹⁰³ În ceea ce privește asistența judiciară, Consiliul Europei a criticat faptul că aceasta este inexistentă sau restricționată în procedurile de reîntregire a familiei și a recomandat ca asistența juridică să fie garantată tuturor copiilor și adolescenților.
- ◆ **Perioadă de decizie.** Solicitantul trebuie notificat în scris asupra deciziei cât mai curând posibil și, în orice caz, în cel mult nouă luni de la depunerea cererii de reîntregire a familiei. Numai în circumstanțe excepționale acest termen poate fi prelungit cu o justificare adecvată. CDC prevede că cererile referitoare la copii și părinții acestora trebuie tratate într-o manieră pozitivă, umană și rapidă, iar CtEDO a stabilit că, în cazurile de copii refugiați, cererea trebuie evaluată cu promptitudine, grijă și diligență specială.¹⁰⁴

Obligația de a garanta dreptul la reîntregirea familiei nu este îndeplinită efectiv prin simpla permitere a accesului pe teritoriu. Necesită un statut juridic stabil și acces la drepturile sociale:

- ◆ **Autorizație de ședere.** Directiva prevede că membrilor de familie trebuie să li se acorde un permis de ședere pentru cel puțin un an, care trebuie să fie reînnoit. Deși durata permisului poate fi mai mare, durata acestuia nu trebuie să depășească data de expirare a permisului de ședere al sponsorului. Întrucât reîntregirea familiei este un drept al sponsorului, în cazul separării familiei sau dacă statutul de protecție internațională al

102 AIDA, Nu am atins încă obiectivul: Reîntregirea familiei pentru beneficiarii protecției internaționale, decembrie 2022, p. 24

103 Ibid, pp.25-26; Consiliul Europei, Reunificarea familiei pentru copiii refugiați și migranți, aprilie 2020, disponibil la: <http://bit.ly/3WhirR5>, p.53.

104 CtEDO, Mugenzi/Franța, nr. 52701/09, 10 iulie 2014, disponibil la: <http://bit.ly/3GNldYh>, para 52; AIDA, Nu am atins încă obiectivul: Reîntregirea familiei pentru beneficiarii protecției internaționale, decembrie 2022, p. 27

sponsorului este retras sau revocat, familia își poate pierde și statutul și dreptul de ședere. În cazul refugiaților, după cel mult cinci ani de rezidență, soții și copiii refugiaților trebuie să aibă acces la un permis de ședere autonom. Statele membre sunt libere să ofere soluții mai favorabile, precum extinderea statutului de protecție, iar legislația UE nu împiedică membrii familiei să solicite azil în sine.

- ◆ **Autorizația de muncă și dreptul la educație.** Membrii familiei reușiți cu un refugiat au dreptul de a avea acces la educație, orientare profesională și formare inițială și continuă. De asemenea, ei trebuie să poată accesa locuri de muncă și activități independente, deși statele pot restrânge acest drept pentru primele douăsprezece luni, sub rezerva unei revizuirii a situației pieței muncii.

În legătură cu procesele de reîntregire a familiei CNS, organizații precum OIM sau UNICEF ¹⁰⁵ recomandă statelor membre UE:

- ◆ Extinderea drepturilor de reîntregire a familiei pentru persoanele aflate sub protecție subsidiară pentru a se bucura de aceleași drepturi ca și copiii refugiați.
- ◆ Permitea CNS cărora li s-a acordat statut de protecție temporară să-și exercite dreptul la reîntregirea familiei și să-și sponsorizeze membrii familiei să se alăture lor în țările de destinație atunci când este în interesul lor.
- ◆ Asigurarea faptului că familiile separate din cauza conflictelor și dezastrelor pot fi reunite de îndată ce solicită protecție internațională într-un stat european.
- ◆ Încurajarea utilizării flexibile a mecanismelor existente de reîntregire a familiei pentru a răspunde situațiilor umanitare, oferind proceduri și condiții care ajută la salvarea vieții copiilor și la asigurarea interesului lor superior.
- ◆ Extinderea definiției familiei pentru toți copiii, astfel încât CNS să-și poată include frații în programele de reîntregire a familiei și să interpreteze

105 UNICEF, *Dreptul copilului la reunificarea familiei, brief de advocacy de UNICEF, 2016*, https://migrant-integration.ec.europa.eu/library-document/right-child-family-reunification-advocacy-brief-unicef_en

conceptul într-o manieră mai sensibilă din punct de vedere cultural. Atunci când părinții nu pot fi urmăriți, CNS ar trebui să aibă voie să se alăture oricărui alt membru al familiei, deoarece acest drept ar trebui să fie ghidat de interesul superior al copilului și de o interpretare flexibilă a dovezilor documentare.

- ◆ Abrogarea sau modificarea legislației care instituie un regim mai puțin favorabil de reîntregire a familiei pentru copiii mai mari.
- ◆ Reducerea timpilor de procesare pentru cererile de reîntregire a familiei și facilitarea procedurii pentru solicitanți, pentru a preveni ca membrii familiei să parcurgă rute periculoase sau ca minorii să devină adulți.
- ◆ În ceea ce privește cererile de reîntregire a copilului cu familia sa, instanțele naționale trebuie să se asigure că părinții nu își exploatează copiii în vederea obținerii permiselor de ședere în țara respectivă.¹⁰⁶

Puncte suplimentare care ar trebui luate în considerare sunt că:

- ◆ În cazul copiilor refugiați, dreptul copilului la reîntregirea familiei nu ar trebui să depindă de situația în care cererea este depusă în termen de trei luni de la acordarea statutului, deoarece acesta este un timp prea scurt pentru ca un refugiat să înțeleagă sistemul și procedurile în vigoare, să localizeze și să contacteze membrii familiei, precum și să obțină documentele necesare.
- ◆ Rolul serviciilor de protecție a copilului care dețin tutela copilului să fie extins pentru a asista CNS în timpul procedurilor de reîntregire a familiei.

În timpul procedurii, autoritățile competente pentru reîntregirea familiei ar trebui:

- ◆ Să ia în considerare tipul de documente disponibile în țările de origine atunci când se stabilește lista documentelor oficiale necesare.
- ◆ Să se stabilească un sistem dual în care atât sponsorul, cât și membrul(i) familiei să aibă dreptul de a depune cereri.

¹⁰⁶ UNICEF, *Implementarea judiciară a art. 3 din CDC în Europa (Implementarea judiciară a art. 3 din CDC în Europa)*, p.104.

- ◆ Să se implementeze taxe de înscriere reduse pentru copii, precum și o reducere a taxelor în funcție de numărul de copii care depun solicitare.

A se vedea anexa 1 pentru practici suplimentare ale CJUE privind reîntregirea familiei.

Studiu de caz - România

Stabilirea statului membru responsabil pentru CNS care solicită azil.

Pe teritoriul României au fost identificați doi copii neînsoțiți cu cetățenie afgană. Au cerut protecție internațională; astfel a fost inițiată o procedură de azil, iar aceștia au devenit solicitanți de azil. Pentru ei s-a instituit plasamentul de urgență, au fost cazați la centrul pentru minori din cadrul Direcției Generale Protecția Copilului și Servicii Sociale și li s-a desemnat imediat un reprezentant legal.

Cu ocazia primului interviu a fost stabilită existența unei rude în Franța a celor doi copii și a fost inițiată procedura de definire a statului membru responsabil cu soluționarea cererii de azil, în conformitate cu prevederile legale naționale și cu Regulamentul Dublin.

Inspectoratul General pentru Imigrări a procedat la emiterea deciziei de suspendare a procedurii de azil pe durata procedurii Dublin. Au fost efectuate verificări privind identificarea rudei franceze a celor doi copii neînsoțiți și asupra formei de reședință a acestora pe teritoriul statului francez. S-a constatat că are statut de refugiat.

În procedura de stabilire a statului membru responsabil s-a obținut acordul rudei celor doi copii și s-a luat în considerare opinia reprezentantului legal și a copiilor.

Potrivit prevederilor legale, Inspectoratul General pentru Imigrări este obligat să ia măsuri în cel mai scurt timp pentru identificarea rudei copilului neînsoțit, protejând, în același timp, interesul superior al copilului. Întreaga procedură și toate datele și informațiile obținute sunt confidențiale.

În urma verificării îndeplinirii tuturor condițiilor prevăzute de lege, s-a stabilit că statul membru responsabil este Franța, unde cererea lor de azil trebuie

revizuită. Statul francez a acceptat cererea de transfer de responsabilitate pentru procesarea cererilor de azil.

Copiii au fost însoțiți chiar și pe durata transferului de reprezentantul lor legal. Transferul a fost monitorizat până când au fost preluați de autoritățile franceze pe aeroportul din Paris și duși la centrul de azil.

Pe tot parcursul procedurii, minorii au fost asistați de un reprezentant legal, au beneficiat de asistență juridică de la un avocat și au beneficiat de asistența unui ONG.

Puncte cheie de reținut din acest capitol

- ◆ Procedura de reîntregire a familiei trebuie să se bazeze pe principiul interesului superior al copilului și să se desfășoare în condiții de siguranță. Acest lucru se poate face fie în țara gazdă, fie în țara de origine, fie într-o altă țară UE în care a fost identificat un membru al familiei.
- ◆ Rudele cu care urmează să se efectueze reîntregirea trebuie să își poată exercita atribuțiile părintești în beneficiul copilului.
- ◆ Reîntregirea familiei este o modalitate necesară de a face posibilă viața de familie. Aceasta contribuie la crearea unei stabilități socio-culturale care facilitează integrarea resortisanților țărilor terțe în statele membre, fapt care permite și promovarea coeziunii economice și sociale.
- ◆ Prin procedura de reîntregire a familiei trebuie avute în vedere și următoarele garanții procedurale:
 - implicarea actorilor din partea serviciului de protecție a copilului alături de autoritățile de migrație
 - aplicarea unei abordări multidisciplinare și multi-instituționale.
 - Cooperare transfrontalieră între țările de origine, de tranzit și de destinație.

- ◆ Obligația de a garanta dreptul la reîntregirea familiei nu este îndeplinită efectiv prin simpla permitere a accesului pe teritoriu. Ea necesită un statut juridic stabil și acces la drepturi sociale, precum dreptul la muncă și la educație.

Capitolul VI: Dreptul la muncă al copiilor migranți

În 2021 am marcat Anul internațional pentru eliminarea exploatării copiilor prin muncă, fapt care a evidențiat o problemă globală gravă. În ciuda progreselor globale, în 2020, încă mai erau 160 de milioane de copii exploatați prin muncă, iar 79 de milioane de copii îndurau activități de muncă periculoase. Aceasta este o lovitură grea, deoarece aceasta a fost prima creștere din ultimele două decenii.

În ciuda indicatorilor puternici care semnalează modelele de exploatare a copiilor prin muncă în regiunile occidentale, precum în Europa, această problemă este adesea văzută ca fiind exclusiv aferentă țărilor în curs de dezvoltare. Eforturile de monitorizare vizează în principal țările din Europa de Est, care încă poartă stigmatizarea dezvoltării și a democratizării continue. Într-adevăr, majoritatea rapoartelor Organizației Internaționale a Muncii (OIM) tind să se concentreze asupra țărilor din Sudul Global, menționând doar exploatarea prin muncă a copiilor din Europa într-un mod marginal.¹⁰⁷

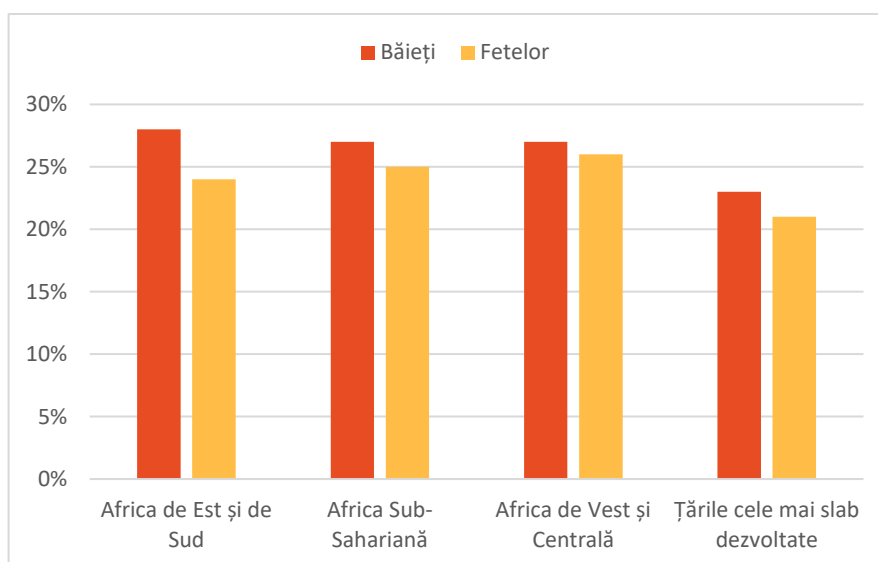
Potrivit biroului de statistică al UE (Eurostat), în 2020, 1,5% dintre copiii cu vârste cuprinse între 7 și 14 ani din Europa erau exploatați prin muncă. OIM estimează că în 2021, 3,8 milioane de copii și adolescenți cu vârste cuprinse între 5 și 17 ani au fost exploatați prin muncă în Europa și Asia Centrală. De asemenea, spre exemplu, Salvați Copiii Italia afirmă într-un raport că în 2023 aproximativ

¹⁰⁷ OIM, 2017; OIM (Organizația Internațională a Muncii) 2021

336.000 de copii cu vârste cuprinse între 7 și 15 ani sunt exploatați prin muncă în Italia.

Definiția „exploatarea copilului prin muncă” poate varia între țări și organizații internaționale, aceasta incluzând munca în agricultură, în industrie, în servicii și nu în ultimul rând munca casnică. Munca copiilor poate avea consecințe grave asupra sănătății, educației și dezvoltării psiho-sociale a copiilor.

În toate regiunile, fetele sunt la fel de pretabile ca și băieții să fie supuse exploatarei copilului prin muncă. Mai jos puteți vedea procentul copiilor cu vârsta cuprinsă între 5 și 17 ani exploatați prin, în funcție de sexul lor și de regiunea din care provin, în perioada 2014-2022:

Note: Estimările regionale reprezintă date din țări care acoperă cel puțin 50% din populația regională de copii cu vârsta cuprinsă între 5 și 17 ani. Acoperirea datelor a fost insuficientă pentru a calcula o estimare globală și estimări regionale pentru regiunile neindicate.

Sursa: Bazele de date globale UNICEF, 2023, pe baza anchetelor demografice și de sănătate (DHS), anchetelor cu indicatori multipli (MICS) și a altor anchete naționale, 2014-2022.

Copiii sunt viitorul, iar bunăstarea lor este esențială. Acest lucru este valabil mai ales pentru copiii migranți, care se confruntă adesea cu provocări unice în accesul la educație și la condiții de muncă sigure. Articolul 32 al CDFUE stabilește o bază de referință pentru protecția muncii copiilor, interzicând angajarea sub vârsta minimă de absolvire a școlii și asigurându-se că munca este adecvată vârstei și nu împiedică dezvoltarea.

Cu toate acestea, pentru copiii migranți, realitatea poate fi mult mai sumbră. Următoarele secțiuni vor analiza provocările specifice cu care se

confruntă, inclusiv exploatarea și mediile de lucru periculoase. Vom analiza critic cadrul legal existent și implementarea acestuia pentru a înțelege cât de eficient sunt respectate drepturile copiilor migranți. Examinând aceste probleme, putem lucra pentru un viitor în care toți copiii, indiferent de statutul lor de migrație, sunt protejați și încurajați să prospere.

Examinarea Articolului 32 al CDFUE

Articolul 32 (CDFUE) prevede următoarele:

Angajarea copiilor în muncă este interzisă. Vârsta minimă de admitere în muncă nu poate fi mai mică decât vârsta minimă de absolvire a școlii, fără a aduce atingere regulilor care pot fi mai favorabile tinerilor și cu excepția unor derogări limitate.

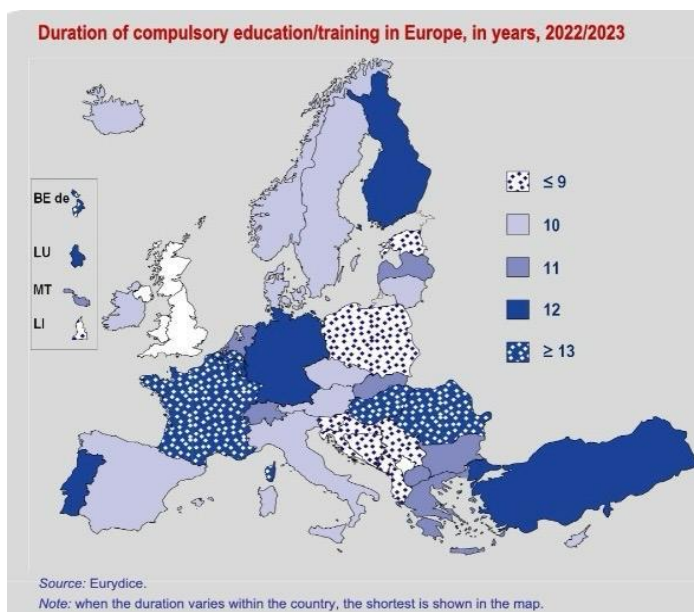
Tinerii admiși la muncă trebuie să aibă condiții de muncă adecvate vârstei lor și să fie protejați împotriva exploatării economice și a oricărei lucrări de natură să le dăuneze securității, sănătății sau dezvoltării fizice, mentale, morale sau sociale sau să le interfereze cu educația.

După cum vedem, articolul 32 CDFUE stabilește trei puncte principale pentru exploatarea copiilor prin muncă:

- 1) **Vârsta minimă** pentru a lucra nu poate fi mai mică decât vârsta la care copiii finalizează educația obligatorie.
- 2) Se pot face excepții la cele de mai sus, dar doar dacă acestea sunt în **beneficiul tinerilor** sau dacă aceștia se află în **situații foarte specifice**.
- 3) Tinerii lucrători au **dreptul la condiții de muncă sigure și adecvate din punctul de vedere al vârstei**. Aceasta înseamnă protecție împotriva exploatării economice, a mediilor de lucru periculoase și a tot ceea ce le-ar putea afecta negativ sănătatea, morala sau capacitatea de a învăța.

Primul paragraf interzice munca copiilor, definind-o drept munca efectuată de persoane sub vârsta la care termină școala obligatorie, care variază de la un stat membru la altul.

În Europa, învățământul/formarea obligatorie cu normă întreagă durează de obicei 10-11 ani și se termină la vârsta de 15-16 ani. Cea mai scurtă durată (8-9 ani) este stabilită în Estonia, Croația, Polonia, Slovenia, Albania, Bosnia și Herțegovina, Liechtenstein, Muntenegru și Serbia. Unele dintre aceste țări pot solicita copiilor să participe la programe de învățământ preprimar cu normă parțială (250 sau mai puțin de ore pe an).

În Italia și Spania, învățământul obligatoriu durează 10 ani, de la 6 până la 16 ani. La fel și în Grecia, învățământul obligatoriu durează 10 ani, totuși un an de învățământ preșcolar (preșcolar) este obligatoriu, astfel încât copiii încheie perioada obligatorie de școală la vârsta de 15 ani.

În Țările de Jos, învățământul obligatoriu durează 11 ani, copiii cu vârsta cuprinsă între 5 și 16 ani sunt obligați să urmeze învățământul cu normă întreagă. Studenții care nu au obținut o calificare de bază (Startkwalificatie) trebuie să își continue educația/formarea până la împlinirea vârstei de 18 ani sau să obțină o diplomă de liceu general superior (HAVO), o diplomă preuniversitară (VWO) sau VET¹⁰⁸(cel puțin MBO 2¹⁰⁹).

În mod similar, în Bulgaria, învățământul obligatoriu durează 11 ani, de la 5 ani până la 16 ani, care include doi ani de învățământ preșcolar.

În sistemul școlar românesc, învățământul obligatoriu durează 13 ani, de la 5 ani (ultimul an de preșcolar) până la 18 ani (liceu).

Acest lucru creează primul obstacol pentru copiii care ajung în țările europene la sfârșitul adolescenței (după 15 ani). Este posibil ca aceștia să fi ratat educația fundamentală crucială, ceea ce face dificilă integrarea lor în sistemul

¹⁰⁸ Formare profesională și educațională

¹⁰⁹ În Țările de Jos, MBO înseamnă „formare profesională de bază”. Cursurile MBO sunt oferite la patru niveluri diferite de pregătire, fiecare conducând la o calificare specifică a unui loc de muncă: nivelul 4: formare pentru manageri de mijloc; nivelul 3: pregătire profesională; nivelul 2: formare profesională de bază; nivelul 1: formarea asistentilor.

școlar și, în unele cazuri, deoarece nu există o obligativitate de a se înscrie în sistemul de învățământ, ei rămân excluși.

Pe lângă vârsta minimă, articolul 32 alineatul (1) din CDFUE prevede și posibilitatea unor derogări limitate, atâta timp cât acestea nu pun în pericol sănătatea și dezvoltarea minorilor sau prezența acestora la școală. Sunt posibile unele excepții pentru activități culturale, artistice, sportive și publicitare, precum și pentru anumite contracte de pregătire și anumite tipuri de lucrări ușoare ale celor cu vârsta de cel puțin 13 sau 14 ani.

Exemplu de cazuri în care munca copiilor este legală

ITALIA: Activități cu caracter cultural, artistic, sportiv sau publicitar: cu condiția ca acestea să nu prejudicieze siguranța, integritatea psiho-fizică și dezvoltarea sau frecvența școlară a minorului. Munca agricolă de la vârsta de 14 ani, cu acordul părinților și compatibilă cu programul școlar, precum și ucenicie de la vârsta de 15 ani.

BULGARIA: Prin excepție, se poate forma un raport de muncă între tutorele persoanei care nu a împlinit vârsta de 15 ani și un angajator, atunci când este vorba de participarea la realizarea de opere de artă, filmarea unor programe TV etc.¹¹⁰

ROMÂNIA: Codul Muncii din România interzice angajarea copiilor sub 15 ani, cu unele excepții unice, sub rezerva unor condiții specifice. O prevedere notabilă este că, în mod excepțional, copiii în vârstă de 15 ani pot fi angajați pentru lucrări ușoare care nu le dăunează sănătății și dezvoltării și nici nu interferează cu educația lor.

SPANIA: Persoanele care au peste 16 ani și au sub 18 ani au nevoie de permisiunea părinților sau a tutorilor legali pentru a munci.

¹¹⁰ Vezi Ordonanța Ministerului Muncii și Politicii Sociale pentru ordinea și condițiile de muncă pentru persoanele care nu au împlinit 15 ani., <https://lex.bg/laws/ldoc/-552857598>

ȚĂRILE DE JOS: Copiii cu vârsta cuprinsă între 7 și 13 ani pot participa doar la spectacole, cum ar fi actoria într-un film, într-un spectacol de modă sau TV sau într-o reclamă sau la spectacole într-un teatru, cu aplicarea unei excepții de la interzicerea exploatării copiilor prin muncă a Autorității Olandeze pentru Muncă (*Nederlandse Arbeidsinspectie, NLA*). De la 13 ani tinerii pot face muncă ușoară.¹¹¹

Articolul 32(2) CDFUE îi protejează pe tineri la locul de muncă, asigurându-se că aceștia au condiții de muncă adecvate și sunt protejați de exploatarea economică și de orice muncă de natură să dăuneze securității lor, sănătății lor sau dezvoltării lor fizice, mentale, morale sau sociale.

OIM/Flickr: Creative Commons

Articolul 32 din CFRUE este în concordanță cu jurisprudența CJUE și a CtEDO, ambele recunoscând importanța interzicerii exploatării copiilor prin muncă și a protejării tinerilor la locul de muncă pentru a susține demnitatea umană și pentru a promova dezvoltarea armonioasă a personalității copilului.

De ce lucrează copiii migranți?

Înainte de a analiza drepturile copiilor migranți la locul de muncă, să oferim o privire de ansamblu asupra motivului pentru care copiii migranți lucrează:

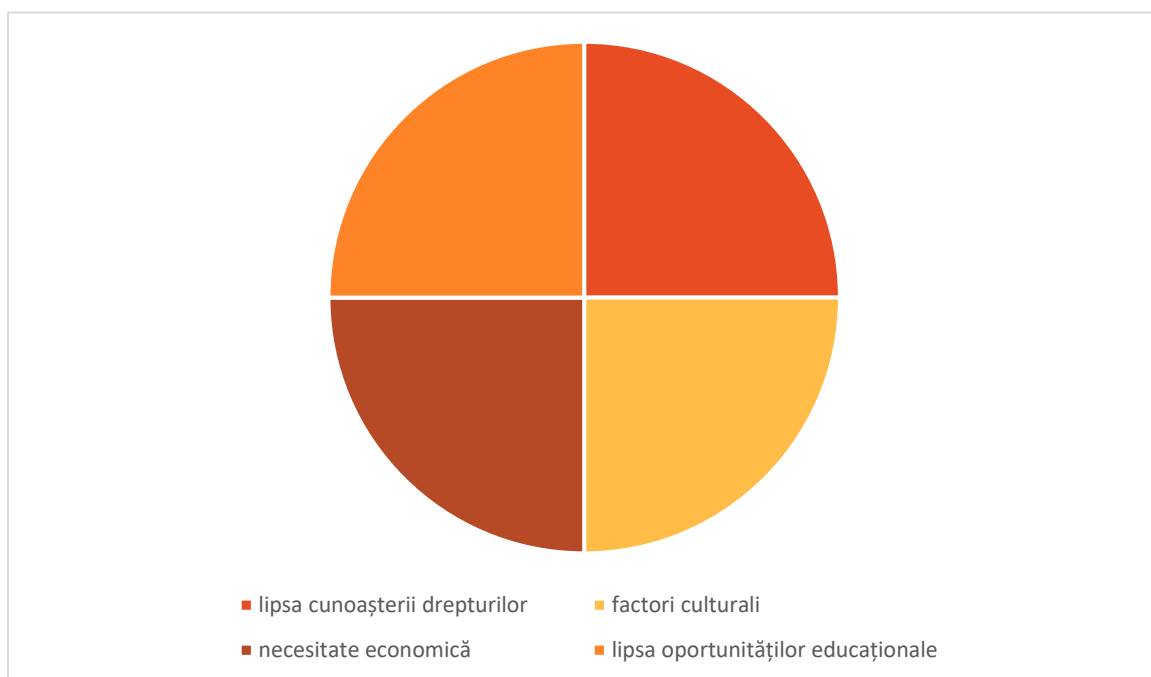
¹¹¹ Angajarea minorilor și a tinerilor adulți, Agenția pentru întreprinderi din Țările de Jos, RVO, <https://business.gov.nl/regulation/employment-young-people/>

Lipsa de conștientizare a drepturilor: Copiii migranți sunt adesea lipsiți de conștientizarea drepturilor lor legale și a protecțiilor disponibile. Fără cunoștințe despre drepturile lor, aceștia nu pot căuta ajutor și nu pot raporta exploatarea, acceptând astfel condiții de muncă care încalcă legea muncii.

Necesitate economică: Multe familii de migranți se bazează pe veniturile copiilor pentru supraviețuire. Sărăcia și accesul limitat la sistemele de protecție socială îi obligă pe copii să intre în forța de muncă.

Lipsa oportunităților educaționale: În unele situații, educația nu este ușor disponibilă, lăsând munca drept singura opțiune rămasă de a-și ocupa timpul pentru copii.

Factori culturali: Anumite norme culturale pot vedea activitatea de muncă ca o modalitate de a preda responsabilitatea sau de a contribui la statutul social al familiei.¹¹²

¹¹² Amir Radfar, Seyed Ahmad Ahmadi Asgharzadeh, I Fernando Quesada2 și Irina Filip3, *Provocări și perspective ale exploatării copiilor prin muncă*, 2018, *Ind Psychiatry J.* 2018 Ian-Iun; 27(1): 17–20; OIM – Organizația Internațională a Muncii, *Cauze*, 2011, <https://www.ilo.org/resource/causes>

Importanța legilor comune ale muncii

Este important să existe legi europene comune ale muncii, pentru următoarele motive:

PROTECȚIA COPILULUI: Legile muncii stabilesc cerințele de vârstă minimă și condițiile de muncă pentru a preveni exploatarea, munca periculoasă și deteriorarea dezvoltării fizice și mentale a copilului.

PROMOVAREA EDUCAȚIEI: Prin limitarea orelor de lucru și asigurarea unor medii de lucru adecvate, aceste legi permit copiilor să meargă la școală și să obțină o educație, crucială pentru viitorul lor.

CONCURENȚĂ CORECTĂ: Legile muncii standardizate asigură o concurență loială între întreprinderile din întreaga Europă, împiedicând companiile să obțină un avantaj nedrept prin exploatarea muncii copiilor.

PREVENIREA "CURSEI LA VALE"¹¹³: Fără standarde comune, țările și-ar putea slăbi legile pentru a atrage afaceri, ceea ce duce la o scădere a protecției pentru toți copiii.

CONSECVENȚĂ PENTRU COPII MIGRANȚI: Legile comune asigură că copiii migranți beneficiază de protecție consecventă, indiferent de țara în care lucrează.

PUTERE DE CAPACITARE: UE are resurse și putere mai mari de a aplica legislația muncii prin comparație cu statele membre individuale.

În concluzie, copiii migranți lucrează adesea din cauza dificultăților economice și a lipsei de alternative. Legislația europeană comună a muncii este esențială pentru a le proteja de exploatare, pentru a promova educația și pentru a crea condiții echitabile pe întreg continentul.

¹¹³ O cursă la vale se referă la o concurență sporită între națiuni, state, sau companii, în care calitatea produselor sau deciziile economice raționale sunt sacrificate, pentru a se obține un avantaj competitiv sau pentru a se reduce costurile de fabricație a produselor..

Ce este exploatarea financiară a muncii copiilor migranți?

Exploatarea financiară este o preocupare majoră atunci când se discută despre munca copiilor migranți în toate țările europene. Exploatarea poate avea loc sub diferite forme.

- ◆ **Furtul salariului:** Copiii pot fi plătiți mai puțin decât salariul minim sau se poate să nu fie plătiți deloc pentru munca lor. Angajatorii ar putea exploata lipsa lor de cunoștințe despre legislația muncii, împreună cu teama lor de deportare, pentru a-i plăti mai puțin.
- ◆ **Serviciu contra unei datorii:** Copiii sau familiile lor ar putea fi păcăliți să ia împrumuturi pentru a acoperi costuri de călătorie sau de recrutare. Acest lucru creează o situație în care sunt forțați să muncească ore lungi pentru a rambursa datoria, adesea cu dobânzi mari. Această datorie poate fi transmisă de-a lungul generațiilor, prinzând familiile într-un ciclu de exploatare.
- ◆ **Confiscarea documentelor:** Angajatorii pot reține pașapoartele sau documentele de identificare ale copiilor migranți, limitându-le și mai mult mobilitatea și capacitatea de a părăsi situațiile de exploatare prin muncă.
- ◆ **Înșelăciune și promisiuni false:** Copiii și familiile lor ar putea fi atrași cu promisiuni false de salarii mari și condiții bune de muncă. Odată ce ajung, se trezesc în situații de exploatare, cu puțin control asupra finanțelor lor.¹¹⁴

Statele membre sunt responsabile pentru adoptarea unor legi naționale care respectă diferite directive, precum:

- ◆ Directiva Consiliului 94/33/CE din 22 iunie 1994 privind protecția tinerilor la locul de muncă.
- ◆ Directiva 2013/33/UE care stabilește regulile privind condițiile de viață pentru solicitanții de azil.

¹¹⁴ Eurojust: urmărirea penală a traficului de ființe umane (THB) în scopul exploatării prin muncă (Raportul EuroJust, 2015).

◆ Convenția OIM nr. 182 privind cele mai grave forme de muncă a copiilor

Majoritatea statelor membre au ratificat toate sursele internaționale menționate mai sus și sunt obligate să respecte articolul 32 din CDFUE ca parte integrantă a ordinii juridice a Uniunii. Astfel, ei au încorporat acest articol în legile lor naționale de muncă.

În **Grecia**, cu excepții limitate, regula este că un angajat nu poate avea mai puțin de 15 ani, având în vedere că vârsta adultă apare la vârsta de 18 ani. Pentru angajarea unui salariat minor (nu mai puțin de 15 ani) trebuie respectate formalități speciale, cum ar fi ținerea unui carnet special cu minorii angajați, sesizarea Inspectoratului Muncii despre natura muncii care va fi atribuită, supunerea acestora la examene medicale etc.

Angajații tineri (între 15 și 18 ani) nu pot fi angajați în lucrări grele sau periculoase. Ei nu pot fi angajați mai mult de 8 ore pe zi și 40 de ore pe săptămână. Astfel de limite sunt reduse și mai mult pentru angajații tineri care nu au depășit vârsta de 16 ani și merg la un fel de școală. Orele suplimentare ale angajaților minori sunt interzise.

Având în vedere că această situație precede eliberarea carnetului de muncă al copilului, autoritățile Regiunilor care eliberează permisele străinilor, atunci când este vorba de un copil, ar trebui să noteze asupra acestora că: valabilitatea muncii începe cu eliberarea carnetului de muncă al copilului de către Inspectoratul Muncii.¹¹⁵

Legislația **bulgară** oferă protecție specială copiilor și tinerilor care lucrează care nu au ajuns la majorat, prin definirea vârstei minime pentru angajare (16), cu posibile excepții și condiții specifice de muncă (de exemplu, interzicerea orelor suplimentare și a muncii de noapte sau a muncii de peste 40 de ore) pe săptămână¹¹⁶), condiții pe care angajatorii trebuie să le aibă în vedere atunci când angajează minori. Textele legale de bază se regăsesc în Codul Muncii, Ordonanța nr. 6 a Ministerului Muncii și Politicii Sociale pentru regulile și condițiile de eliberare a permiselor de muncă persoanelor care nu au împlinit

¹¹⁵ Protocol Nr. 30136/31-I-2002 Ministerul Muncii; Legea 1837/1989 (Monitorul Oficial A 85), Decret Prezidențial 62/1998 (Monitorul Oficial A 67), Legea 3144/2003 Articolul 4

¹¹⁶ Articolele 140 și 147 din Codul Muncii al Bulgariei. Articolele 140 și 147 din Codul Muncii al Bulgariei

vârsta de 18 ani și Ordonanța privind munca persoanelor care nu au împlinit vârsta de 15 ani în Consiliul de Miniștri.

Copiii cu vârsta cuprinsă între 15 și 16 ani pot fi angajați pentru activități nepericuloase, care nu pot fi dăunătoare sănătății sau dezvoltării lor fizice, psihice și morale corecte și a căror implementare nu ar constitui un obstacol pentru frecventarea regulată la școală sau pentru participarea la programe de orientare profesională sau educație. Persoanele care nu au împlinit vârsta de 16 ani sunt încadrate cu autorizația Inspecției Muncii, eliberată pentru fiecare caz în parte, în urma unui control medical.

În mod similar, în **Spania**, vârsta minimă de muncă este de 16 ani, deși permisiunea părinților sau a tutorilor este de obicei necesară până la vârsta de 18 ani. Copiilor sub 18 ani le este interzis să lucreze noaptea (între orele 22:00 și 06:00) sau mai mult de opt ore pe zi lucrătoare. Angajatorii trebuie să se asigure că tinerii angajați beneficiază de o perioadă de odihnă adecvată - minim 12 ore între ture. Lucrătorii sub 18 ani trebuie să aibă, de asemenea, o perioadă de odihnă de 30 de minute pentru fiecare 4,5 ore de muncă.

Contractele utilizate în angajarea tinerilor sunt cunoscute în mod colectiv sub denumirea de contracte de formare (los contratos formativos).

Copiii au voie să lucreze în **România**, dar numai cu îndeplinirea unor condiții speciale, cum ar fi vârsta de peste 16 ani. Încadrarea în muncă a persoanelor sub 15 ani este interzisă. (Art. 13 din Codul Muncii)

Copiii pot încheia un contract de muncă în calitate de salariat și la vârsta de 15 ani, cu acordul părinților sau al reprezentanților legali, pentru activități adecvate dezvoltării fizice, aptitudinilor și cunoștințelor sale.

Angajarea în locuri de muncă grele, vătămătoare sau periculoase este permisă numai după împlinirea vârstei de 18 ani.

În **Țările de Jos** se aplică reguli speciale pentru angajarea tinerilor în ceea ce privește tipul de muncă și programul lor de lucru, precum și cu privire la timpul de odihnă. Aceste reguli diferă în funcție de categoria de vârstă.

Copiii cu vârsta cuprinsă între 13 și 16 ani au voie să lucreze în afara orelor de școală și în timpul vacanțelor, dar numai în anumite condiții. De la vârsta de 16 ani, tinerii sunt liberi să facă orice fel de muncă. Tinerii de la 15 la 20 de ani primesc salariul minim pentru tineri.

În **Italia**, interzicerea muncii copiilor și protecția tinerilor la locul de muncă a fost inclusă în Constituție (articolele 31 și 37), în Codul Civil (articolele 8 și 9) și în legislația ordinară în materie (Decretul legislativ nr. 345/1999 și Decretul legislativ nr. 81/2008).

Italia a adoptat o legislație specifică pentru CNS, care prevede recepția, protecția, integrarea și repatrierea asistată a acestora. În special, Decretul Legislativ nr. 142/2015 și Legea nr. 47/2017 reglementează procedurile de identificare, evidență a vârstei, preluare, plasare în facilități adecvate, asistență medicală, educație, formare profesională și plasarea CNS într-un loc de muncă.

Legea nr. 977 din 1967 stabilește regulile generale privind munca copiilor precum vârsta minimă de admitere la muncă la 16 ani, care coincide cu încheierea școlii obligatorii. De asemenea, prevede derogări pentru anumite activități, precum cele cu caracter cultural, artistic, sportiv sau publicitar, cu condiția ca acestea să nu prejudicieze siguranța, integritatea psiho-fizică și dezvoltarea sau frecvența școlară a minorului.

Decretul legislativ nr. 345 din 1999, care pune în aplicare Directiva europeană 94/33/CE privind protecția tinerilor la locul de muncă, reglementează munca copiilor în scopul promovării securității, sănătății și bunăstării, prin stabilirea limitelor programului de lucru și obligarea odihnei regulate și de sărbători.

În ciuda cadrului legal stabilit pentru a proteja copii de exploatarea lor în muncă, copiii migranți, în special cei care sunt neînsoțiți, se confruntă cu un risc

semnificativ crescut de exploatare. Această vulnerabilitate este probabil legată de mai mulți factori, inclusiv de condițiile din țara lor de origine, de greutățile pe care le-au îndurat în timpul călătoriei lor și de statul de drept în țara în care sosesc.

Prevenirea exploatării muncii copiilor, în special pentru copiii migranți, necesită o abordare pe mai multe direcții care să adreseze cauzele fundamentale și vulnerabilitățile la mai multe niveluri.

Exploatarea prin muncă a copiilor se dezvoltă pe o rețea complexă de factori, dar unele dintre cauzele fundamentale includ:

- ◆ **Sărăcia:** Acesta este un motor major. Familiile care se luptă din punct de vedere financiar pot vedea munca copiilor ca pe o modalitate de a contribui la venituri, chiar dacă aceasta înseamnă sacrificarea educației și a bunăstării copilului. Sărăcia poate limita accesul la educație, ceea ce, la rândul său, îi face pe copii mai vulnerabili la exploatare.
- ◆ **Lipsa accesului la educație de calitate:** Dacă educația nu este disponibilă sau accesibilă, copiii pot fi împinși în forța de muncă.
- ◆ **Acces redus la muncă decentă pentru adulți:** Când adulții nu își găsesc locuri de muncă bune, povara generării de venituri poate cădea asupra copiilor.
- ◆ **Înțelegerea și informarea limitată a legilor muncii copiilor:** În unele comunități, gradul de conștientizare cu privire la drepturile copiilor poate fi scăzut și pericolele exploatării prin muncă a copiilor poate fi ridicat.
- ◆ **Dezastre naturale și schimbări climatice:** Acestea pot perturba mijloacele de trai și pot forța familiile să intre în situații disperate în care munca copiilor devine o modalitate de supraviețuire.
- ◆ **Norme sociale:** În anumite culturi, munca copiilor poate fi acceptată sau chiar încurajată, ceea ce face mai dificilă întreruperea ciclului.

Cauze de referință și legislație și strategii UE

UE adoptă o poziție fermă împotriva exploatării copiilor și se angajează să protejeze copiii de aceasta. Acest angajament este evident în hotărârile CJUE și CtEDO.

CtEDO a tras la răspundere și statele membre UE pentru protecția copiilor. De exemplu CtEDO a condamnat Italia pentru că nu a protejat în mod adecvat un copil victimă atât a muncii, cât și a exploatarei sexuale.¹¹⁷ În cauza *C.R. c. României* (2017), CtEDO a constatat că România a încălcat drepturile omului pentru că nu a luat măsuri suficiente pentru a preveni exploatarea copiilor în situații de cerșetorie.

Aceste cauze în instanță demonstrează angajamentul UE față de un standard înalt de protecție a copilului.

De asemenea, UE a luat măsuri suplimentare pentru combaterea exploatarei copiilor. Acestea pot include inițiative precum:

- ◆ *Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual și a exploatarei sexuale a copiilor și a pornografiei infantile* stabilește reguli minime pentru definirea infracțiunilor precum abuzul sexual și exploatarea sexuală a copiilor, precum și pentru pedepsele care urmează să fie aplicate făptuitorilor.
- ◆ *Strategia UE pentru Drepturile Copilului (2021-2027)* urmărește să consolideze protecția drepturilor copiilor în toate domeniile, inclusiv în lupta împotriva exploatarei prin muncă.

În practică...

În Italia, Legea nr. 92 din 28 martie 2013 „Dispoziții privind combaterea exploatarei prin muncă și sprijinirea și favorizarea imigrației ilegale” pedepsește exploatarea prin muncă a minorilor cu închisoare de la unu la șase ani și cu amendă de la 516 la 1032 euro.

Italia a adoptat mai multe măsuri pentru a combate munca copiilor și pentru a asigura protecția tinerilor la locul de muncă, atât pentru copiii italieni, cât și pentru migranții CNS. Aceste măsuri includ: consolidarea controalelor de inspecție; promovarea cursurilor de formare și profesionalizare; colaborarea cu sindicatele, asociațiile profesionale și organizațiile neguvernamentale; sensibilizarea publicului; și urmărirea penală a celor responsabili de exploatare și trafic

Prin implementarea acestor strategii, putem crea un sistem care descurajează exploatarea, dă putere copiilor și promovează condiții de muncă sigure și

¹¹⁷ *M. and others v. Italy and Bulgaria*, application no. 40020/03, Judgment 31 July 2012, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2240020/03%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-112576%22%5D%7D>

echitabile pentru toți. Aceasta este o problemă complexă, fără soluții ușoare, dar lucrând împreună, putem face o diferență semnificativă în protejarea copiilor vulnerabili.

Bune practici

Mai jos veți găsi câteva inițiative de succes care pot avea un impact pozitiv asupra drepturilor de muncă pentru CNS și o listă de bune practici la nivel european pentru integrarea minorilor în forța de muncă.

Programe de formare profesională:

1

CNS ar trebui să aibă acces la formarea profesională, indiferent de recunoașterea educației lor anterioare, mai ales atunci când cursurile pentru mase nu sunt considerate în interesul superior al copilului. Formarea poate juca un rol crucial în prevenirea muncii și exploatarei copiilor în câteva direcții cheie:

- ✓ **Dotarea copiilor cu abilități** care îi fac mai eligibili pentru angajare în sectorul formal, odată ce ating vârsta legală de muncă. Acest lucru reduce presiunea de a ocupa locuri de muncă prost plătite și periculoase în copilărie.
- ✓ **Împuternicirea tineretului.** Formarea promovează un sentiment de putere și de valoare de sine la tineri. Atunci când au abilități și cunoștințe, este mai puțin probabil să se simtă prinși în situații de exploatare.
- ✓ **Ruperea ciclului sărăciei.** Oferind acces la formare și oportunități mai bune de angajare, este mai puțin probabil ca familiile să se bazeze pe veniturile copiilor pentru supraviețuire. Acest lucru ajută la spargerea ciclului sărăciei care împinge adesea copiii în forța de muncă de la o vârstă fragedă.
- ✓ **Creșterea gradului de conștientizare.** Programele de formare pot include componente care educă copiii, familiile și comunitățile despre legile muncii copiilor și pericolele exploatarei copiilor. Acest lucru îi capacitează să identifice și să raporteze cazurile de exploatare prin muncă a copiilor și să se pregătească pentru munca formală.

Alternarea muncă-școală

2

Este o experiență valoroasă de formare din mai multe motive:

1. **Intrarea în contact cu lumea muncii.** Permite elevilor să se familiarizeze cu un mediu de lucru real, observând dinamica și profesiile implicate.
2. **Dezvoltarea abilităților practice:** Oferă posibilitatea de a pune în practică cunoștințele teoretice învățate la școală, dezvoltând abilități care pot fi utilizate pe piața muncii.
3. **Orientare în carieră.** Îi ajută pe studenți să se concentreze pe pasiunile și aptitudinile lor, facilitând alegerea viitorului lor studiu sau drum de muncă.
4. **Reducerea nepotrivirii competențelor.** Permite dialogul între școală și lumea muncii, promovând formarea unor figuri profesionale adecvate nevoilor pieței.
5. **Conștientizare sporită.** Promovează o mai mare conștientizare în rândul elevilor cu privire la valoarea muncii și responsabilitățile implicate.
6. **Dobândirea abilităților soft.** Le permite studenților să dezvolte abilități soft, cum ar fi comunicarea, munca în echipă, rezolvarea problemelor și adaptabilitatea.
7. **Eligibilitate sporită pentru angajare.** Experiențele de alternanță școală-muncă sunt adesea considerate un beneficiu de către angajatori, crescând oportunitățile de angajare pentru studenți.
8. **Creștere personală:** Alternarea școală-muncă este o oportunitate de creștere personală pentru elevi, care se confruntă cu noi provocări și responsabilități.

Pe scurt, alternarea muncă-școală reprezintă o punte între lumea educației și lumea muncii, promovând o tranziție mai eficientă și mai conștientă pentru tineri. Mai mult, alternarea școală-muncă poate avea și efecte pozitive asupra

companiilor, deoarece le permite să identifice și să formeze viitoare talente, îmbunătățind competitivitatea companiei și promovând responsabilitatea socială corporativă.

Există diferite modalități de implementare a alternării școală-muncă, care pot varia în funcție de țară, școală și de tipul de companie. De exemplu, în Italia, alternarea școală-muncă a fost introdusă prin Legea nr. 107 din 2015 (c.d. „Buona Scuola”) și este obligatorie pentru toți elevii din ultimii trei ani de liceu.

Studii de caz

Următoarele două studii de caz prezintă provocările cu care se confruntă copiii migranți și intervențiile de succes care îi pot sprijini.

Cazul 1: Povestea de succes (Ardit): Evidențiază modul în care un stagiu plătit a dus la o ucenicie legală, la educație și, în cele din urmă, la deschiderea propriei afaceri.

Ardit (Albania) a sosit în Italia pe 30.10.2010 la vârsta de 16 ani și a intrat direct în centrul de recepție pentru migranți neînsoțiți. A urmat cursul intern de limba italiană și a participat activ la toate activitățile. Organizația Volontarius a inițiat o cerere de permis de ședere pentru minori, convertibil la maturitate într-un permis de muncă sau de muncă subordonată. În 4-5 luni, Ardit a învățat limba italiană. Între timp, a fost efectuată o evaluare a aptitudinilor sale. În paralel a fost oferită instruire despre cum să caute un loc de muncă și despre cum să se prezinte la un interviu de angajare. Cu sprijinul operatorilor sociali, Ardit a început să-și caute un loc de muncă și a identificat o firmă de pictură. Prin programul de Formare Profesională a început 300 de ore de stagiu plătit. La sfârșitul acestuia, Ardit a fost angajat ca ucenic (cu un program alternant de trei ani școală-muncă). Cu puțin timp înainte de a ajunge la maturitate, Ardit a solicitat emancipare, în colaborare cu Serviciile Sociale de resort. Tribunalul pentru Minori i-a admis cererea. Între timp, a găsit cazare la Casa Lucrătorului de Tineret. Astăzi, după ce și-a încheiat traseul de alternare școală-muncă, Ardit și-a deschis propria companie de pictură.

Acest program de stagiu plătit l-a ajutat pe Ardit să se integreze și să câștige experiență în lumea muncii. Prin această posibilitate a reușit să obțină o

ucenicie legală, ceea ce i-a dat posibilitatea de a câștiga bani și, în același timp, să-și continue studiile și să obțină o diplomă.

Cazul 2: Povestea insuccesului (Abdul): ilustrează dificultățile cu care se confruntă CNS, chiar dacă există cadre legale în vigoare.

Când Abdul (Bangladesh), a ajuns pentru prima dată în Italia, a fost considerat în mod greșit adult. După diferite interviuri cu operatori sociali și mediatori, și cu o fotocopie a documentului său trimisă de mama sa a fost declarat minor (17 ani). Abia în acel moment Abdul a fost transferat într-o unitate de găzduire adecvată. Mai întâi a cerut azil și s-a înscris la liceu timp de 4 luni. În această perioadă, a putut să învețe limba italiană.

Atunci Abdul și-a exprimat dorința puternică de a găsi un loc de muncă și de a-și retragere cererea de azil. La început, operatorii săi sociali nu au putut înțelege motivele din spatele unor astfel de decizii. După o scurtă perioadă, a fost clar că Abdul a avut nevoia să trimită bani în țara de origine, deoarece familia lui era în pericol și trebuia să plătească datoria pe care o aveau față de călăuză. Abia atunci operatorii sociali au înțeles importanța cererii sale și i-au oferit posibilitatea unui stagiu într-un restaurant și l-au sprijinit să-și transforme permisul de ședere. Din nefericire, Abdul a abandonat unitatea de cazare pentru a ajunge într-un alt oraș italian în care locuiau niște cetățeni, iar dorința de a câștiga cât mai curând posibil l-a obligat să accepte o ofertă de muncă nedeclarată în sectorul agricol.

Acest lucru vine să ilustreze că, chiar dacă cadrul legal protejează nevoile specifice ale CNS, situația lor particulară nu le permite întotdeauna să profite pe deplin de protecțiile oferite. Acest lucru subliniază necesitatea unor sisteme de sprijin suplimentare, cum ar fi EIS - Alocația pentru venit de bază.

Este crucial să subliniem că exploatarea prin muncă a copiilor este o încălcare flagrantă a drepturilor copiilor. Poate avea consecințe devastatoare asupra sănătății lor fizice, ducând la malnutriție, la rănire și chiar la expunerea la substanțe chimice periculoase. Munca fizică solicitantă în sine le poate împiedica creșterea și dezvoltarea. Copiii aflați în medii de lucru periculoase se confruntă cu riscuri constante de siguranță, de la accidente și răni și până la expunerea la

toxine. În plus, munca copiilor perturbă educația, răpindu-le oportunitatea de a învăța și de a construi un viitor mai luminos. Impactul psiho-social este la fel de îngrijorător, deoarece munca copiilor poate duce la anxietate, depresie și izolare socială.

Articole similare ale CDFUE

Capitolul IV al CDFUE se numește „Solidaritate”. În afară de articolul 32 care a fost revizuit în detaliu în acest capitol, acesta conține și următoarele drepturi:

- [dreptul lucrătorilor la informare și consultare în cadrul întreprinderii](#)¹¹⁸
- [dreptul la negociere și acțiune colectivă](#)¹¹⁹
- [dreptul de acces la serviciile de plasament](#)¹²⁰
- [protecție în caz de concediere nejustificată](#)¹²¹
- [condiții de muncă echitabile și drepte](#)¹²²
- [viața de familie și viața profesională](#)¹²³
- [asigurări sociale și asistență socială](#)¹²⁴

118 Pentru informații adiționale, Comisia Europeană, *Dreptul lucrătorilor la informare și consultare în cadrul întreprinderii*, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/solidarity/workers-right-information-and-consultation-within-undertaking_en

119 Pentru informații adiționale, Comisia Europeană, *Dreptul la negociere și acțiune colectivă*, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/solidarity/right-collective-bargaining-and-action_en

120 Pentru informații adiționale, Comisia Europeană, *Dreptul de acces la servicii de plasament*, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/solidarity/right-access-placement-services_en

121 Pentru informații adiționale, Comisia Europeană, *Protecție în caz de concediere nejustificată*, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/solidarity/protection-event-unjustified-dismissal_en

122 Pentru informații adiționale, Comisia Europeană, *Condiții de muncă echitabile și drepte*, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/solidarity/fair-and-just-working-conditions_en

123 Pentru informații adiționale, Comisia Europeană, *Viața de familie și viața profesională*, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/solidarity/family-life-and-professional-life_en

124 Pentru informații adiționale, Comisia Europeană, *Asigurări sociale și asistență socială*, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/solidarity/social-security-and-social-assistance_en

- îngrijirea sănătății¹²⁵
- accesul la servicii de interes economic general¹²⁶
- protecția mediului¹²⁷
- protecția consumatorului¹²⁸

Puncte cheie de reținut din acest capitol

- ◆ În conformitate cu articolul 32 din CDFUE, munca copiilor este interzisă, iar vârsta minimă de muncă trebuie să fie în concordanță cu vârsta minimă de absolvire a școlii;
- ◆ Copiilor trebuie să li se asigure garanții suplimentare la locul de muncă cu condiții adecvate de muncă pentru a se susține demnitatea umană și pentru a se promova dezvoltarea armonioasă a personalității copilului, aceștia trebuie să fie protejați de exploatarea economică și de orice muncă care le poate dăuna securității, sănătății sau bunăstării lor fizice, psihice, sau morale, precum și dezvoltării lor sociale.
- ◆ Pentru a aborda problemele legate de munca copiilor, este la fel de important să înțelegem motivele pentru care copiii migranți lucrează, precum dificultățile lor economice; lipsa alternativelor și oportunităților educaționale; lipsa de cunoaștere a drepturilor lor legale și a protecțiilor de care dispun; și alți factori culturali.
- ◆ Legislația europeană comună a muncii este crucială pentru a proteja CNS de exploatarea prin muncă, pentru a promova educația și pentru a crea condiții echitabile în întreaga Europă.
- ◆ Exploatarea financiară este o preocupare majoră atunci când se discută despre munca copiilor migranți în toate țările europene și poate avea loc sub diferite forme, cum ar fi: furtul de salarii; sclavie prin datorii; confiscarea documentelor; înșelăciune și promisiuni false.

¹²⁵ Pentru informații adiționale, Comisia Europeană, Îngrijirea sănătății, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/solidarity/health-care_en

¹²⁶ Pentru informații adiționale, Comisia Europeană, Accesul la servicii de interes economic general, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/solidarity/access-services-general-economic-interest_en

¹²⁷ See more, European Commission, Environmental protection, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/solidarity/environmental-protection_en

¹²⁸ See more, European Commission, Consumer protection, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/solidarity/consumer-protection_en

- ◆ Prevenirea exploatării prin muncă a copiilor, în special pentru copiii migranți, necesită o abordare multidirecțională, care abordează cauzele fundamentale și vulnerabilitățile la mai multe niveluri.
- ◆ CNS ar trebui să aibă acces la formarea profesională, indiferent de recunoașterea educației lor anterioare, mai ales atunci când cursurile pentru mase nu sunt considerate în interesul superior al copilului.
- ◆ Alternarea muncă-școală reprezintă o punte între lumea educației și lumea muncii, promovând o tranziție mai eficientă și mai conștientă pentru tineri.

Capitolul VII: Accesul la educație

Acest capitol este cu privire la accesul la educație pentru CNS. Aprofundăm cadrul legal și articolul 14 CDFUE, care întruchipează dreptul universal la educație. După aceea, oferim o imagine de ansamblu asupra cadrului legal și a drepturilor la educație ale CNS, precum și politicile sau programele specifice care promovează accesul la educație și care facilitează integrarea în sistemul educațional din alte țări europene.

În plus, ne concentrăm asupra sistemului educațional olandez pentru CNS și provocările cu care se confruntă acesta, precum și asupra diverselor organizații responsabile pentru sistemul educațional.

În cele din urmă, se face o imagine de ansamblu asupra unei intervenții politice/legii de succes în Țările de Jos care a avut un impact pozitiv asupra dreptului la educație al CNS și sunt prezentate bune practici pentru a se descrie mai bine tema educației.

Dreptul CNS la educație. Cadrul legal

Educația ca drept fundamental al omului consacrat în CDC și Convenția pentru Refugiați din 1951 este un drept protector și acordă putere, oferind copiilor cunoștințele și abilitățile necesare pentru a trăi o viață productivă,

împlinită și independentă¹²⁹. Conform UNESCO¹³⁰, educația are următoarele caracteristici:

- ✓ **Este un drept:** Educația nu este un privilegiu sau supus capriciilor politice sau caritabile. Este un drept al omului. Ea impune cerințe obligatorii purtătorilor de obligații (în special statul, dar și părinților, copiilor și altor actori;
- ✓ **Este universal:** Orice persoană are dreptul la educație fără discriminare. Aceasta include copiii, adolescenții, tinerii, adulții și persoanele în vârstă;
- ✓ **Este o prioritate esențială:** Educația este o prioritate cheie a statului. Obligațiile de a asigura dreptul la educație nu pot fi înlăturate cu ușurință;
- ✓ **Este un drept cheie:** Educația este esențială în exercitarea tuturor celorlalte drepturi ale omului. Are dimensiuni economice, sociale, culturale, civile și politice.

Întrucât toată lumea are dreptul la educație, sintagma toată lumea include și CNS. Dreptul la educație impune statelor obligații legale atunci când iau decizii privind educația și sistemul de învățământ, de a oferi un cadru normativ agreat la nivel internațional pentru standardele sub care statele nu trebuie să se afle în ceea ce privește educația cetățenilor, dar și a persoanelor care nu sunt cetățeni. Aceste standarde delimitează ceea ce statele trebuie să facă și să nu facă pentru a asigura demnitatea individului.¹³¹

La nivelul UE, astfel de standarde pe care toate țările UE trebuie să le respecte sunt prevăzute în CDFUE.

Articolul 14 CDFUE: Dreptul la educație

Orice persoană are dreptul la educație și de a avea acces la formare profesională și continuă.

Acest drept include posibilitatea de a primi educație obligatorie gratuită.

129 MUN Refugee Challenge, susținută de UNHCR, Ghid de referință, Acces la educație pentru refugiați,

<https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/5df9f1767.pdf>

130 UNESCO, Right to Education Initiative (Marea Britanie), 2019,

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366556>, p. 28

131 ibid

Libertatea de a înființa instituții de învățământ cu respectarea cuvenită a principiilor democratice și dreptul părinților de a asigura educația și predarea copiilor lor în conformitate cu convingerile lor religioase, filozofice și pedagogice se respectă, în conformitate cu legile naționale care reglementează exercitarea asemenea libertăți și drepturi.

Dreptul la educație acoperă un drept de acces la instituțiile de învățământ existente la un moment dat ¹³², transmiterea cunoștințelor și dezvoltarea intelectuală ¹³³ dar și posibilitatea de a obține profit din educația primită, adică dreptul de a obține, în conformitate cu normele în vigoare în fiecare stat, și într-o formă sau alta, recunoașterea oficială a studiilor absolvite.¹³⁴, de exemplu prin intermediul unei calificări.

Articolul 2 din Protocolul Nr. 1 CEDO

Dreptul la educație „Nimănui nu i se va refuza dreptul la educație. În exercitarea oricăror funcții pe care și le asumă în legătură cu educația și învățământul, statul va respecta dreptul părinților de a asigura o astfel de educație și predare în conformitate cu propriile convingeri religioase și filozofice.”

Articolul 2 din Protocolul nr. 1 nu precizează limba în care trebuie să se desfășoare educația pentru ca dreptul la educație să fie respectat. Totuși, dreptul la educație ar fi lipsit de sens dacă nu ar implica în favoarea beneficiarilor săi, dreptul de a fi educat în limba națională sau într-una dintre limbile naționale, după caz.¹³⁵

Standardele pentru dreptul copiilor migranți la educație, inclusiv CNS, sunt reglementate în Directiva privind recepția și Directiva privind calificarea.¹³⁶ Potrivit acestora, copiilor solicitanți de azil și copiilor cărora li se acordă protecție trebuie să li se acorde acces la sistemul de învățământ în condiții similare copiilor care sunt cetățeni ai țării gazdă, atâta timp cât o măsură de expulzare împotriva lor sau a părinților lor nu este efectiv pusă în aplicare. În

¹³² Caz *lingvistic belgian*, § 4 din partea „În drept”

¹³³ *Campbell și Cosans împotriva Regatului Unit*, § 33

¹³⁴ Caz *lingvistic belgian*, §§ 3-5 din partea „În drept”

¹³⁵ Consiliul European, CtEDO (2021), *Guide on Article 2 of Protocol No. 1 to the European Convention on Human Rights – Right to education*, 31 August 2021, https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_2_protocol_1_eng#:~:text=%E2%80%9CNo%20person%20shall%20be%20denied,own%20religious%20and%20philosophical%20convictions.%E2%80%9D

¹³⁶ A se vedea articolul 14 din Directiva privind recepția și articolul 27 din Directiva privind calificarea

plus, învățământul secundar nu poate fi retras doar pentru motivul că copilul a împlinit vârsta majoratului.

Directiva privind recepția stabilește, de asemenea, o perioadă maximă în care includerea în sistemul de învățământ poate fi amânată și, mai precis, stabilește ca copiii să aibă acces la educație în termen de cel mult trei luni de la data la care cererea de protecție internațională a fost depusă de către sau în numele copilului. Orele pregătitoare, inclusiv orele de limbă, vor fi oferite copiilor acolo unde este necesar pentru a le facilita accesul și participarea la sistemul de învățământ. În final, directiva prevede că, în cazul în care accesul la sistemul de învățământ nu este posibil din cauza situației specifice a copilului, statul membru în cauză oferă alte aranjamente educaționale în conformitate cu legislația și practica națională.

Potrivit Directivei privind returnările, chiar și copiilor migranți care se află în așteptarea îndepărtării și/sau sunt puși în detenție, trebuie să li se acorde acces la sistemul de învățământ de bază pe durata șederii lor, în cazul în care îndepărtarea este amânată.¹³⁷

Educație pentru CNS în Europa

Există politici sau programe specifice pentru a promova accesul CNS la educație și pentru a facilita integrarea în sistemul educațional din țările europene.

În **Bulgaria, Spania, Italia și Țările de Jos**, învățământul este obligatoriu până la vârsta de 16 ani (în Țările de Jos de la vârsta de 5 ani) și în **Grecia** până la vârsta de 15 ani. Pentru copiii cu vârsta între 16-18 ani din **Țările de Jos** se aplică cerința de calificare, ceea ce înseamnă că persoanele din această grupă de vârstă care nu au o diplomă de școală gimnazială, mai trebuie să studieze pentru „calificarea inițială”. Astfel, în toate țările examinate, CNS ar trebui să fie înscriși la școală, indiferent de statutul lor de imigrare.

În **Țările de Jos**, municipalitățile sunt responsabile pentru asigurarea educației copiilor migranți și trebuie să discute acest lucru cu școlile din zonă.

Coordonarea educației pentru refugiați din Grecia supraveghează fiecare direcție educațională cu o populație de refugiați existentă. În cele mai multe

¹³⁷ Articolul 14(1)(c) și Articolul 17 Directiva privind returnările.

cazuri tutorele legal este cel responsabil pentru înscrierea copiilor în sistemul educațional.

Pentru învățământul secundar în **Țările de Jos** există școli speciale pentru copiii migranți numite cursuri de tranziție internațională (CTI în olandeză), care sunt axate pe învățarea limbii olandeze și sunt dezvoltate special pentru a facilita integrarea în sistemul educațional olandez. De asemenea, în **Italia** sunt oferite cursuri de limba italiană, iar înscrierea la școală poate avea loc în orice moment al anului școlar.

În **Spania** copiii de peste 16 ani, trebuie să se înscrie la Formarea Profesională de Bază (FPB) - o formare specifică gratuită de 2 ani, reglementată de lege, care permite validarea acestor studii cu titlul de învățământ obligatoriu. Această instruire include practici de lucru, cu scopul de a promova includerea pe piața muncii a CNS.

În ceea ce privește accesul la educație, cel mai frecvent obstacol, semnalat în **Bulgaria, România și Spania**, este bariera lingvistică. Există, de asemenea, o lipsă de „profesori-resurse”, care să poată sprijini CNS în Bulgaria. În **România și Bulgaria**, sistemul școlar nu este în măsură să faciliteze integrarea CNS. Problemele apar în special cu copiii mai mari care au depășit vârsta de 14 ani și nu mai merg la școală pentru că nu văd niciun scop în a participa la cursuri. Există, de asemenea, raportări privind episoade de agresiune.

În timp ce provocările persistă, precum sunt și problemele legate de transport și de întârziere la organizarea cursurilor de recepție, în **Grecia** accesarea sistemului educațional este în general mai simplă pentru CNS care locuiesc în adăposturi și în locuințe alternative, prin comparație cu copiii aflați în tabere de refugiați împreună cu părinții lor.

Participarea la procesul educațional pare să fie de o importanță și mai mare pentru CNS și foștii CNS din **Grecia**, deoarece aceștia ar putea fi potențial eligibili pentru un permis de ședere de 10 ani în conformitate cu Noul Cod al Migrației, în vigoare de la 1 aprilie 2023. Cu toate acestea, practic implicațiile acestei reglementări rămân de verificat având în vedere constrângerea legală actuală conform căreia tinerii adulți nu se pot înscrie la liceu dacă nu au fost înscriși anterior ca minori.

Exemplele prezentate mai sus ilustrează faptul că există abordări diferite ale accesului la educație în diferite țări și nu există o opțiune unificatoare care să se potrivească tuturor. Acest lucru îi pune pe unii copii într-o poziție mai favorabilă, cu acces la mai multe oportunități decât alții, în funcție de locul în care se află în Europa. Mai jos, sistemul educațional olandez va fi prezentat ca un exemplu de bună practică.

Nidos și sistemul de învățământ olandez pentru CNS

1. Tutelă

În Țările de Jos, legislația națională prevede că toți CNS trebuie să fie sub tutelă. Tutela este înțeleasă ca însemnând autoritatea părintească sau custodia. Nidos este instituția națională de tutelă care se ocupă de tutelă pentru toți CNS din Țările de Jos în baza Codului civil.

Responsabilitatea Nidos este de a avea grijă de bunăstarea mentală și fizică a copilului, precum și de a promova dezvoltarea personală. De exemplu, un tutore trebuie să se asigure că copilul are parte de o recepție sigură, că interesele sale sunt reprezentate în mod corespunzător în procedura de azil, că copilul are acces la îngrijire și educație pentru sănătate (mentală). Punctul de plecare în acest context este că **fiecare copil este unic**. Prin urmare, Nidos, ca tutore, ghidează întotdeauna un copil, păstrând în minte ceea ce are nevoie acest copil.

2. Învățământ primar și gimnazial pentru CNS

Pentru toți copiii migranți din Țările de Jos, ca și pentru toți ceilalți copii, educația este obligatorie de la vârsta de 5 până la 16 ani, până când ajung la o calificare inițială. Pentru copiii cu vârsta între 16 și 18 ani, se aplică o cerință de calificare. Pe baza Directivei Europene de Recepție, **toți copiii migranți trebuie să primească acces la educație în termen de trei luni de la sosirea lor în țara gazdă**¹³⁸. Ofițerul de participare la educație din municipalitățile din Țările de Jos trebuie să monitorizeze acest lucru. Primăriile sunt responsabile pentru a se asigura că există suficientă educație disponibilă pentru copiii migranți. Ei trebuie să discute cu școlile din zonă pentru a se furniza educație copiilor migranți.

Pentru învățământul primar, uneori există o unitate educațională disponibilă la locație (de exemplu, în centrele de recepție). În alte cazuri, copiii de școală primară pot intra în școlile primare obișnuite (cu sau fără un curs special de limbi străine) sau merg mai întâi la o școală primară specializată pentru educație lingvistică.

Pentru învățământul secundar, există școli speciale pentru copiii migranți care se concentrează în primul rând pe învățarea limbii olandeze, pe lângă alte materii. Acestea se numesc cursuri de tranziție internațională (CTI în olandeză). Aceste cursuri au fost dezvoltate special pentru a facilita integrarea în sistemul de învățământ olandez. După finalizarea acestor cursuri (aproximativ după 2 ani), copiii pot intra în școli obișnuite, în învățământul secundar profesional, în

¹³⁸ Vedeți articolul 14 alineatul (2) din Directiva privind recepția

învățământul profesional superior sau, după absolvirea cu diploma potrivită, pot studia la universitate.

Rolul Nidos în ceea ce privește educația este de a proteja drepturile la educație și bunăstarea copilului. În Țările de Jos sunt diferite organizații implicate în sistemul educațional al CNS.

3. Cursuri de tranziție internațională (CTI)

CTI reprezintă o parte majoră a sistemului de învățământ olandez pentru CNS. Fiecare copil nou venit (copii de imigranți, expați, refugiați sau CNS) cu vârsta între 12 și 18 ani, care vine în Țările de Jos, își începe mai întâi programul educațional la CTI.

Pentru a vi se oferi o viziune asupra modului în care funcționează aceste cursuri, puteți viziona cele [patru videoclipuri](#)¹³⁹ care ilustrează CTI în relație cu sistemul de învățământ olandez și care conțin:

- Introducerea: cum este poziționat CTI în sistemul de învățământ olandez și ce se învață la CTI.
- Ruta de învățare 1 și profilul de absolvent/elev corespunzător acestei rute 1.
- Ruta de învățare 2, spre care școli ulterioare lucrează elevul în ruta 2.
- Ruta de învățare 3, care este educația ulterioară posibilă pentru absolvent/elev pentru ruta de profil 3

¹³⁹ Lista de redare LOWAN, <https://www.youtube.com/playlist?list=PL-g7XkGMIYr9smJvLBtSurnC4E5zfcw-h>

4. Organizații din domeniul educației care lucrează în rețea

În general, există diferite organizații responsabile pentru sistemul de învățământ furnizat CNS. Tabelul de mai jos prezintă o prezentare generală:

Autoritatea locală

- Este responsabilă pentru asigurarea faptului că toți copiii pot merge la școală și este responsabilă pentru impunerea învățământului obligatoriu.
- Se consultă cu consiliile școlare și eventual cu LOWAN (Grupul de lucru pentru educație națională pentru imigranți nou-veniți) /Consiliul învățământului primar/Consiliul învățământului secundar, cu privire la educație.
- Este responsabilă pentru găzduirea școlilor și pentru transportul elevilor și studenților care au un statut anume de migrație, transport existent în localitate.

LOWAN (Grupul de lucru pentru educație națională pentru imigranți nou-veniți)

- Se ocupă cu sprijinirea școlilor în organizarea educației pentru CNS.
- Primăriile pot implica direct LOWAN/Consiliul învățământului primar/Consiliul învățământului secundar în problemele educaționale.
- Oferă informații despre aranjamentele financiare și organizarea ulterioară a educației.
-

Scoala (consiliile)

- Sunt responsabile cu furnizarea de educație.
- Se consultă cu COA și cu municipalitatea despre organizarea educației.
- Se consultă cu municipalitatea cu privire la locuințe.
- Asigură personal suficient, autorizat și calificat pentru grupul țintă.

MECS (Ministerul, Educației, Culturii și Științei)/AEEO (Agenția Executivă pentru Educație Olandeză)

- Oferă finanțare regulată și finanțare specială, la cerere, pe baza schemelor existente.
- MECS este disponibil pentru propunerea soluțiilor și pentru probleme cu implementarea.

Inspectorul de educație

- Monitorizează și raportează calitatea facilităților și a educației pentru CNS
- Se gândește la diseminarea de exemple bune.
- Este abordabil în caz de blocaje și participă la rezolvarea acestora.

Provocările pentru CNS cu privire la educație

Unele dintre cele mai mari provocări pentru CNS în domeniul educației sunt:

- **Fragmentarea și colaborarea: nu există îndrumări naționale, iar părțile interesate sunt multe și diferite**

Organizarea educației este fragmentată. În organizarea, finanțarea și coordonarea educației sunt implicate diverse ministere și organizații. Situația complexă contribuie la incertitudinea privind proprietatea și implementarea programelor. Ca urmare, nu este posibil să se respecte în comun legile și reglementările aplicabile; și anume dreptul la educație.¹⁴⁰

- **Politicile ad-hoc sunt ineficiente și costisitoare**

În perioadele de aflux mai mare de CNS, în unele țări se investește mult în extinderea facilităților educaționale (locații/profesori/expertiză). În perioadele de aflux scăzut, se investește puțin în menținerea și actualizarea acestor cunoștințe și în expertiză. Pe termen lung, acest lucru duce la costuri mai mari pentru extinderea/reducerea facilităților și a expertizei, precum și pentru asigurările sociale și pentru asistența medicală.

- **Accesul la educație**

Accesul (în timp util) la educație este insuficient reglementat pentru CNS. Această problemă este deosebit de gravă în adăposturile de urgență (de criză) și în alte locații temporare. De exemplu, în Țările de Jos, nu există o imagine de ansamblu centralizată a copiilor care se află în adăposturi de urgență și a măsurii în care aceștia au acces la educație (în timp util). Aceasta înseamnă că nu există o imagine clară a numărului de copii care nu au acces la educație. În plus, bariera lingvistică, în special când vine vorba de copiii mai mari, scade motivația de a merge la școală și duce la abandonul timpuriu din sistemul de învățământ.

- **Legătura între îngrijire și educație**

140 Convenția Internațională asupra Drepturilor Copilului, articolul 28

La plasarea copiilor/tinerilor într-o locație de recepție, organizarea educației este insuficient luată în considerare. Pe de o parte, aceasta are de-a face cu politica de plasament, în care accentul se pune în primul rând pe cazare și pe dreptul fundamental la viață și, pe de altă parte, are legătură cu reticența municipalităților față de o îngrijire a copiilor deschisă și prietenoasă pentru copii, unde, printre alte lucruri, accesului la educație i se acordă un rol mai proeminent.¹⁴¹

- **Compararea minorilor refugiați cu colegii lor din comunitatea gazdă**

Când minorii refugiați sunt comparați cu copiii din comunitatea gazdă de aceeași vârstă, traumele și experiențele trecute ale refugiaților sunt adesea folosite ca bază pentru egalizare, pentru a se evita copleșirea solicitanților de azil minori. Acest lucru poate duce la așteptări și/sau rezultate inegale.

- **Intoleranță**

Greutățile cu care se confruntă CNS sunt în creștere și există intoleranță între aceștia. Traumele din timpul călătoriei lor forțate sunt în creștere, iar lipsa de solidaritate a societății joacă și ea un rol.¹⁴²

- **Calitatea și continuitatea: asigurarea unei educații adecvate**

Prima perioadă într-o țară nouă este crucială pentru sănătatea psihologică și pentru oportunitatea de integrare pe termen lung pentru CNS. Școala și educația joacă un rol esențial în acest sens. Rutina, contactul reciproc cu semenii și un mediu sigur sunt cruciale pentru creșterea încrederii în sine și a bunăstării unui copil/tânăr. În contextul calității și continuității educației, pot fi evidențiate următoarele domenii de atenție:

1) Diferențele de calitate a educației

În unele țări, există o lipsă de îndrumări și de cadre naționale. Prin urmare, forma de organizare și sprijin depinde de acordurile locale între, de exemplu, consiliile școlare și primării. Din cauza lipsei unui ghid național, minorii neînsoțiți beneficiază de sprijin insuficient.

¹⁴¹ “ Scrisoare din partea Grupului de lucru privind copiii din AZC” (Dezbaterea comisiei privind străinii și politica de azil, februarie 2023)

¹⁴² P.Ford, director CTI, 18 Martie 2024

2) Nu există o ofertă potrivită pentru întregul grup țintă

- În primul rând, există diferențe majore în cadrul grupului țintă în ceea ce privește nivelul și nevoile de îndrumare.
- În al doilea rând, nu există opțiuni de diferențiere bazate pe perspectiva (de viitor) a copiilor/tinerilor. Educația se concentrează exclusiv pe tineri/copii cu perspective de integrare și nu este potrivită pentru tineri/copii cu perspective de întoarcere.

3) Tranziția de la 18- la 18+: garanție insuficientă a continuității educației

- Din cauza nivelului lingvistic insuficient al tinerilor/copiilor, pare dificil să se progreseze către educația ulterioară (adecvată).
- CNS pot fi plasați în unități obișnuite de recepție a azilului sau, dacă li se acordă deja protecție, li se cere să părăsească unitățile de protecție a copilului după împlinirea vârstei majoratului. Acest lucru duce la o asigurare insuficientă a educației în faza de tranziție de la mai puțin de 18 ani la peste 18 ani.

Concluzia este că în prezent există blocaje în educația pentru CNS în domeniile (1) cooperare, (2) acces și (3) calitate și continuitate. Din ce în ce mai mult, copiii/tinerii nu pot frecventa instituțiile de educație, fapt care pe termen scurt reprezintă cea mai acută problemă în dezvoltarea și bunăstarea generală a copilului. Complexitatea sistemului de educație pentru CNS (multe părți diferite, împărțirea neclară a rolurilor și sarcinilor, interese diferite) contribuie parțial la lipsa unui plan de acțiune comun.

Intervenții politice /legi de succes care au avut un impact pozitiv asupra dreptului la educație al CNS

Recent, Ministrul¹⁴³ Educației Culturii și Științelor (MECS) în Țările de Jos a luat o decizie pozitivă de implementare a finanțării pentru noii CNS veniți.

¹⁴³ M.Paul, Ministrul Învățământului Primar și Secundar, scrisoare către parlament privind educația noilor veniți, 9 aprilie 2024

MECS evaluează nevoile tinerilor și explorează modalitățile de a integra mai bine CDC în sistemul de învățământ, facilitând astfel tranziții mai ușoare pentru tineri. Nidos va fi implicat în acest proces, în special prin ICM, departamentele de știință a comportamentului și politic. Înseamnă implicit că va fi mai bine facilitat dreptul CNS la educație, indiferent de statutul sau originea lor. Elevii care primesc o educație pentru nou-veniți mai slabă sau diferită decât cea obișnuită ar putea trece la învățământul de masă, precum și la învățământul secundar profesional, la un nivel inadecvat. Rămâne esențial ca sectorul educațional să aibă sarcina de a oferi tuturor copiilor prezenți un loc potrivit.

Pe termen scurt, va fi o alegere de finanțare pentru noi veniți. În prezent, școlile din Țările de Jos primesc doi ani de finanțare suplimentară pentru nou-veniți, calculată de la data stabilirii în țară (învățământul primar) sau de la prima dată a permisului de ședere sau de la data intrării în Țările de Jos (învățământul primar). secundar). Se ajustează sistemului actual utilizând data primei prezențe la școală ca dată de început pentru finanțare. Pentru învățământul primar, reglementarea este în prezent în curs de modificare, ca astfel finanțarea să poată fi bazată pe prima zi de școală a început cu 01.07.2024. De asemenea, sistemul din învățământul gimnazial este în curs de ajustare, dorindu-se implementare până la 1 ianuarie 2026.¹⁴⁴

În general, politicile care privesc educația CNS necesită o mai mare flexibilitate prin stabilitatea unei baze mai puternice în educație. Este nevoie de mai multă atenție la nevoile diverse de învățare ale CNS, precum și de o mai mare dezvoltare a gradului de admisie și a progresului elevilor în educație. Deoarece educația pentru CNS necesită o abordare specializată, educația pentru nou-veniți este de obicei caracterizată printr-un grad ridicat de colaborare locală și regională între școli și consiliile școlare.

Bune practici

Povești de succes în practica din domeniul educației

În Țările de Jos, din cauza lipsei de profesori și a lipsei CTI disponibil, supervizorul de activități de la ACA oferă lecții de limba olandeză personalizate

¹⁴⁴ M.Paul, Ministrul Învățământului Primar și Secundar, scrisoare către parlament privind educația noilor veniți, 9 aprilie 2024.

tuturor CNS din Winschoten. Supervizorul de activități subliniază că: „Trebuie să poți să vezi copiii în mod individual, luând în considerare personalitatea și identitatea fiecărei persoane și, mai presus de toate, să nu generalizezi. Manualul pe care fiecare profesor ar trebui să-l cunoască combină predarea cu învățarea independentă, împreună cu ierarhia nevoilor lui Maslow (ordine, disciplină, consecvență, regularitate, pace și curățenie).” ¹⁴⁵

Companiile locale din Țările de Jos sponsorizează elevi și/sau oferă programe de studii profesionale, indiferent de faptul că s-ar putea să nu aibă diplomă, atâta timp cât aceștia au demonstrat că sunt buni în anumite domenii.

Prin strângerea de fonduri (pentru educația tinerilor), CTI din Țările de Jos oferă un serviciu de mic dejun/masă, astfel încât să nu mai aibă elevi înfometați și neatenți la clasă.

Voluntarii ucraineni, susținuți de UNICEF, au înființat Fundația Fond Dobro, care își propune să sprijine integrarea și socializarea refugiaților ucraineni în Bulgaria prin oferirea de activități educaționale și sportive pentru copii. Proiectul Dobro-hub este cel mai mare spațiu educațional din Bulgaria pentru copiii refugiați ucraineni și este format din 4 centre pentru copii situate în Sveti Vlas, Sunny Beach, Nessebar și școala sportivă SKY STAR din Sveti Vlas. Fond Dobro este un exemplu de succes pentru că reușește să aibă impact pentru un număr mare de copii și sprijină integrarea copiilor în sistemul educațional bulgar, oferindu-le un mediu sigur aproape de școală și posibilitatea comunicării cu alți copii. De asemenea, acesta arată puterea comunității de a rezolva probleme nesoluționate.

De asemenea, acest sistem stimulează motivația copilului de a rămâne în țară, de a învăța, de a se dezvolta și de a oferi o șansă reală integrării.

145 Interviu cu D. Voskuil, supraveghetor activități + profesor NT2 - ACA, 20 Martie 2024

Puncte cheie de reținut din acest capitol

- ◆ Toți CNS trebuie să primească acces la educație și formare profesională și formare continuă cât mai curând posibil după sosirea lor în țara gazdă.
- ◆ Contextul cultural (al călătoriei din țara de origine) trebuie luat în considerare în personalizarea educației. Acest lucru evidențiază importanța flexibilității și adaptabilității în educație, care prețuiește stilurile unice de învățare și importanța rolurilor de sprijin, în special atunci când se lucrează cu naționalități diverse.¹⁴⁶
- ◆ Urmărirea unei bune educații (măsurată în mod specific pentru CNS) este excelentă pentru bunăstarea mentală și pentru dezvoltarea CNS. Prin urmare, îmbunătățirea sistemelor de învățământ din diferitele state membre ale UE este de mare importanță pentru a proteja drepturile CNS.
- ◆ CNS dau dovadă de rezistență, adaptabilitate și creativitate, mai ales atunci când se confruntă cu provocări fără precedent.

¹⁴⁶ S. Abdillahi, mediator intercultural, interviu, 25 aprilie 2024

Capitolul VIII: Acces la servicii de sănătate

Sănătatea este un concept foarte vast, la nivel internațional; a fost articulat pentru prima dată în Constituția din 1946 a Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), al cărei preambul definește sănătatea ca „o stare de bunăstare fizică, mentală și socială completă și nu doar absența bolii sau a infirmității”. Preambulul mai precizează că „a dispune de cel mai înalt standard de sănătate posibil este unul dintre drepturile fundamentale ale fiecărei ființe umane, fără deosebire de rasă, religie, convingeri politice, condiție economică sau socială”.

Includerea migranților în sistemul de sănătate al țărilor de destinație este o componentă esențială a integrării acestora. Procesul de migrație și condițiile de viață pe care le experimentează copiii și tinerii migranți pot prezenta riscuri excepționale pentru bunăstarea lor fizică și psihică. Acest lucru este legat de factori precum accesul inegal la asistență medicală și servicii, marginalizarea, discriminarea și condițiile socio-economice precare.¹⁴⁷ Prin urmare, recunoașterea și protecția acestei componente nu este ușoară pentru sistemele juridice contemporane.

În acest capitol vom examina cadrul legal existent și implementarea acestuia pentru a înțelege cât de eficient sunt respectate drepturile copiilor migranți în raport cu dreptul lor de a accesa asistența medicală.

¹⁴⁷ Anderson, Ascher, Björnberg, Eastmond, & Mallander, 2005

Articolul 35 din CDFUE

Articolul 35 din CDFUE stipulează:

Orice persoană are dreptul de acces la asistență medicală preventivă și dreptul de a beneficia de tratament medical în condițiile stabilite de legile și practicile naționale.

În definirea și punerea în aplicare a tuturor politicilor și activităților Uniunii se asigură un nivel ridicat de protecție a sănătății umane.

Articolul 35 din CDFUE este în conformitate cu textele Națiunilor Unite privind dreptul la sănătate, inclusiv cu Declarația Universală a Drepturilor Omului (Articolul 25), cu Pactul Internațional al Drepturilor Economice, Sociale și Culturale, cu Convenția Internațională pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasială (Articolul 5 litera (e) (iv)) și cu CDC (articolul 24).

Articolul 35 afirmă că toată lumea, inclusiv CNS, are acces la asistență medicală preventivă și la tratament medical. Acest lucru oferă tuturor dreptul de a primi măsuri preventive, precum controale și vaccinări, împreună cu tratament medical atunci când este necesar. Cu toate acestea, este esențial să înțelegem că acest drept există în cadrul stabilit de legile și practicile naționale. Aceasta înseamnă că detaliile specifice privind accesul și tratamentul pot varia în funcție de statul membru UE.

Dreptul la îngrijire medicală este:

- **Un drept dificil de pus în aplicare:** Este important să ne amintim că articolul 35 nu creează în mod direct un drept executoriu din punct de vedere juridic pentru persoane fizice. Deși se subliniază importanța accesului la asistență medicală, aplicarea acestor principii se bazează adesea pe legislația națională și pe cadrele legale existente.
- **O îndrumare pentru instituțiile UE:** Funcția principală a articolului 35 este de a îndruma instituțiile UE atunci când elaborează legislație. Prin evidențierea acestor principii, Carta îndreaptă legislația UE către prioritizarea accesului la asistență medicală.
- **Complementar cu legile naționale:** Sistemele naționale de sănătate rămân instrumentele principale pentru asigurarea accesului și protecției.

Articolul 35 servește drept principiu călăuzitor la nivelul UE.

Un studiu desfășurat în 2016 în toate țările UE a demonstrat că un copil migrant care este clasificat legal drept solicitant de azil are mai multe șanse să aibă dreptul la asistență medicală în condiții egale cu un copil rezident decât alți copii migranți fără rezidență permanentă. Douăzeci din cele 30 de state au o politică de îngrijire a copilului solicitant de azil precum este și pentru populația gazdă. Doar 11 state au aranjamente similare pentru migranții ilegali sau copiii fără acte din țările din afara UE/SEE (vezi Tabelul 1). Opt țări au drepturi similare pentru copiii solicitanți de azil cu cele ale populației gazdă, printr-o organizație paralelă de asistență primară, care lucrează în afara sistemului de stat de asistență medicală primară.

Tabelul 1: Niveluri de egalitate în ceea ce privește drepturile la îngrijire medicală pentru trei grupuri de copii migranți prin comparație cu copiii cetățeni ai țării gazdă (nu există date = nu au fost date disponibile)¹⁴⁸

Cod culoare

Drepturi egale cu cetățenii în ceea ce privește acoperirea și costurile și includerea în același sistem de sănătate

Drepturi egale cu cetățenii în ceea ce privește acoperirea și costurile, dar înscriși în sistemul de sănătate paralel

Drepturi limitate prin comparație cu cetățenii/Fără drepturi legale Dispoziții legale neclare

Prevedere legală neclară

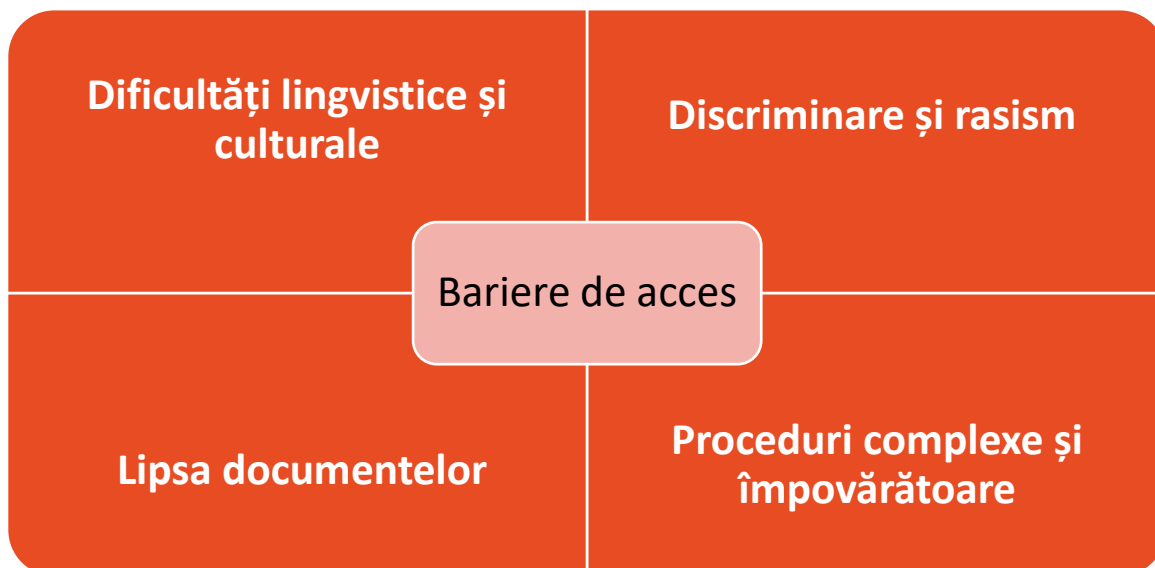
	Dimensiunea egalității		
	Copii solicitanți de azil	Copii ai migranților ilegali din țări terțe	Copii ai migranților ilegali din alte țări ale UE
Austria			
Belgia			
Bulgaria			
Croația			nu există date
Cipru			nu există date
Republica Cehă			nu există date
Danemarca			
Estonia			nu există date

¹⁴⁸ Copiii migranți în Europa: Drepturi la asistență medicală, 2016

Finlanda			
Franța			
Germania			
Grecia			
Ungaria			
Islanda			
Irlanda			
Italia			nu există date
Letonia			
Lituania			
Luxemburg			
Malta			nu există date
Țările de Jos			
Norvegia			
Polonia			
Portugalia			
România			
Slovacia			
Slovenia			
Spania			
Suedia			
Regatul Unit			nu există date

Bariere de acces

În general, la nivel european, accesul la asistență medicală pentru CNS poate fi încă împiedicat de o serie de bariere:

Dificultățile lingvistice și culturale includ lipsa de cunoaștere a limbii țării gazdă, ceea ce poate împiedica comunicarea cu medicii și înțelegerea informațiilor privind sănătatea.

2023: Un raport UNICEF a constatat că doar 35% dintre copiii migranți din Europa au acces la servicii de mediere lingvistică și culturală.

2022: Un sondaj realizat de Salvați Copiii în Italia a constatat că 45% dintre copiii migranți au dificultăți în a comunica cu medicii din cauza limbii.

CNS pot fi victime ale **discriminării și rasismului** cauzate de lucrătorii din domeniul sănătății.

2022: Un raport al OMS a constatat că 20 % dintre copiii migranți din Europa s-au confruntat cu discriminare din partea lucrătorilor din domeniul sănătății.¹⁴⁹

2023: Un sondaj realizat de Universitatea Oxford a constatat că 30% dintre

¹⁴⁹ Raport mondial privind sănătatea refugiaților și a migranților, 2022, <https://www.who.int/teams/health-and-migration-programme/world-report-on-the-health-of-refugees-and-migrants>

copiii migranți din Europa se tem să nu fie discriminați de medici.

Lipsa documentelor: CNS care nu au documente pot întâmpina dificultăți la accesarea serviciilor de sănătate.

2022: Înalțul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) estimează că 15% dintre copiii migranți din Europa nu au acte.

2023: Un raport al Consiliului Europei a constatat că doar 5% dintre copiii migranți fără acte au acces la asistență medicală primară.

Sistemele de sănătate din unele țări europene au **proceduri complexe și împovărătoare** pentru accesarea îngrijirilor medicale.

2022: Un raport al OMS a constatat că 25 % dintre copiii migranți din Europa au dificultăți în înțelegerea procedurilor de acces la asistență medicală.

2023: Un sondaj realizat de Salvați Copiii a constatat că 40% dintre copiii migranți au trebuit să plătească pentru îngrijirea medicală, chiar dacă, teoretic, aceasta ar fi trebuit să fie gratuită.

În plus, conform Oficiului de Statistică al Uniunii Europene, în 2022 10% dintre copiii migranți cu vârste cuprinse între 0 și 14 ani nu au avut acces la îngrijirea medicală necesară. 13% dintre copiii migranți cu vârste cuprinse între 0 și 14 ani nu au avut acces la îngrijirea dentară necesară.

OMS estimează că, în 2023, 29% dintre copiii migranți din Europa nu erau vaccinați împotriva rujeolei și 25% nu erau vaccinați împotriva difteriei, tetanosului și tusei convulsive.

Drepturile la sănătate ale copiilor migranți în Europa

CNS, ca grup vulnerabil, au dreptul la o serie de drepturi fundamentale, inclusiv dreptu la sănătate, indiferent de statutul lor migrator.

Acolo unde este posibil, sexul ar trebui să fie luat în considerare atunci când se oferă asistență medicală (de exemplu, acces la personalul medical de sex

feminin atunci când este solicitat și disponibil).¹⁵⁰

Trebuie să se asigure că asistența medicală este disponibilă în unitățile de recepție sau la o distanță rezonabilă pe jos sau cu transportul public și, dacă este necesar, CNS sunt însoțiți de către personal sau de un reprezentant. În plus, trebuie să existe aranjamente adecvate pentru a se asigura că CNS sunt capabili să comunice eficient cu personalul medical.¹⁵¹

Pentru a asigura pe deplin dreptul la asistență medicală al CNS, trebuie să existe aranjamente specifice pentru CNS cu nevoi medicale speciale. Aceasta ar include, de exemplu, accesul la un pediatru, la un ginecolog sau la asistență medicală prenatală, sau asigurarea faptului că CNS cu dizabilități beneficiază de aranjamentele necesare.¹⁵²

Pentru ca CNS să profite de drepturile lor de sănătate, trebuie să se asigure faptul că aceștia primesc informații despre dreptul lor la servicii de asistență medicală, despre scopul și sensul screening-ului medical, precum și despre evaluarea sănătății și programele de vaccinare, imediat după sosirea în țară.¹⁵³ În plus, ei trebuie să fie capabili să-și exprime preocupările și, dacă vârsta și maturitatea le permite, să li se ceară consimțământul atunci când sunt necesare intervenții medicale.

Alături de sănătatea fizică, bunăstarea psihologică și sănătatea mintală a CNS sunt la fel de importante și trebuie luate în considerare și protejate în timpul îngrijirii de zi cu zi. O atenție deosebită este acordată semnelor de anxietate, stres, singurătate, doliu, depresie, traume și probleme de somn. Atunci când este necesar, sprijinul psihologic este oferit prin ascultare, prin recunoașterea sentimentelor CNS, prin oferirea de sfaturi sau prin trimitere la profesioniști specialiști, precum psihologii sau terapeuții.¹⁵⁴

În Europa, mai multe acte legislative garantează accesul la îngrijiri medicale pentru copiii migranți, indiferent de statutul lor juridic.

Au fost adoptate o serie de dispozitive legislative pentru a se facilita și a

¹⁵⁰ EUAA, *Îndrumare privind recepția copiilor neînsoțiți*, 6.2 *Accesul la asistență medicală necesară*, <https://euaa.europa.eu/guidance-reception-unaccompanied-children/62-access-necessary-healthcare>

¹⁵¹ *ibid*

¹⁵² *ibid*

¹⁵³ *Ibid*, 6.1 *Screening medical și evaluarea sănătății*, <https://euaa.europa.eu/guidance-reception-unaccompanied-children/61-medical-screening-and-health-assessment>

¹⁵⁴ EUAA, *Îndrumare privind primirea copiilor neînsoțiți*, 4. *Îngrijire de zi cu zi*, 4.2 *Sănătate și bunăstare*, <https://euaa.europa.eu/guidance-reception-unaccompanied-children/42-health-and-wellbeing>

se garantează accesul la asistență medicală pentru minorii străini neînsoțiți; cu toate acestea, barierele persistente necesită eforturi continue pentru a fi depășite.

În conformitate cu **Directiva privind Recepția**, CNS, care sunt solicitanți de azil, trebuie să primească informații despre asistența medicală disponibilă și, atunci când este necesar, să primească îngrijiri medicale, inclusiv, cel puțin, îngrijiri de urgență și tratamentul esențial al bolilor și al tulburărilor mintale grave. O atenție deosebită este acordată nu numai îngrijirii fizice, dar și psihice.¹⁵⁵

De asemenea, se reglementează că sănătatea, inclusiv sănătatea mintală, a CNS care sunt solicitanți de azil și se află în detenție, care sunt prin urmare vulnerabili, trebuie să fie o preocupare principală pentru autoritățile naționale. În cazul în care CNS sunt deținuți, trebuie să li se asigure o monitorizare regulată și un sprijin adecvat, ținându-se cont de situația lor particulară, precum și de sănătatea lor.¹⁵⁶

Directiva privind Calificarea stipulează că accesul la asistență medicală, atât fizică, cât și mentală, trebuie să fie asigurat beneficiarilor de protecție internațională în aceleași condiții de eligibilitate ca și resortisanții statului membru care a acordat protecția. Statele membre sunt obligate să ofere asistență medicală adecvată, inclusiv tratamentul tulburărilor mintale atunci când este necesar, beneficiarilor de protecție internațională care au nevoi speciale, precum sunt, spre exemplu, femeile însărcinate, persoanele cu dizabilități, persoanele care au suferit torturi, viol sau alte forme grave de violență psihologică, fizică, sau violență sexuală, sau pentru minori care au fost victime ale oricărei forme de abuz, neglijare, exploatare, tortură, tratamente crude, inumane și degradante sau care au suferit în urma unui conflict armat.¹⁵⁷ În acest sens, CNS au, de asemenea, **dreptul de acces egal și nediscriminatoriu la asistența medicală** în statul membru gazdă.

Directiva privind returnarea stabilește, de asemenea, câteva standarde de bază în legătură cu asistența medicală. Se precizează că, în perioadele pentru care îndepărtarea a fost amânată, trebuie să se acorde asistență medicală de urgență

¹⁵⁵ Articolele 17 și 19 din Directiva privind recepția

¹⁵⁶ Articolul 11 din Directiva privind recepția

¹⁵⁷ Para. 46 of the Preamble and Article 30 of the QD

și tratamentul esențial al bolii.¹⁵⁸ În plus, se subliniază că starea de sănătate a resortisantului unei țări terțe, inclusiv a CNS, care fac obiectul returnării, trebuie luată în considerare în conformitate cu principiul nereturnării.¹⁵⁹ În acest sens, CJUE confirmă că un stat membru nu poate adopta o decizie de returnare sau nu poate îndepărta resortisanții unei țări terțe care se află ilegal pe teritoriul acelui stat membru și care suferă de o boală gravă, în cazul în care există motive întemeiate de a crede că returnarea acestora i-ar expune, din cauza îngrijirii adecvate care nu este disponibilă în țara primitoare, la un risc real de reducere semnificativă a speranței de viață sau de deteriorare rapidă, semnificativă și permanentă a stării lor de sănătate, având ca rezultat dureri intense.¹⁶⁰

Pentru a aborda provocările și **pentru a promova accesul egal la serviciile de sănătate pentru copiii migranți**, multe țări europene au adoptat legislație și politici specifice și au dezvoltat bune practici care pot fi rezumate aici, după cum urmează:

- **Furnizarea de servicii de mediere lingvistică și culturală** pentru a facilita comunicarea dintre copiii migranți și personalul medical.
- **Instruire pentru lucrătorii din domeniul sănătății:** creșterea gradului de conștientizare în rândul lucrătorilor din domeniul sănătății cu privire la nevoile specifice ale copiilor migranți și barierele în calea accesului la asistență medicală.
- **Simplificarea procedurilor:** Adoptarea unor proceduri mai simple și mai uniforme de acces la îngrijiri medicale pentru copiii migranți.
- **Servicii de sănătate specializate** pentru migranți și solicitanții de azil, prin care se oferă asistență medicală orientată pe nevoile migranților, împreună cu asistență lingvistică și culturală.
- **Colaborarea dintre sectorul sănătății și organizațiile neguvernamentale:** Multe bune practici se bazează pe colaborarea dintre sectorul sănătății, organizațiile neguvernamentale și comunitatea locală pentru a se oferi copiilor migranți servicii de sănătate accesibile și adecvate cultural. Aceste bune practici pot

¹⁵⁸ Article 14(1)(b) Return Directive

¹⁵⁹ Article 5(c) Return Directive

¹⁶⁰ CJUE, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 22 November 2022, *X v Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*, Case No C-69/21, para. 66

include formarea lucrătorilor din domeniul sănătății cu privire la diversitatea culturală și importanța unei abordări centrate pe pacient.

- **Programe de conștientizare și informare:** Unele țări europene au dezvoltat programe de conștientizare și informare pentru migranți, care oferă informații despre drepturile lor de sănătate și despre serviciile disponibile și care promovează accesul la serviciile de sănătate prin materiale informative multilingve și prin campanii publicitare.
- **Inițiative locale și comunitare:** Multe comunități locale din Europa au dezvoltat inițiative locale și comunitare pentru a sprijini copiii în accesarea serviciilor de sănătate, de exemplu prin furnizarea de servicii de transport pentru a se ajunge la unitățile sanitare sau prin organizarea de clinici mobile de sănătate în zonele rurale.
- **Legislație națională și politici de incluziune:** Multe țări europene au adoptat legi și politici care recunosc drepturile la sănătate ale copiilor migranți și promovează accesul egal la serviciile de sănătate pentru toți copiii, indiferent de statutul migrațional. Aceste legi pot include asigurarea asistenței medicale de bază gratuite pentru toți copiii, indiferent de statutul lor de migrație, precum și accesul la servicii de interpretare și mediere culturală.

Bune practici

ITALIA:

- **Serviciul Național de Sănătate (SSN):** Legea prevede înregistrarea obligatorie și gratuită a CNS la SSN. Nu este necesară existența unui permis de ședere pentru înregistrarea unui CNS la SSN. CNS se poate înregistra la SSN și poate beneficia de examinări medicale, de tratament spitalicesc, de medicamente și de alte servicii medicale necesare¹⁶¹. Serviciile de sănătate pentru minorii străini neînsoțiți sunt furnizate fără plata biletului de sănătate, cu condiția ca veniturile acestora să fie mai mici de 8.263,31 euro

¹⁶¹ Legea Nr. 47 din 2017

pe an sau ca aceștia să primească alocații sociale

- **Mediatori culturali:** Mediatorii culturali sunt disponibili în multe unități de sănătate pentru a ajuta CNS care au dificultăți lingvistice sau culturale în comunicarea cu medicii și cu personalul medical.¹⁶²
- **Instruire pentru personalul medical:** Cursurile de formare pentru personalul medical sunt organizate pentru a îmbunătăți înțelegerea acestora cu privire la nevoile specifice ale CNS și pentru a oferi îngrijiri medicale sensibile din punct de vedere cultural.¹⁶³

ROMÂNIA:

- **Programul de asistență medicală pentru refugiați:** Acesta este un program guvernamental care oferă asistență medicală gratuită refugiaților, inclusiv CNS. Programul acoperă vizite la medic, tratament în spital, medicamente și alte servicii medicale necesare.¹⁶⁴
- **Clinici mobile:** Clinicile mobile sunt organizate pentru a ajunge la CNS care locuiesc în zone rurale sau îndepărtate și care este posibil să nu aibă acces la unități de sănătate permanente.¹⁶⁵
- **Servicii de sănătate mintală:** Serviciile de sănătate mintală sunt disponibile pentru CNS care au suferit traume sau care au alte probleme de sănătate mintală.¹⁶⁶

ȚĂRILE DE JOS:

- **Asistență medicală de bază:** CNS au dreptul la asistență medicală de bază, care acoperă vizite la medic, tratament în spital, medicamente și alte servicii medicale necesare.¹⁶⁷
- **Îngrijirea sănătății mintale:** Serviciile de sănătate mintală sunt disponibile pentru CNS care au suferit traume sau au alte probleme de sănătate mintală.¹⁶⁸
- **Educație pentru sănătate:** Programele de educație pentru sănătate sunt

¹⁶² Decretul-lege nr. 86 din 14 iunie 2018, transformat cu modificări prin Legea nr. 92 din 3 august 2018

¹⁶³ Ministerul Sănătății: <https://www.salute.gov.it/>; Planul Național de Integrare 2021-2023

¹⁶⁴ Ordinul Nr. 1043/2014 al Ministerului Sănătății

¹⁶⁵ Strategia Națională de Integrare a Refugiaților 2018-2023

¹⁶⁶ Asociația Română pentru Drepturile Omului (APADOR-CH): <https://www.apador.org/>; Mental Health Act No. 18/2002

¹⁶⁷ Wet Geneeskundige Betrekkende Zorgverzekering - Legea cu privire la relațiile medicale în asigurările de sănătate

¹⁶⁸ Wet Bopz - Legea privind tratamentul obligatoriu al tulburărilor psihice

organizate pentru CNS pentru a-i informa despre drepturile lor la sănătate și despre cum să rămână sănătoși.¹⁶⁹

SPANIA și GRECIA:

- **Sistemul național de sănătate:** sistemele naționale de sănătate spaniolă și grecească oferă asistență medicală gratuită tuturor cetățenilor rezidenți în Spania/Grecia, indiferent de statutul lor de migrație. CNS se pot înregistra la sistemul național de sănătate și pot beneficia de examinări medicale, tratament spitalicesc, medicație și alte servicii medicale necesare.¹⁷⁰
- **Mediatori culturali:** mediatorii culturali sunt disponibili în multe unități de sănătate pentru a ajuta CNS care au dificultăți lingvistice sau culturale în comunicarea cu medicii și cu personalul medical.¹⁷¹
- **Servicii de sănătate mintală:** Serviciile de sănătate mintală sunt disponibile pentru CNS care au suferit traume sau au alte probleme de sănătate mintală.¹⁷²

BULGARIA:

- **Asistență medicală gratuită la Fondul Național de Asigurări de Sănătate:** Înregistrarea la Agenția Națională de Asigurări de Sănătate (NHIF) este obligatorie pentru CNS, fapt ce le garantează accesul la o gamă largă de servicii gratuite de sănătate, inclusiv la examinări medicale, tratament spitalicesc și medicamente.

Acestea sunt doar câteva exemple de inițiative de succes care au avut un impact pozitiv asupra dreptului la asistență medicală pentru CNS în Europa. Este important de menționat că situația copiilor variază foarte mult de la o țară la alta și că nevoile specifice de îngrijire medicală ale CNS pot varia în funcție de experiențele lor individuale.

În ciuda progreselor înregistrate, mai sunt multe de făcut pentru a se

¹⁶⁹ Wet Geneeskundige Verzorging Van Asielzoekers (Wvva): <https://www.infomigrants.net/en/post/54727/dutch-parliament-approves-controversial-asylumseeker-law>; Rijksoverheidsplan Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie 2018-2023 - Planul Național pentru Promovarea Sănătății și Prevenirea Bolilor

¹⁷⁰ Referință legislativă: Ley 14/1986, de 13 de marzo, General de Sanidad - General Health Law

¹⁷¹ Real Decreto 1177/2011

¹⁷² Ministerul Sănătății: <https://www.sanidad.gob.es/>; Ley 41/2007, de 7 de diciembre, de reforma del Estatuto B;

Ministerul Sănătății: <https://www.moh.gov.gr/>; National Public Health Organisation:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/ethnikos-organismos-dimosias-ygeias-hellenic-national-public-health-organization-eody>

asigura că copiii migranți au acces la asistență medicală în Europa. Este important să se monitorizeze în continuare situația, să se colecteze date actualizate și să se promoveze intervenții eficiente pentru a se depăși barierele existente în calea accesului și pentru a se îmbunătăți sănătatea și bunăstarea copiilor migranți.

Este esențial ca guvernele, ONG-urile și alți actori să continue să lucreze împreună pentru a se asigura că toți copiii au acces la îngrijirea medicală de care au nevoie pentru a rămâne sănătoși și pentru a prospera.

Studiu de caz

Mai jos vi se va prezenta cazul unei tinere de 17 ani de origine nigeriană sosită în Italia.

Fata a ajuns în sudul Italiei în 2017 și a ajuns în mod independent în Tirolul de Sud, unde a fost plasată într-o unitate de cazare pentru femei din Bolzano. Ea a declarat direct faptul că este însărcinată. Fiind minoră, fata avea acces la îngrijiri medicale și era înregistrată în Sistemul Național de Sănătate.

Instanța i-a desemnat un tutore, care în acest caz a fost Coordonatorul de Servicii Sociale. Ea a primit suport prenatal gratuit, cu examinări prenatale, ecografii și consiliere. Un asistent social de recepție a însoțit-o la toate programările.

Fata putea beneficia de consiliere psihologică pentru a face față dificultăților emoționale legate de sarcină și de situația ei. Centrul de cazare a pus-o în contact cu un psiholog care vorbea engleză.

Ea a fost informată despre opțiunile de naștere (spital sau centru de naștere) și despre nașterea naturală sau operația cezariană. Personalul medical i-a oferit informațiile de care avea nevoie pentru a lua o decizie informată în limba engleză.

Ea a primit sprijin postnatal pentru îngrijirea copilului, cu sfaturi privind alăptarea, asistență la alăptare și ajutor în găsirea unei locuințe.

După naștere, fata a fost internată la Institutul Provincial pentru Protecția Copilului (IPAI), care găzduiește femeile însărcinate; mame și copii cu vârste cuprinse între 0 și 3 ani, aflate în dificultate. Scopul institutului este de a proteja minorii, de a promova parenting-ul și de a dezvolta abilitățile parentale.

În timpul șederii sale la IPAI, fata a fost monitorizată și evaluată cu privire la abilitățile sale de părinte prin interviuri psihologice și prin interacțiuni cu lucrătorii din domeniul sănătății și cu educatorii.

În ciuda prezenței personalului vorbitor de limba engleză, există dovezi ale unei lipse de interacțiune între Serviciu, fată și comunitatea femeilor nigeriene, care ar fi putut oferi un sprijin concret. Niciun mediator cunoscător al limbii ei materne (limba Edo) nu a fost prezent la niciuna dintre întâlniri.

Ajunsă la vârsta majoratului, Curtea a declarat incapacitatea parentală a femeii. Fata a fost plasată într-o unitate pentru femei aflate în situații de urgență, în timp ce fiica nou-născută a rămas în grija IPAI. Coordonatorul Serviciilor Sociale a rămas tutorele nou-născutului.

Deși accesul minorului și fiicei acesteia la îngrijiri medicale nu a constituit un obstacol și s-a derulat în conformitate cu articolul 35 din CDFUE, se pune întrebarea dacă sistemul de sănătate a adoptat o abordare holistică. În această situație specifică, pare a fi o abordare axată în principal pe beneficii, fără a se lua în considerare nevoile specifice ale fetei în calitate de CNS.

Alte prevederi ale CDFUE, referitoare la dreptul fundamental la sănătate:

- demnitatea umană (Art. 1),
- dreptul la viață (Art. 2)
- dreptul la integritate fizică și psihică (art. 3), care include consimțământul informat și un respect mai mare pentru corpul uman.
- Articolul 7 (Respectarea vieții private și de familie)
- Art. 8 (Protecția datelor cu caracter personal)
- Art. 25, privind drepturile persoanelor în vârstă și
- Art. 26 CDFUE privind persoanele cu dizabilități.

În concluzie, articolul 35 din CDFUE joacă un rol semnificativ în sublinierea importanței accesului la asistență medicală și a protecției mediului în UE. Acesta ghidează instituțiile UE și completează eforturile naționale de a asigura aceste drepturi pentru toți cetățenii. Deși nu este direct aplicabil în sine, acesta pune

bazele unei abordări mai cuprinzătoare a asistenței medicale și a bunăstării în UE.

CNS au dreptul de a accesa asistență medicală în Europa. Cu toate acestea, mai multe bariere pot împiedica acest drept. Este important să fim conștienți de reglementările și de practicile existente în vederea îmbunătățirii accesului la îngrijirea medicală pentru copiii migranți.¹⁷³

Puncte cheie de reținut din acest capitol

- ◆ CNS au dreptul la acces egal și nediscriminatoriu la asistență medicală, indiferent de statutul lor de migrație. Includerea CNS în sistemul de sănătate al țărilor de destinație este o componentă esențială a integrării acestora.
- ◆ În cazul în care CNS sunt deținuți, trebuie să li se asigure monitorizare regulată și sprijin adecvat, având în vedere situația lor particulară, care include situația lor de sănătate.
- ◆ Alături de sănătatea fizică, bunăstarea psihologică și sănătatea mintală a CNS sunt la fel de importante și trebuie luate în considerare și protejate în timpul îngrijirii de zi cu zi.
- ◆ Accesul la asistență medicală, care include asistența medicală fizică și pe cea mintală, ar trebui să fie asigurat pentru CNS, cărora li se acordă protecție internațională în aceleași condiții de eligibilitate ca cetățenii statului membru care a acordat protecția.
- ◆ În perioadele pentru care îndepărtarea copiilor neînsoțiți sau separați care nu dețin permis de ședere este amânată, asistența medicală de urgență și tratamentul esențial al bolii trebuie asigurat.

¹⁷³ Pentru mai multe informații citiți:

- *Rețeaua Europeană pentru Migrație: Copii în migrație, 2021*, https://migrant-integration.ec.europa.eu/library-document/emn-children-migration_en
- *Salvați Copiii, Minori migranți* <https://www.savethechildren.it/cosa-facciamo/protezione/minori-migranti>
- *UNICEF, Minori migranți și refugiați*, <https://www.unicef.it/minori-migranti-rifugiati/>

- ◆ Statele membre trebuie să ia în considerare starea de sănătate a CNS și să nu emită o decizie de returnare sau să îndepărteze CNS care stau ilegal și suferă de o boală gravă, în cazul în care returnarea acestora le-ar expune unui risc real de reducere semnificativă a speranței de viață sau de deteriorare rapidă, semnificativă și permanentă a stării lor de sănătate, având ca rezultat dureri intense.

Capitolul IX: Acces la cazare adecvată și la asigurare socială

Acest capitol trece în revistă cadrul legal și garanțiile privind cazarea adecvată și asigurarea socială a CNS. În plus, sunt descrise, de asemenea, standardele și indicatorii pentru o cazare adecvată. Nu în ultimul rând, este prezentată o listă de bune practici naționale și de inițiative de succes.

Articolul 1 și 34 CDFUE

Articolul 1 CDFUE: Dreptul la demnitatea umană

Demnitatea umană este inviolabilă. Trebuie respectată și protejată.

Demnitatea unei persoane umane constituie baza reală a drepturilor fundamentale, consacrate în Declarația Universală a Drepturilor Omului. Este descrisă ca fundament al libertății, justiției și păcii în lume. În 2001, CJUE a confirmat că un drept fundamental la demnitatea umană face parte din legislația UE. Aceasta înseamnă, printre altele, că demnitatea unei persoane umane face parte din drepturile prevăzute în CDFUE și, prin urmare, trebuie respectată, chiar și atunci când un drept este restricționat.¹⁷⁴

¹⁷⁴ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. C 303/17, 14 decembrie 2007, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:303:FULL&from=EN>

O încălcare a dreptului la demnitatea umană consacrat în articolul 1 din Carta UE, combinată cu interzicerea tratamentului degradant stipulată în articolul 3 din CEDO, poate declanșa responsabilitatea statului de a asigura asigurarea socială și o locuință pentru CNS, ținând cont de posibila lipsă a accesului acestora la piața muncii și de vulnerabilitățile lor specifice¹⁷⁵. CtEDO a constatat că un stat poate avea responsabilitatea de a se asigura că o persoană nu se confruntă cu o situație de sărăcie și că prestațiile sociale insuficiente pot ridica o problemă în temeiul articolului 3¹⁷⁶. Prin urmare, în acest capitol, termenul „asigurare socială” ar trebui să fie luat în considerare în legătură cu prestații sociale acordate grupurilor vulnerabile ale populației, precum CNS, copiii cu dizabilități sau boli fizico-psihiice, copiii aflați în dificultate etc.

CDC, care se aplică tuturor copiilor fără distincție, cere ca statul să asigure, în măsura posibilului, supraviețuirea și dezvoltarea copilului și, într-o dispoziție separată, prevede dreptul copilului la un nivel de viață adecvat, care include și aspectele mentale, spirituale, morale și sociale ale dezvoltării sale.¹⁷⁷

Conform articolului 34 CDFUE:

Articolul 34 CDFUE: Dreptul la asigurare socială și asistență socială

- 1. Uniunea recunoaște și respectă dreptul la prestații de asigurare socială și servicii sociale care asigură protecție în cazuri precum maternitatea, boală, accidente de muncă, dependență sau bătrânețe și în cazul pierderii locului de muncă, în conformitate cu normele stabilite de Comunitate, în conformitate cu legislația și în acord cu legile și practicile naționale.*
- 2. Orice persoană care locuiește și se deplasează legal în Uniunea Europeană are dreptul la prestații de securitate socială și la avantaje sociale, în conformitate cu legislația comunitară și cu legile și practicile naționale.*
- 3. Pentru a combate excluziunea socială și sărăcia, Uniunea recunoaște și respectă dreptul la asistență socială și la locuință, astfel încât să asigure o existență decentă tuturor celor care nu dispun de resurse suficiente, în conformitate cu normele prevăzute de dreptul comunitar și de legislația națională și practici.*

Cele trei paragrafe ale articolului 34 se referă la dreptul UE și la dreptul național. Primul paragraf se adresează Uniunii și necesită recunoașterea și

¹⁷⁵ ECRE, *Dreptul la locuință pentru beneficiarii protecției internaționale*, decembrie 2016, <https://ecre.org/wp-content/uploads/2016/12/The-Right-to-housing-for-beneficiaries-of-international-protection.pdf>, p. 4

¹⁷⁶ CtEDO, *Budina împotriva Rusiei*, Cererea nr. 45603/05, 18 iunie 2009; CtEDO, *Larioshina împotriva Rusiei*, Cererea nr. 56869/00 23.04.2002

¹⁷⁷ art. 6(2) și 27, *Convenția cu privire la drepturile copilului*, G.A. Res. 44/25, 20 noiembrie 1989, intrare în vigoare 2 septembrie 1990.

respectarea dreptului la prestațiile de asigurare socială. Nu garantează însă dreptul la beneficii în cazul în care riscurile menționate se materializează. Întrucât UE nu a adoptat alte prevederi minime privind securitatea socială, în afară de recomandări, această dispoziție poate fi aplicată numai atunci când un anumit instrument al UE sau punerea în aplicare a acestui instrument în legislația națională are impact asupra drepturilor de asigurare socială.

Articolul 34 al doilea paragraf nu se adresează UE, dar conferă „fiecărei persoane” care locuiește și se deplasează în mod legal în UE dreptul la prestații de asigurare socială și la avantaje sociale, în conformitate cu dreptul Uniunii și cu legislația și practicile naționale. Această dispoziție este elaborată în Regulamentul 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială¹⁷⁸ și în Directiva 2004/38 privind dreptul cetățenilor Uniunii și al membrilor familiilor acestora de a circula și de a locui liber pe teritoriul statelor membre, precum și în mai multe directive relevante pentru resortisanți ai țărilor terțe.

Al treilea paragraf recunoaște și respectă dreptul la asistență socială și de locuință pentru toți cei care nu dispun de resurse suficiente. Acest drept este supus legislației și practicilor naționale ale UE.¹⁷⁹

Principiul enunțat la articolul 34 alineatul (1) se întemeiază pe articolele 153 și 156 din TFUE, pe articolul 12 din Carta socială europeană și pe punctul 10 din Carta comunitară privind drepturile lucrătorilor. Uniunea trebuie să o respecte atunci când își exercită competențele care îi sunt conferite de articolele 153 și 156 din TFUE. Referirea la serviciile sociale se referă la cazurile în care astfel de servicii au fost introduse pentru a oferi anumite avantaje, dar nu implică faptul că astfel de servicii trebuie create acolo unde nu există.

Deși articolele 1 și 34 din CDFUE nu se referă în mod direct la cazare adecvată, ele se conectează la asigurarea socială, care poate avea un impact indirect asupra locuințelor. Deși CDFUE nu garantează dreptul la locuință, statele membre au obligația de a respecta, de a proteja și de a acorda drepturile sociale precum asigurarea socială. Prestațiile de asigurare socială pot oferi resurse financiare pentru a ajuta persoanele și familiile să obțină o locuință adecvată. Alte prevederi ale Cartei pot fi, de asemenea, relevante pentru asigurarea socială și pentru

¹⁷⁸ Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (Text cu relevanță pentru SEE și pentru Elveția)

¹⁷⁹ Frans Pennings, „Carta drepturilor fundamentale a UE are valoare adăugată pentru securitatea socială?” Jurnalul European de Securitate Socială, Volumul 24, Numărul 2, Pagini: 117 - 135

asistența socială, precum este prevederea faptului că demnitatea umană este inviolabilă și că sunt garantate dreptul la proprietate, interzicerea discriminării, egalitatea între bărbați și femei și dreptul la libertatea expresie.

Un număr semnificativ de drepturi fundamentale sunt în domeniul muncii și asigurării sociale; unele dispoziții ale Cartei au un instrument corespondent bine-cunoscut care le pune în aplicare, precum este Directiva 2000/78 de stabilire a unui cadru general pentru egalitatea de tratament în muncă și în prestații de muncă, drept contrapartidă a articolului 21 din CDFUE și a principiului nediscriminării.¹⁸⁰

Legile naționale ale statelor membre UE traduc adesea această obligație de a asigura siguranța socială și cazarea în programe concrete de asigurare socială și asistență pentru locuințe. De exemplu, în cazul CNS și/sau a tinerilor adulți, statul grec s-a ocupat deja de cazarea acestora în structuri de cazare temporară sau de lungă durată pentru CNS sau pentru șederea în apartamente de locuit semi-autonome, dacă au trecut de 16 ani. Articolele 1 și 34 din CDFUE pun bazele politicilor de asistență socială care pot avea un impact indirect asupra accesului la o siguranță socială adecvată. Cu toate acestea, drepturile și programele specifice legate de asigurarea socială sunt determinate de legile naționale, în cadrul UE.

Deși Carta nu creează noi competențe, ea poate permite astfel noi interpretări ale dreptului UE și poate avea un impact asupra dreptului național. Acestea sunt efecte care nu au rezultat din alte instrumente ale UE și oferă valoare adăugată Cartei.

Cadrul legal pentru recepția și cazarea CNS

Dreptul la o cazare adecvată este un drept al omului și este derivat din dreptul la **un standard de viață adecvat pentru toată lumea** (care include și hrana și îmbrăcămintea) și îmbunătățirea continuă a condițiilor de viață. Este de

180 Pennings, F. (2022). *Are Carta Drepturilor Fundamentale a UE valoare adăugată pentru securitatea socială?* *Jurnalul European de Securitate Socială*, 24(2), 117-135. <https://doi.org/10.1177/13882627221095105>

o importanță centrală pentru exercitarea tuturor drepturilor economice, sociale și culturale și corespunde articolului 11 din CCESCR.¹⁸¹

Recepția și cazarea CNS sunt guvernate de legislația UE, în special de Directiva privind condițiile de recepție¹⁸². Acesta stabilește standarde pentru recepția solicitanților de protecție internațională pentru a asigura un nivel de trai demn și condiții de viață comparabile în toate statele membre ale UE. Articolul 21 din DCR definește categoriile speciale de solicitanți vulnerabili ai protecției internaționale care includ CNS și ale căror situații specifice ar trebui să fie luate în considerare. Statele membre trebuie să evalueze dacă solicitantul este un solicitant cu nevoi speciale de recepție, de exemplu un CNS, **într-o perioadă rezonabilă de timp**.¹⁸³

Directiva privind Condițiile de Recepție prevede, de asemenea, reguli speciale de recepție și tratament pentru CNS, care vor fi plasați:

- A) cu rude dintre adulți;
- B) cu o familie de plasament;
- C) în centre de cazare cu prevederi speciale pentru copii; sau
- D) în alte locuri de cazare potrivite pentru copii.¹⁸⁴

De asemenea, pe cât posibil, frații vor fi ținuti împreună, luându-se în considerare interesul superior al copilului, vârsta și gradul de rudenie al acestora pe parte maternă¹⁸⁵. De asemenea, statele membre UE pot plasa CNS cu vârsta de șaisprezece ani sau mai mult în centre de cazare pentru solicitanții adulți, **numai** dacă acest lucru este în interesul lor.

Articolul 23 alineatul (1) din Directiva privind Condițiile de Recepție: Minori (interesul superior al copilului)

Interesul superior al copilului constituie un aspect primordial pentru statele membre atunci când pun în aplicare dispozițiile prezentei directive care implică minori. Statele membre asigură un nivel de trai adecvat pentru dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală și socială a minorului.

¹⁸¹ Comentariul general nr. 4 al CDESC: Dreptul la o locuință adecvată (Art. 11 (1) din Pact, 13 decembrie 1991, <https://www.refworld.org/legal/general/cescr/1991/en/53157>

¹⁸² Condiții de primire Directiva 2013/33/UE, 26 iunie 2013, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0033>

¹⁸³ A se vedea articolul 22 din DCR

¹⁸⁴ Articolul 24 alineatul (2) din Directiva privind Condițiile de Recepție

¹⁸⁵ Articolul 23(1) din Directiva privind Condițiile de Recepție

Standarde și indicatori pentru cazarea CNS

Pentru a proteja drepturile copiilor și pentru a îndruma statele UE+¹⁸⁶ în implementarea prevederilor cheie ale Directivei privind Condițiile de Recepție, Agenția Uniunii Europene pentru Azil (EUAA), a subliniat câteva standarde operaționale și indicatori speciali pentru condițiile de recepție pentru CNS.¹⁸⁷ Acestea includ, de asemenea, standarde și indicatori pentru cazare care urmează principiul interesului superior al copilului și principiile următoare:

- **Transparență și asumarea răspunderii:** asigurarea condițiilor de recepție trebuie să se bazeze pe reguli și pe procese decizionale echitabile.
- **Confidențialitate:** toate persoanele care lucrează cu CNS trebuie să respecte regulile de confidențialitate prevăzute de legislația națională și internațională atunci când se obține orice informație.
- **Participare:** se așteaptă ca autoritățile de recepție să faciliteze participarea și angajamentul tuturor CNS în gestionarea condițiilor de recepție pentru a se respecta drepturile de participare ale copiilor în conformitate cu Carta UE și cu CDC.
- **Nediscriminare:** toți CNS au acces egal la recepție fără nicio formă de discriminare.

În general, statele membre UE+ au libertatea de a alege diferite tipuri de cazare pe care să le furnizeze CNS, atâta timp cât iau în considerare nevoile speciale de recepție ale CNS. Aceste tipuri de cazare pot varia de la centre de recepție la aranjamente alternative, cum ar fi centre sau facilități de plasament sau case private. Există mai multe aspecte ale facilităților de cazare care trebuie luate în considerare de statele membre atunci când desemnează un anumit tip de cazare pentru CNS. O parte dintre ele sunt prezentate mai jos. Lista completă

¹⁸⁶ Statele membre ale UE, inclusiv Norvegia și Elveția

¹⁸⁷ EASO (acum EUAA) Ghid privind condițiile de recepție pentru copiii neînsoțiți: standarde operaționale și indicatori, decembrie 2018, <https://euaa.europa.eu/sites/default/files/Guidance-on%20reception-%20conditions-%20for-unaccompanied-children.pdf>

a standardelor și indicatorilor pentru recepția CNS (incluzând cazarea lor) poate fi găsită în ghidul EUAA.¹⁸⁸

Primul aspect este **locația**. În general, cazarea ar trebui să fie amplasată în zone destinate utilizării rezidențiale. Un standard important este asigurarea accesului geografic efectiv la servicii relevante, cum ar fi școlile (nu mai mult de 45 de minute cu transportul public), serviciile de asistență medicală, asistența juridică, magazinele și activitățile de agrement. Pe lângă simplificarea activităților lor zilnice, acestea influențează și oportunitățile de integrare pentru CNS. Este considerată o bună practică implicarea populațiilor rezidente locale pentru a se identifica locația cazării, pentru a permite interacțiunea și pentru a evita izolarea.

Al doilea aspect care trebuie luat în considerare este **infrastructura** din cadrul locației de cazare. Prin aceasta, un standard important este spațiul suficient în dormitor într-o cazare colectivă (minim 4m² de persoană și 2,10M înălțimea pereților). Trebuie să existe suficient spațiu pentru cel puțin un pat și un dulap (încuiat) de persoană. O cameră/dormitor este definită de patru pereți cu ușă care poate fi închisă, cu o fereastră care poate fi deschisă și, într-o cazare comună, camera trebuie să fie încuiată, dar cu acces pentru personal. Astfel, **respectul pentru intimitatea și siguranța** copiilor trebuie asigurate. Indicatorii rezidă în faptul că se permite un maxim de patru copii într-un dormitor și că există dormitoare separate pentru CNS de sex masculin și CNS de sex feminin, fără acces posibil pentru copiii de sex opus la camera copiilor aparținând celui alt sex. Este considerată o bună practică în ceea ce privește intimitatea și siguranța pentru CNS ca între paturi să existe un pasaj de minim 90 cm și ca copiii să aibă o cheie personală a dormitorului lor.

În plus, trebuie să existe cel puțin o **zonă comună** într-o cazare comună unde CNS pot mânca, pot studia și pot petrece timpul liber. Acestea trebuie să fie mobilate într-o manieră prietenoasă pentru copii, incluzând un număr suficient de mese, scaune și canapele și decor general. Existența unor astfel de spații va oferi CNS mai multe posibilități de a se angaja în activități de agrement colectiv, ceea ce contribuie la o mai bună structurare a zilei lor, fapt ce va avea un impact pozitiv asupra sănătății lor mintale și va reduce tensiunile și izolarea. Unii indicatori rezidă în faptul că există un minim de activități de agrement situate la o distanță rezonabilă și sigură de mers pe jos și că există suficiente activități

¹⁸⁸ Ibid.

disponibile și în interiorul unității de cazare. De asemenea, CNS cu vârste de la 0-12 ani ar trebui să aibă acces zilnic la locurile de joacă și camere de joacă adecvate vârstei lor, iar CNS cu vârste de la 13-17 ani ar trebui să aibă acces săptămânal la facilitățile sportive de interior și de exterior.

De asemenea, în bucătăriile comune, spațiul personal (frigider) și suficiente materiale de gătit trebuie să fie furnizate pentru fiecare CNS. Infrastructura sanitară generală trebuie să fie funcțională și adecvată. Un exemplu de indicator este că există cel puțin o toaletă funcțională și duș funcțional, care se încuie (separate) pentru opt copii, de preferat în aceeași clădire cu dormitoarele. În orice moment, infrastructura din interiorul și exteriorul unei unități de cazare desemnate pentru a găzdui CNS cu mobilitate redusă ar trebui adaptată nevoilor acestora..

Adițional, **igienizarea** (păstrarea curățeniei spațiului) și **mentenanța** (păstrarea stării inițiale a cazării pe cât de bună posibil) sunt aspecte importante și în cazul cazării. Deși ambele aspecte intră în responsabilitatea generală a autorităților, CNS pot fi implicați în aceste activități și pe bază de voluntariat, educațional, cu supravegherea personalului. Exemple de indicatori mai rezidă în faptul că există un program de curățare, că zonele sunt curățate cel puțin zilnic, curățenia și funcționarea mobilierului și a echipamentelor sunt verificate în mod regulat, iar CNS pot să-și spele rufe sau acestea pot fi spălate de către un serviciu de spălătorie care este accesibil cel puțin cinci zile pe săptămână.

În plus, **siguranța** adecvată a locațiilor și facilităților de cazare trebuie asigurată. Trebuie să existe suficiente măsuri de securitate prezente, de exemplu efectuarea regulată a evaluărilor riscurilor, accesul trebuie monitorizat (prin video) în spații, trebuie să existe posibilități de raportare a problemelor de securitate către personalul responsabil și trebuie asigurate măsuri orientate pe detectarea și pe prevenirea violenței bazate pe gen de asemenea, iar iluminarea zonelor trebuie să fie adecvată, limitând necesitatea ca CNS să meargă singuri prin zone izolate, să încuie uși etc. și încurajându-se totodată raportarea violențelor și incidentelor.

Ultimul set de standarde și indicatori sunt cu privire la **echipamentele și serviciile de comunicare**. Comunicarea joacă un rol important în viața CNS, fie cu prietenii, fie cu membrii familiei, dar și cu reprezentanții și cu organizațiile care oferă asistență juridică și alte servicii relevante. La fiecare cazare trebuie asigurat acces zilnic adecvat la un telefon. S-a dovedit că accesul adecvat la

comunicare contribuie la sănătatea mintală a copiilor și previne anxietatea. De asemenea, CNS ar trebui să aibă acces zilnic și gratuit la Internet pentru contactul acestora cu familia și cu școala. Acest lucru ar trebui să fie adecvat vârstei și reglementat de personal. Este considerată a fi o bună practică facilitarea accesului la un televizor în cel puțin două limbi vorbite majoritar de CNS în unitatea de cazare.

În general, cazarea adecvată este de o importanță vitală pentru CNS în Europa și, prin urmare, aceasta trebuie să fie bine reglementată de autoritățile de stat în asociere cu părțile interesate relevante, cu furnizorii de îngrijire, cu mentori, tutori și cu alți profesioniști implicați, pentru a se proteja aceste drepturi pentru CNS, nu numai pentru bunăstarea lor, ci și pentru siguranța și protecția lor, așa cum este menționat în articolul 34 din CDFUE.

„Dacă recepția într-o țară de azil este inadecvată, există nu doar incidente frecvente de agresiune, lupte și abuz de alcool, ci și mai multă tristețe, disperare și comportament sinucigaș. Experiențele în astfel de situații arată cu adevărat importanța unei perioade de odihnă și siguranță după călătorie. O perioadă în care copilul se confruntă cu suficientă siguranță pentru a-și reveni din greutăți, pentru a-și căuta familia, pentru a plânge pentru ceea ce a pierdut și, de asemenea, pentru a construi prietenii cu semenii lor, începând în același timp să înțeleagă la ce sprijin se poate aștepta de la profesioniști.”¹⁸⁹

Exemplu de model de recepție – cazarea CNS în Țările de Jos

Există diferențe între statele membre UE când vine vorba de modelele de recepție pentru CNS. Ca exemplu, modelul de recepție pentru cazarea CNS în Țările de Jos este prezentat mai jos.

În Olanda, un nou model de recepție pentru CNS a intrat în vigoare în 2014. În acest model, cazarea la scară mică este punctul de plecare. Modelul de recepție stabilește liniile generale ale sistemului de recepție. **Personalizarea rămâne un**

¹⁸⁹ Marjan Schippers, *Copii în mișcare*, februarie, <https://www.egnetwork.eu/wp-content/uploads/2021/10/Children-on-the-move-A-guide-to-working-with-unaccompanied-children-in-Europe.pdf>

aspect crucial aici. De exemplu, dacă este în interesul superior al copilului ca un copil de 16 ani să fie plasat la o rudă adultă de sânge mai degrabă decât la prima recepție a Agenției Centrale pentru Recepția Solicitanților de Azil (ACA), măsurile vor fi luate pentru a se realiza acest lucru.

Toți CNS sunt plasați la familie dacă este posibil, iar dacă nu:		
	Cei cu vârste de 0-15 + CNS sau mai în vârstă dar vulnerabili	Cei cu vârste de 15-18(+)
Procedura de azil	Familie de plasament specializată Nidos Prima familie de plasament Nidos	Locația de recepție a procesului (POL) de la ACA pentru o perioadă max. de 3 luni
Cu permis de ședere	Familie de plasament Nidos	Recepție la scară mică (KSO) de la Nidos (parteneri contractuali) într-o primărie
Fără permis de ședere	Familie de plasament Nidos	Recepție la scară mică (KWV) de la ACA, în centru sau în apropierea centrului de azil sau în locația de recepție la scară mică (PON) din Nidos

Figura 1 Recepția CNS în Țările de Jos – Nidos

Copii cu vârste mai mici de cincisprezece ani

În modelul de recepție, copiii cu vârste mai mici de cincisprezece ani sunt îngrijiți în familiile de plasament (culturale) din Nidos. Nidos, autoritatea de tutelă pentru CNS din Țările de Jos, are un departament intern separat care se ocupă exclusiv de familiile de plasament. Aceasta se referă la recrutarea și screening-ul familiilor. Nidos ține cont pe cât posibil de fundalul cultural al copiilor și al familiilor. Ideea din spatele acestui sistem este că în acest fel, un copil poate face o tranziție mai ușoară din țara de origine în Țările de Jos. Prin urmare, acest lucru este în interesul superior al copilului.

În aceeași zi în care un CNS sub 15 ani sosește în Țările de Jos, ei sunt repartizați la o primă familie de plasament din Nidos. În unele cazuri, nu se

găsește o potrivire imediată. În acest caz, copilul va rămâne câteva zile la o familie maternală specializată din Nidos pentru a petrece această perioadă inițială. În primele trei luni, aceștia sunt monitorizați, pentru a se vedea dacă prima familie de plasament este încă cea mai potrivită. Dacă da, ei pot rămâne cu această familie (asta se întâmplă de cele mai multe ori) iar dacă nu, se găsește o altă familie de plasament din Nidos. De asemenea, copiii pot rămâne cu rudele lor adulte de sânge, deși aceste familii trebuie mai întâi să fie examinate de Nidos.

Copii cu vârste de peste cincisprezece ani aflați în procedura de azil

Copiii cu vârsta peste cincisprezece ani care sosesc în Țările de Jos merg în locații temporare de recepție a proceselor (POA) ale ACA unde rămân timp de maxim trei luni. Acestea sunt adăposturi destul de mari, cu locuri pentru aproximativ 80 de tineri. Mentorii ACA supraveghează copii 24 de ore pe zi, șapte zile pe săptămână.

Copii care au permis de ședere

Un copil care primește un permis de ședere merge la un adăpost la scară mică din Nidos sau la unul dintre partenerii lor contractuali. Nidos are acorduri cu diverse instituții de tineret în care s-au făcut aranjamente cu privire la recepția CNS. Instituțiile de tineret pot oferi două tipuri de îngrijire. În primul rând, grupurile rezidențiale pentru copii (KWG) aplicabil pentru copiii care nu sunt încă atât de autonomi. Există locuri pentru minim nouă și maxim 15 tineri în acest sistem de îngrijire.

În al doilea rând, există așa-numitele adăposturi la scară mică (KWE). Aceasta este o unitate de îngrijire a copiilor aplicabilă pentru copiii care sunt deja relativ autonomi. Ei sunt îndrumați timp de patru ore pe zi de către un mentor de la una dintre instituțiile de tineret. Există locuri pentru 4-5 copii într-un KWE. Dacă este în interesul superior al copilului, un copil vulnerabil de peste 15 ani poate fi plasat și într-o familie de plasament din Nidos sau cu rude de sânge majore.

Inițiative de succes privind cazarea și securitatea socială pentru CNS

Zonele de siguranță OIM - Bulgaria

În Bulgaria, în aproape toate cazurile, CNS sunt plasați respectiv în centre de recepție (dacă sunt solicitanți de azil) sau în centre de protecție a copilului și îngrijire alternativă. Cu toate acestea, condițiile din centrele de recepție a refugiaților sunt neadecvate (camere mici, insecte, fără spațiu privat și mâncare fără gust). Din 2019 și 2020, OIM facilitează așa-numitele zone sigure¹⁹⁰ pentru CNS în două dintre centrele de recepție ale ASR din Sofia. Acestea oferă: sprijin social neîntrerupt; agenți de pază 24/7 la fața locului; servicii de interpretariat și mediere culturală; sprijin social, juridic și psihologic și acces la asistență medicală/medic de familie. De asemenea, ei organizează sesiuni de informare pe diverse teme, inclusiv pe tema sprijinului oferit de OIM, dar și cu privire la drepturile și obligațiile lor în timpul procedurilor pentru protecție internațională, cu privire la regulile casei în zona sigură și cu privire la procedurile conform Regulamentului Dublin și alte informații importante privind CNS.

În zonele sigure, se acordă sprijin CNS care frecventează școala și sunt distribuite articole nealimentare, precum articole de îmbrăcăminte, rechizite, igienă și alte articole, dacă este necesar. De asemenea, pentru copii sunt organizate activități culturale, artistice și sportive. Câteva fapte cheie din 2023¹⁹¹:

- 2569 CNS au fost cazați în cele două zone sigure din Bulgaria
- 541 CNS au primit asistență medicală, susținută financiar de OIM
- Au fost acordate către CNS 705 consultații sociale și psihologice
- 17006 CNS au participat la activități sportive ¹⁹²

Zonele sigure sunt gestionate în cadrul proiectului „Sprijin pentru minorii neînsoțiți, care solicită protecție internațională” finanțat prin programul național al Fondului pentru Azil, Migrație și Integrare (FAMI).

¹⁹⁰ OIM Bulgaria, *Imagine instantanee a zonelor sigure 2023*,

https://bulgaria.iom.int/sites/g/files/tmzbd11291/files/inline-files/2023-zones-snapshot_final_0.pdf

¹⁹¹ Ibid.

¹⁹² CNS au participat la mai mult de o activitate

Facilități de inovare și reziliență (RIF) – România

Ca parte a Programului de răspuns în situații de urgență pentru CNS ucrainean, Terres des Hommes a înființat trei unități de inovare a rezistenței (RIF)¹⁹³ în București, Constanța și Brașov. Acestea sunt locurile în care s-au stabilit cei mai mulți ucraineni. Au fost deschise în martie 2023, în parteneriat cu ICNUR pentru a sprijini integrarea copiilor și tinerilor din Ucraina și pentru a avea grijă de bunăstarea lor emoțională. Centrele sunt dotate cu tehnologie 3D specială pentru copii. Ei sunt capabili să-și exploreze propriile talente și abilități jucându-se creativ. Pentru a intra în legătură cu comunitatea românească, la aceste centre pot merge și copiii români locali.

Asociația ARSIS pentru Sprijinul Social al Tinerilor din Grecia

În Grecia, având în vedere necesitatea de a se oferi locuințe copiilor neînsoțiți, așa cum s-a menționat mai sus în acest capitol, a fost de o importanță fundamentală ca acești copii să aibă acces la serviciile de îngrijire a sănătății prin obținerea unui Număr de securitate socială (AMKA). Acest număr a fost legat atât de accesul la sănătate, cât și de accesul la muncă, ca și pentru fiecare persoană obișnuită cu reședința stabilită în Grecia.

Copiii neînsoțiți au dreptul - din momentul în care se alătură Mecanismului Național de Răspuns în Situații de Urgență¹⁹⁴ pentru identificarea și protecția copiilor neînsoțiți - la o mică alocație financiară lunară (mai mare pentru cei care locuiesc singuri în apartamente), la transport gratuit la și de la școala lor, la tarif redus pentru transportul în comun, la fel ca și alți copii. Cu toate acestea, în ceea ce privește problema importantă a accesului la serviciile de sănătate, este de remarcat faptul că Asociația ARSIS pentru Sprijinul Social al Tinerilor a asistat peste 600 de CNS, îndrumându-i prin procesul de obținere a numărului de asistență medicală pentru străini (PAAYPA) și informându-i despre dreptul lor la securitate socială. Înainte de a ajunge la vârsta adultă, minorii neînsoțiți au

¹⁹³ <https://www.tdh.org/en/projects/fablabrif>

¹⁹⁴ Mecanismul Național de Răspuns în Situații de Urgență (MNRU) al Secretariatului Special pentru Protecția Minorilor Neînsoțiți (SSPUAM) al Ministerului Migrației și Azilului a fost lansat în 2021 cu sprijinul UNHCR, Agenția ONU pentru Refugiați, în Grecia și instituționalizat cu articolul 66 (33) (AF) din Legea 4939/2022 (OGG A' 111), care a fost adăugată cu articolul 39 din Legea 4960/2022 (OGG A' 145). Scopul MNRU este identificarea și trimiterea imediată și plasarea unui copil neînsoțit fără adăpost sau a unui copil care trăiește în condiții precare în unități de cazare de urgență, în temeiul articolului 43 din Legea 4760/2020 (A 247) privind desființarea custodiei de protecție a copii neînsoțiți. Puteți citi mai multe despre MNRU în Manualul de procedură MNRU: O plasă de siguranță pentru copiii neînsoțiți identificați în condiții de viață precare, produs de Secretariatul Special pentru Protecția Minorilor Neînsoțiți al Ministerului Grec al Migrației și Azilului cu sprijinul UNHCR, Agenția ONU pentru Refugiați și Uniunea Europeană, <https://migrant-integration.ec.europa.eu/system/files/2023-03/NERM%20Procedural%20Handbook.pdf>

cunoștințe despre accesul la beneficii sociale, despre beneficii de sprijin pentru tineri și alte resurse relevante.

ARSIS a desfășurat și intervenții care au evidențiat deficiențele în asigurarea accesului de către administrație la prestații sociale. Ca parte a susținerii drepturilor CNS, la 2 august 2017, ARSIS a trimis o scrisoare deschisă către numitul pe atunci Minister al Politicii Migrației, ministrului de Interne, ministrului Reconstrucției Administrative, ministrului Sănătății, ministrului Muncii, Securității Sociale și Solidarității Sociale și Ministrul Finanțelor, împreună cu alte 24 de ONG-uri, abordând incidentele repetate de încălcare a drepturilor solicitanților de azil și refugiaților de către administrație, inclusiv probleme legate de numărul de securitate socială (AMKA) ¹⁹⁵. În 2019, autoritățile administrative au încetat să mai acorde numere de securitate socială tuturor solicitanților de protecție internațională și CNS până la efectuarea unor modificări legislative, privându-i astfel de accesul la prestații sociale și la asistență medicală. ARSIS a participat activ la protejarea drepturilor CNS de a accesa asigurările sociale și beneficiile printr-un comunicat de presă.¹⁹⁶

În 2020, ARSIS, împreună cu alte 17 ONG-uri, a trimis o scrisoare deschisă către Ministerul Migrației și Azilului, solicitând restabilirea imediată a accesului la asistența medicală primară pentru toate persoanele care au sosit din iulie 2020 și pentru cei care continuă să sosească, până la restabilirea accesului la AMKA și activarea PAAYPA sau a oricărei alte scheme echivalente ¹⁹⁷. Din 2020 și digitalizarea procedurilor de securitate socială, principalele probleme legate de CNS au fost în cele din urmă rezolvate ¹⁹⁸. Decizia Ministerială Comună [717/2020](#) a Ministerului Migrației și Azilului, Ministerului Educației și Afacerilor Religioase, Ministerului Sănătății și Ministerului Muncii și Afacerilor Sociale a stipulat să se acorde un număr temporar de asigurare socială și să se furnizeze servicii de sănătate tuturor solicitanților de protecție, fără excepție¹⁹⁹. Legislația de mai sus a fost modificată și îmbunătățită prin Decizia ministerială comună [605869/2022](#). De atunci, PAAYPA și AMKA sunt eliberate cu cererea de card internațional de protecție în momentul înregistrării de către Serviciul de Azil și asigură acordarea

195 ARSIS, Scrisoare comună - petiție a 25 de organizații cu privire la „Incidente repetate de încălcare a drepturilor solicitanților de azil și refugiaților de către Administrație (TIN, AMKA, card de șomaj, drept la muncă)”, 2017, <https://arsis.gr/kini-epistoli-anafora-25-organoseon-me-thema-epanalamvanomena/>

196 ARSIS, COMUNICAT DE PRESĂ: Ridicați imediat excluderea refugiaților din sistemul public de sănătate, 2019, <https://arsis.gr/deltio-typoy-amesi-arsi-apokleismoy-prosfygwn-apo-to-dimosio-systima-ygeias/>

197 <https://arsis.gr/open-letter-to-mr-notis-mitarakis-minister-on-migration-and-asylum/>

Ministerul Migrației și Azilului, Republica Elenă, <https://migration.gov.gr/en/applications/ypiresies-asyloy/>

199 <https://migration.gov.gr/en/epilysi-thematon-prosorinis-ygeionomikis-perithalpsis-aitoynton-asyloy/>

de îngrijiri medicale solicitanților de azil CNS și accesul acestora pe piața muncii, numerele fiind indicate pe card. PAAYPA este atribuit serviciilor locale de azil, unde cererea relevantă este înregistrată.

Studiu de caz

În iunie 2019, în Structurile de cazare pentru CNS din Grecia a fost observată următoarea problemă: a fost adoptată o decizie ministerială, prin care solicitanții de protecție internațională aveau dreptul să emită un număr de securitate socială pentru așa-numitele Centre de servicii pentru cetățeni. Documentele necesare pentru eliberarea acestui număr au fost: 1) pentru beneficiarii de protecție internațională – permisul de ședere; și 2) pentru solicitanții de protecție internațională cardul solicitantului de protecție internațională.

Acest lucru a făcut posibilă emiterea unui număr de securitate socială (AMKA) pentru sute de CNS. ONG-urile au făcut eforturi pentru a accelera înregistrarea CNS în serviciul de azil pentru a obține AMKA. În iulie 2019, odată cu schimbarea guvernului în Grecia, a fost emisă o directivă de către Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale, conform căreia decizia ministerială anterioară a fost revocată și urmau să fie transmise instrucțiuni detaliate privind emiterea AMKA. Din păcate, aceste instrucțiuni au fost transmise după multe luni.

Drept urmare, mulți copii, în special cei care nu au putut primi AMKA în iunie a aceluiasi an, când această hotărâre ministerială era în vigoare de câteva săptămâni, sau copiii care au intrat în țară după revocarea Hotărârii ministeriale, au rămas neasigurați. În vara anului 2019, lucrătorii din unitățile de cazare și din centrele de recepție pentru solicitanți de azil, unde existau locuri speciale pentru a găzdui CNS, au raportat probleme legate de răspândirea bolilor și lipsa asistenței medicale. Un copil care suferă de o problemă gravă a inimii, care, neavând cum să primească îngrijirile medicale necesare, a decis – și probabil a reușit – să plece în altă țară din UE, neregulamentar prin traficanți, pentru a primi tratamentul de care avea nevoie.

Este clar că revocarea drepturilor de asigurare socială pentru CNS crește riscul ca un copil să fie expus la condiții de viață nesigure și să fie traumatizat fizic și mintal sau exploatat și abuzat. Pe parcursul lunilor următoare și până la acordarea tuturor CNS un cod AMKA, îngrijitorii unităților de cazare au fost

martorii unor focare de boli în rândul copiilor și al personalului, ca urmare a lipsei asistenței medicale.

Puncte cheie de reținut din acest capitol

- ◆ Dreptul la o cazare adecvată este un drept al omului și derivă din dreptul la un nivel de trai adecvat pentru toată lumea (care include și hrană și îmbrăcăminte) și la îmbunătățirea continuă a condițiilor de viață. Este de o importanță centrală pentru exercitarea tuturor drepturilor economice, sociale și culturale.
- ◆ Deși CDFUE nu garantează dreptul la locuință, statele membre au obligația de a respecta, proteja și îndeplini drepturile sociale precum securitatea socială. Prestațiile de securitate socială pot oferi resurse financiare pentru a ajuta persoanele și familiile să obțină o locuință adecvată.
- ◆ Recepția și cazarea CNS sunt reglementate de legislația UE, în special de Directiva privind condițiile de recepție.
- ◆ Pentru a proteja drepturile copiilor și pentru a ghida statele UE+ în implementarea prevederilor cheie ale Directivei privind condițiile de recepție, EUAA a evidențiat câteva standarde și unii indicatori operaționali pentru condițiile de recepție și cazare, în mod specific pentru CNS. Aceasta include standarde privind: locație, infrastructură, zone comune, salubritate, întreținere, securitate și comunicare.
- ◆ Flexibilitatea și posibilitatea de a personaliza facilitățile de recepție și cazare în conformitate cu interesul CNS este redusă.
- ◆ În modelul olandez de recepție, cazarea la scară mică este primordială și toți CNS sub 15 ani sunt plasați în familii de plasament (culturale).
- ◆ Drepturile și programele specifice legate de asigurarea socială ar trebui să fie determinate de legile naționale din cadrul UE.

- ◆ Principiile respectării demnității umane, dreptul la proprietate, nediscriminarea, garantarea egalității între bărbați și femei și dreptul la libertatea de exprimare ar trebui să se aplice pentru siguranța socială.

Capitolul X: Deschideerea și desfășurarea proceselor strategice legate de încălcarea drepturilor

În sensul acestui capitol, sub „litigii strategice” sau „processe strategice” se înțelege o combinație de acțiuni legale întreprinse în instanță și alte tactici dincolo de aceasta, care au ca scop în mod conștient realizarea de modificări legate de drepturi în legislație, politică, practică, și/sau conștientizarea publicului de mai sus și cazul sau interesul individual.²⁰⁰ Capitolul analizează strategiile de bază pentru depunerea și derularea proceselor strategice privind încălcarea drepturilor copiilor și protecția drepturilor fundamentale ale acestora în materie de protecție judiciară. Litigiile strategice implică mai mult decât simpla prezentare a unui caz în fața unei instanțe sau a unui judecător. Acesta cuprinde obiective mai largi legate de drepturile copiilor în acest cadru. Acest capitol abordează, de asemenea, considerente importante înainte de a intra în sala de judecată și efectele indirecte ale litigiilor strategice în timpul procedurilor judiciare.

În continuare, este examinată invocarea CDFUE în procedurile judiciare și sunt prezentate bunele practici privind litigiile strategice în Grecia.

200 Fundații pentru o societate deschisă, Inițiativa pentru justiție pentru societate deschisă, *Perspective privind impactul asupra litigiilor strategice din experiența globală*, 2018, <https://www.justiceinitiative.org/uploads/fd7809e2-bd2b-4f5b-964f-522c7c70e747/strategic-litigation-impacts-insights-20181023.pdf>, p. 25; EDAL, Ana-Maria Bucataru, *Este litigiul strategic o modalitate de a se asigura că drepturile minorilor neînsoțiți sunt pe deplin luate în considerare în lege, politică și practică?*, 2017, <https://www.asylumlawdatabase.eu/en/journal/strategic-litigation-way-ensuring-rights-unaccompanied-minors-are-fully-considered-law>

Strategii pentru introducerea și desfășurarea proceselor la nivel național și european pentru încălcarea drepturilor CNS

Deschiderea de procese la nivel național și european ar trebui să se axeze pe pledoarii pentru implementarea deplină a drepturilor copilului ca parte a unor acțiuni mai largi de advocacy, în special prin creșterea gradului de conștientizare cu privire la problemele cu care se confruntă grupurile vulnerabile precum CNS.

Litigiile strategice de succes pot duce la schimbări politice, economice sau sociale de durată și la dezvoltarea legislației existente.

Concret, în litigiile strategice pentru drepturile copilului, articolele 3, 4, 18, 24 și 47 din CDFUE ar trebui să fie prioritare în acțiunile de sprijinire a drepturilor CNS și reprezentarea lor juridică în fața instanțelor naționale și europene. Oricine este implicat în sprijinul juridic al CNS sau responsabil pentru îngrijirea lor ar trebui să se asigure că copiii care solicită azil au dreptul real de a face apel în cazurile care implică cereri de protecție internațională. Având în vedere că acești copii de obicei nu au un venit, trebuie să aibă **acces gratuit la servicii de consiliere juridică și reprezentare în instanțe**.

Când sunt cazuri de protecție a copilului și se urmăresc litigii strategice, **profesioniștii trebuie să ia în considerare dacă acțiunile lor servesc interesului superior al copilului**. Aducerea unui caz care implică copii în fața instanțelor necesită o analiză atentă a impactului potențial asupra procesului judiciar și, mai important, asupra vieții copiilor.

Profesioniștii trebuie să **cântărească beneficiile așteptate ale evoluțiilor judiciare cu potențialele vătămări aduse intereselor copilului în cauză și ale altor CNS**. O eventuală respingere a unei cereri în instanță poate avea consecințe directe sau indirecte pentru alți copii care nu au introdus acțiune. În plus, costurile și durata procedurilor judiciare ar trebui evaluate pentru a se asigura că acestea sunt aliniate cu interesul superior al copilului.

De exemplu, în Grecia și în conformitate cu legislația elenă, mijlocul principal – dacă nu singurul – de a obține rezidența legală pentru CNS în țară este de a solicita statutul de protecție internațională. Până în aprilie 2024, legislația elenă nu prevedea niciun permis de ședere pentru CNS, în ciuda cererilor în curs și valabile din partea organizațiilor societății civile din Grecia. Procedura de acordare a protecției internaționale include depunerea cererii inițiale, un interviu personal cu solicitantul și emiterea unei decizii pozitive sau negative în primă instanță de către ofițerii competenți ai Serviciului de Azil. În cazul unei decizii negative, solicitantul are dreptul de a face recurs în fața Comisiilor Independente de Apel, car sunt compuse din judecători administrativi fie individuali, fie în complet de judecată cu trei membri. Comisiile de Apel Independente iau apoi o decizie cu privire la recurs în etapa instanței a doua. Întrucât marea majoritate a hotărârilor resping recursul, singura cale legală rămasă solicitantului CNS este fie să depună o cerere ulterioară de azil, pe baza unor fapte noi legate de cererea inițială, fie să depună o cerere în anulare în fața instanțelor de contencios administrativ de primă instanță din Atena și Salonic, în funcție de zona în care a fost depusă cererea de azil. De reținut este că termenul de depunere a cererii de anulare este de 30 de zile de la recepția deciziei de respingere. Acest termen, care s-a schimbat în 2020 (anterior era de 60 de zile), limitează semnificativ timpul de pregătire, deoarece dosarul administrativ al copilului ajunge de obicei în atenția avocatului la câteva zile după primirea deciziei.

Odată ce avocatul sau consilierul juridic preia cazul, trebuie să se coordoneze cu profesioniștii care sprijină copilul pentru a aduna rapid materialele necesare. Aceștia ar trebui să informeze copilul și tutorele cu privire la proceduri și la drepturile lor, explicându-le scopul, beneficiile așteptate și potențialele consecințe negative ale procedurilor judiciare. În acest context, ar trebui evaluat și costul acțiunilor judiciare.

Din păcate, multe ONG-uri active în domeniul protecției copilului și implementând programe de cazare pentru copiii neînsoțiți nu au nici fondurile și nici expertiza pentru reprezentarea judiciară a minorilor beneficiari. Depunerea unei cereri în anulare sau a unei cereri de suspendare a deciziei de returnare sau a cererii de protecție judiciară provizorie necesită multe taxe și cheltuieli.

În Grecia, din 2020, ARSIS implementează programe de reprezentare judiciară pentru CNS care au primit o decizie negativă de gradul al doilea. Politica principală a ARSIS este să completeze și să depună cererea de anulare în termen de 30 de zile la Tribunalul Administrativ de Primă Instanță competent. În plus, ARSIS elaborează o strategie pentru fiecare caz concret pentru a crește șansele de succes a cererii de anulare și pentru a obține protecție judiciară temporară, care presupune ree liberarea cardului internațional de protecție a solicitantului copilului și presupune și protecție împotriva expulzării. Odată ce o organizație a trimis un caz pentru reprezentare judiciară, procesul începe cu colectarea întregului dosar administrativ al copilului. Acest dosar cuprinde copii de pe cererea de protecție internațională către serviciul de azil, actele medicale, documentul de trimitere pentru cazare de la Secretariatul General pentru Persoane Vulnerabile și Protecție Instituțională al Ministerului Migrației și Azilului într-un adăpost CNS, un document de la autoritatea competentă, procurorul minorilor, documentul de numire a unui tutore (dacă este cazul), un certificat de frecvență școlară, un certificat de participare la orice altă activitate și o adeverință care să ateste că copilul nu este angajat și, prin urmare, nu poate suporta costurile mari necesare procesului. Imediat după depunerea cererii de anulare — singura procedură cu termen (30 de zile de la recepția deciziei de respingere) — trebuie garantat dreptul la reprezentare juridică în instanță pentru fiecare copil conform articolului 47 din CDFUE. După cum s-a menționat, aceste costuri judiciare nu pot fi acoperite de Ministerul Migrației și Azilului sau de organizațiile care oferă cazare și îngrijire copiilor. Pe de altă parte, sprijinul specializat al ARSIS nu poate fi acoperit în totalitate de finanțarea relevantă. O incapacitate de a fi reprezentat în instanțe ar contrazice direct prevederile CDFUE. Pentru a rezolva această problemă, sunt invocate prevederile legislative relevante pentru a se acorda asistență judiciară gratuită celor care nu își permit să plătească cheltuielile de judecată și asistența judiciară.²⁰¹

Astfel, exploatând legislația relevantă, sunt deseori depuse cereri de scutire de taxe judiciare și de numire gratuită a unui avocat pentru etapele procedurale, altele decât

201 Articolul 76 din Legea 4939/2022 „... În cazul unei căi de atac în fața unei instanțe, solicitanții (pentru protecție internațională) pot beneficia de asistență judiciară gratuită, în condițiile și în condițiile prevederilor Legii nr. 3226/2004, care se aplică în mod corespunzător asistență și asistență juridică gratuită solicitanților care sunt prezenți în mod demonstrabil pe teritoriul țării.”

Articolul 1 din Legea 3226/2004 prevede: "1. Beneficiarii de asistență juridică sunt cetățeni cu venituri mici ai statelor membre UE. Beneficiarii sunt și cetățeni cu venituri mici ai țărilor terțe și apatrizii, cu condiția să aibă reședința sau domiciliul în UE." În plus, articolul 2 din aceeași lege prezintă procesul de aplicare și documentele justificative necesare pentru a demonstra nevoia financiară. Neplata taxelor necesare și a altor cheltuieli pentru depunerea și audierea cererilor nu ar trebui să aibă ca rezultat refuzarea protecției juridice, care ar contraveni dreptului de acces la o instanță, astfel cum este consacrat la articolul 20 din Constituția Greciei, articolul 6 alineatul (1) din CEDO și articolul 47 privind dreptul la o cale de atac efectivă și la un proces echitabil din Carta Drepturilor Fundamentale a UE. Aceste prevederi stipulează că „Ajutorul juridic va fi pus la dispoziția celor care nu dispun de resurse suficiente, în măsura în care acest ajutor este necesar pentru a asigura accesul efectiv la justiție.”

cererea de anulare. Acest lucru asigură dreptul copiilor la asistență juridică în cadrul procedurilor judiciare. Din cele 57 de cereri de scutire de cheltuieli și taxe de judecată (sau numirea unui avocat de către stat), 55 au fost admise. La adoptarea deciziei relevante de renunțare la cheltuielile de judecată sau de numire a unui avocat, începe întocmirea și depunerea cererii de protecție judiciară provizorie. Acest document, împreună cu orice alt document depus de la acest moment până la emiterea deciziei definitive, este întocmit cu sprijinul avocaților ARSIS în colaborare cu avocatul din registrul Baroului din Salonic, desemnat prin hotărârea judecătorească în cauză, care depune la dosar fiecare document și îl reprezintă pe copil în fața instanțelor de contencios administrativ. Din martie 2020, când o cerere privind un CNS este depusă pentru prima dată, instanțele administrative de primă instanță au acordat asistență judiciară tuturor cererilor relevante. În cazurile CNS, în care lipsesc numerele de identificare fiscală și documentele care dovedesc sărăcia, Tribunalele Administrative se bazează pe certificate de absență de la Centrele de Cazare pentru Minori Neînsoțiți și documente de plasament de la Secretariatul General pentru Persoane Vulnerabile și Protecție Instituțională, pe Primăria Locală și pe Oficiul procurorului. În alte cazuri, deciziile citate delimitează în mod adecvat domeniul de aplicare al eligibilității solicitantului pentru sprijin și asistență juridică pro bono.

Pentru a începe să reprezinte un copil, **profesionistul trebuie să se asigure că, până la încheierea procesului sau a procedurii relevante, nu există nicio deteriorare a situației personale și juridice a copilului sau a drepturilor generale ale acestuia**. În acest context, profesionistul ar trebui să acționeze imediat pentru a obține o decizie judecătorească de suspendare a oricărei decizii nefavorabile împotriva copilului, precum respingerea unei cereri de protecție internațională. Profesionistul trebuie să asigure întotdeauna, printr-o hotărâre judecătorească, protecția drepturilor copilului prin evidențierea vulnerabilității acestuia. Aceasta include asigurarea șederii neîntrerupte în siguranță a copilului, frecventarea școlii de către acesta și abordarea oricăror probleme de sănătate fizică sau mentală care necesită o protecție sporită.

Potențialul de vătămare ireparabilă dintr-un act administrativ nefavorabil împotriva copilului, precum este decizia de returnare a copilului în țara de origine, este un argument juridic crucial pentru solicitarea protecției judiciare temporare a drepturilor copilului.

În această etapă, pregătirea și apărarea drepturilor copilului necesită o **cooperare multidisciplinară**. Această cooperare este esențială pentru a se demonstra că interesul superior al copilului necesită protecție împotriva

oricăror amenințări la adresa drepturilor fundamentale sau a situației stabilite până când instanța va lua o decizie cu privire la problema principală a procedurii.

În Grecia, după zeci de cereri de protecție judiciară temporară²⁰² și cu sute de decizii de ree liberare a cardului de protecție internațională către CNS sau tineri adulți eliberat începând cu 2020, accentul cererilor judiciare s-a mutat spre demonstrarea faptului că potențiala returnare forțată a solicitantului ar avea consecințe devastatoare pentru viața și dezvoltarea lor. Ei s-ar regăsi în țara pe care au părăsit-o, confruntându-se cu un pericol real pentru viața și bunăstarea lor fizică, adesea fără o rețea adecvată de sprijin familial în țara lor de origine. În plus, nu a existat nicio evaluare a interesului lor superior cu privire la posibila lor întoarcere și nicio comunicare cu autoritățile din țara de origine pentru recepția și îngrijirea copilului.

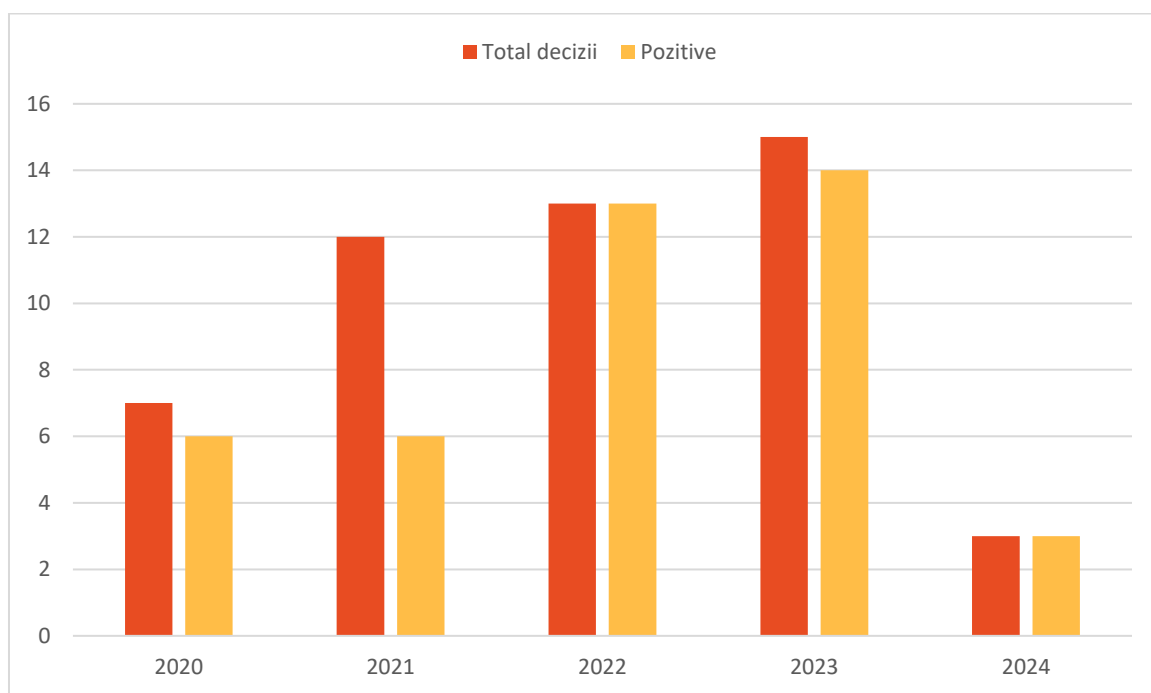
Mai mult, argumentul potrivit căruia, odată ce un copil intră în Grecia, se alătură Mecanismului Național de Răspuns în Situații de Urgență (MNRU)²⁰³ pentru protecția CNS și face eforturi semnificative pentru a se integra fără probleme în societatea greacă, a avut un impact pozitiv asupra acestor decizii judecătorești. Legăturile de viață și sociale pe care copilul le-a dezvoltat în Grecia, apartenența sa la grupul social vulnerabil al CNS și frecventarea cursurilor de educație formală sau non-formală au

202 Cererea de protecție judiciară provizorie se întemeiază pe articolul 15 din Legea 3068/2002, astfel cum a fost modificată prin articolul 57 din Legea nr. 4689/2020, care este în vigoare în prezent. Articolul 15 din Legea 3068/2002 prevede: "1. Tribunalul Administrativ Tripartit de Primă Instanță este competent pentru căile de atac împotriva actelor administrative individuale: a) ... b) privind recunoașterea unui cetățean străin ca refugiat, în sensul Convenției de la Geneva ratificată prin articolul 1 din Legea nr. 3989 /1959 și Protocolul relevant de la New York din 1967 ratificat prin articolul 1 din Legea nr. 389/1968 ... pentru cererile de anulare în temeiul alin. 1 alin. (b) în urma suspendării cererii de executare, judecătorul-raportor competent acordă protecție judiciară provizorie prin hotărâre sumară. [...] Decizia judecătorului-raportor cu privire la cerere se emite în termen de șapte (7) zile de la expirarea termenelor menționate mai sus, cu condiția să fi fost prezentată dovada de notificare relevantă (către ministrul migrației și azilului). Curții." Mai mult, dispozițiile Decretului prezidențial 18/1989 se aplică mutatis mutandis. Articolul 52 din PD 18/1989 prevede: "1... 2. La cererea reclamantilor în anulare, Consiliul Judiciar [...] poate suspenda executarea actului în litigiu prin hotărâre sumară motivată pronunțată în Conciliu... O cerere de suspendare a executării este admisibilă atunci când executarea imediată a actului în litigiu ar cauza solicitantului un prejudiciu ireparabil sau greu de reparat, având în vedere un hotărâre favorabilă în cererea de anulare. Cu toate acestea, cererea poate fi respinsă dacă, în evaluarea prejudiciului adus solicitantului, a intereselor terților și a interesului public, se consideră că consecințele negative ale admiterii cererii ar depăși beneficiul solicitantului. În cazul în care Comisia consideră că cererea de anulare este vădit întemeiată, poate accepta cererea de suspendare, chiar dacă prejudiciul adus reclamantului rezultă din executarea imediată a actului în litigiu nu i-ar cauza reclamantului un prejudiciu ireparabil sau greu de reparat. Dimpotrivă, cererea de suspendare poate fi respinsă, chiar dacă prejudiciul este ireparabil sau greu reparabil, dacă Comitetul apreciază că cererea de anulare este vădit inadmisibilă sau vădit nefondată. Pe lângă suspendarea executării actului în litigiu, Comitetul poate dispune orice altă măsură adecvată, indiferent de susținerile părții în litigiu." Prin această procedură, în așteptarea unei hotărâri definitive asupra cererii de anulare, reclamantul solicită o ordonanță prin care să oblige administrația să se abțină de la orice acțiune întemeiată exclusiv pe actul în litigiu care ar avea drept consecință plecarea forțată a solicitantului din Grecia. În plus, administrația este instruită să nu procedeze la depozitarea solicitantului de cardul său de solicitant de protecție internațională sau în cazul în care cardul respectiv a fost deja eliminat. Să-l restituie solicitantului pentru a-i reintroduce integral la statutul anterior respingerii cererii lor de protecție internațională prin decizia în litigiu.

203 Mecanismul Național de Răspuns în Situații de Urgență (NMR) al Secretariatului Special pentru Protecția Minorilor Neînsoțiți (SSPUAM) al Ministerului Migrației și Azilului a fost lansat în 2021 cu sprijinul UNHCR, Agenția ONU pentru Refugiați, în Grecia și instituționalizat cu articolul 66 (33) (AI) din Legea 4939/2022 (OGG A' 111), care a fost adăugată cu articolul 39 din Legea 4960/2022 (OGG A' 145). Scopul NMR este identificarea și trimiterea imediată și plasarea unui copil neînsoțit fără adăpost sau a unui copil care trăiește în condiții precare în unități de cazare de urgență, în temeiul articolului 43 din Legea 4760/2020 (A 247)

condus la concluzia că îndepărtarea lui din Grecia ar avea consecințe insuportabile sau ar constitui expulzarea din țară, echivalând cu o încălcare a articolului 8 din CEDO. Acest lucru este evident mai ales în cazurile în care nu există motive de interes public care să impună executarea imediată a expulzării.

Instanțele în această etapă apreciază că, din cauza dispoziției legale de acordare a ordinului provizoriu de executare a hotărârii atacate cu cerere în anulare, există riscul arestării și unei hotărâri de returnare împotriva copilului până la pronunțarea deciziei privind cererea de anulare. Această situație este privită ca dezastruoasă având în vedere circumstanțele de fapt descrise mai sus. În astfel de cazuri, copilul poate fi plasat în detenție administrativă, chiar și pentru câteva zile, până la găsirea unui adăpost adecvat, fără ca prevederile Legii 3907/11 să poată fi respinse pe perioada de până la majorat. Adesea, administrației i se ordonă să reelibereze cardul de azil copilului, cu condiția ca acesta să frecventeze sau să continue cursurile la școala greacă. Această abordare satisface pe deplin situația.

La nivelul protecției temporare, singurele refuzuri se referă la tinerii adulți care nu frecventează școala și care nu sunt angajați.

Este imperativ că **acțiunile concurente sunt judecate până ce procesul judiciar se încheie**, fapt ce va exercita presiune asupra organismelor relevante

și va susține argumentele pentru atingerea rezultatului dorit. Organizarea de evenimente în jurul unor subiecte asemănătoare petiției primare adresate instanței, cuprinzând teme precum interesul superior al copilului, dreptul la familie, azil și alte drepturi fundamentale, servește ca metodă ilustrativă pentru a consolida litigiile strategice. Implicarea judecătorilor, a reprezentanților guvernamentali, a cadrelor universitare și a părților interesate ale societății civile în astfel de evenimente poate aduce rezultate la fel de semnificative.

În Grecia, ARSIS desfășoară cel puțin o conferință anual, care se concentrează pe protecția CNS și pe complexitățile juridice relevante pentru acest domeniu. Cu toate acestea, instrumentul primordial pentru diseminarea informațiilor și exercitarea simultană a presiunii este compilarea și difuzarea hotărârilor judecătorești referitoare la CNS ²⁰⁴. În acest fel, nu numai avocații sunt informați, dar și judecătorii înșiși sunt informați cu privire la evoluția judiciară și la temeiurile juridice. Invocarea unor astfel de hotărâri în fața instanțelor de judecată stabilește jurisprudență, obligând judecătorii care judecă cauze similare.

Efectele indirecte ale litigiilor strategice în timpul procedurilor judiciare

Deși nu este sigur dacă procedurile judecătorești menite să asigure o decizie cu efecte pozitive pentru toți CNS vor avea succes, anumite acțiuni și aspecte ale acestor proceduri pot influența pozitiv situația de fapt și de drept a copiilor. Elaborarea și implementarea unui plan strategic de litigiu poate, în diferite momente ale procesului, să evidențieze practici sau beneficii pentru copii care le susțin drepturile, chiar dacă aceste beneficii nu sunt direct legate de obiectul procesului.

204 “ Seeking International Protection: A Case - Law Handbook • 2022-2023”, Asociația ARSIS pentru Sprijinul Social al Tinerilor, disponibil la adresa <https://arsis.gr/wp-content/uploads/2024/01/APΣIE-NOMΟΛΟΓΙΑ-ΔΙΕΘΝΟΥΣ-ΠΠΟΣΤΑΣΙΑΣ-2022-2023a.pdf> & „Children Searching International Protection: A Case Law Handbook”, Asociația ARSIS pentru Sprijinul Social al Tinerilor, disponibil la adresa <https://arsis.gr/wp-content/uploads/2022/12/Επιτομή-Νομολογίας-2020-2022-τελικό-WEB-site.pdf>

Sunt schimbări măsurabile, dar indirecte ale unei judecăți, ale politicii guvernamentale, legilor sau instituțiilor care pot avea cel mai mare impact asupra celui mai mare număr de oameni. Schimbarea cu adevărat de anvergură necesită adesea politici, jurisprudență, instituții (inclusiv sistemul judiciar în sine) și legislație care să traducă beneficiile unei decizii judiciare în viețile celor care nu sunt implicați direct în cazul legal. Pe scurt, schimbările realizate în aceste domenii oferă adesea cele mai vizibile dovezi că obiectivele ambițioase ale litigiilor strategice sunt (sau nu) sunt îndeplinite.²⁰⁵

În general, efectele indirecte ale litigiilor strategice în protejarea drepturilor CNS pot fi rezumate după cum urmează:

1. **Modificări ale politicilor:** Litigiile strategice pot duce la adoptarea de noi politici sau la modificarea celor existente pentru a proteja mai bine CNS. De exemplu, litigiile ar putea duce la politici care asigură procese mai rapide de reîntregire a familiei, asigurând interesul superior al copilului sau un acces îmbunătățit la educație și asistență medicală etc.
2. **Precedente judiciare:** Deciziile instanței în cazuri strategice care implică copii neînsoțiți pot crea precedente legale importante. Aceste precedente pot modela viitoarele hotărâri și pot asigura că interesul superior al copiilor este prioritizat în mod constant în procedurile de azil și imigrare.
3. **Conștientizare și opinie publică:** Cazurile importante pot atrage atenția publicului asupra provocărilor specifice cu care se confruntă CNS, ceea ce duce la o mai mare empatie societală și sprijin pentru drepturile lor. Acest lucru poate stimula, de asemenea, eforturile de advocacy pentru a sprijini acești copii.
4. **Împuternicire și mobilizare:** Litigiile de succes pot împuternici alți CNS și pe avocații lor, demonstrând că sistemul juridic poate fi un instrument pentru a li se asigura drepturile. Acest lucru poate încuraja mai multe organizații și persoane să se angajeze în advocacy de tip juridic.
5. **Răspundere instituțională:** Litigiile pot obliga agențiile și instituțiile guvernamentale să adere la standardele legale și să protejeze drepturile

²⁰⁵ *Fundații pentru o societate deschisă, Inițiativa de justiție a unei societăți deschise, Perspective privind impactul asupra litigiilor strategice din experiența globală, 2018, <https://www.justiceinitiative.org/uploads/fd7809e2-bd2b-4f5b-964f-522c7c70e747/strategic-litigation-impacts-insights-20181023.pdf>, p. 49*

CNS. Acest lucru promovează responsabilitatea și transparența în modul în care acești copii sunt tratați.

6. **Alocarea resurselor:** Victoriile legale pot determina guvernele și organizațiile să aloce mai multe resurse pentru îmbunătățirea condițiilor pentru copiii neînsoțiți, cum ar fi adăposturi mai bune, asistență juridică, sprijin psihologic și programe educaționale.
7. **Descurajarea practicilor ilegale:** Perspectiva unui litigiu poate descuraja agențiile guvernamentale și alte entități să se implice în practici care încalcă drepturile CNS, precum detenția ilegală sau îngrijirea inadecvată.
8. **Impact Educațional:** Litigiile strategice pot educa judecătorii, avocații și publicul cu privire la nevoile și drepturile specifice ale CNS. Această înțelegere sporită poate duce la abordări mai sensibile la copii în deciziile legale și politice.
9. **Influență internațională:** Litigiile de succes dintr-o jurisdicție pot influența practicile și politicile din alte țări. Cazurile care implică standarde internaționale privind drepturile omului pot stabili repere pentru tratamentul CNS la nivel global.

Studiu de caz

Principală problemă identificată în Grecia este întârzierea în examinarea cererilor de anulare a unei decizii de respingere a protecției internaționale. Invocarea Cartei în cererile de anulare a contribuit la situația stabilită începând cu februarie 2023. De atunci, Plenul Consiliului de Stat grec (GCS) a adresat CJUE întrebări cu privire la lista națională care include Turcia ca țară terță sigură pentru solicitanții de azil ale căror cereri sunt respinse ca inadmisibile. Această hotărâre a urmat unei cereri de anulare a organizațiilor societății civile împotriva Deciziei ministeriale comune de desemnare a Turciei ca țară terță sigură pentru solicitanții de azil din Siria, Afganistan, Somalia, Pakistan și Bangladesh.²⁰⁶

Concret, GCS a pus întrebări CJUE cu privire la legalitatea listei naționale având în vedere refuzul Turciei de peste 20 de luni de a readmite solicitanții de protecție internațională și incertitudinea cu privire la potențiala schimbare de poziție a Turciei în viitorul apropiat. Din aprilie 2024, CJUE nu a emis nicio decizie relevantă, ceea ce a dus la suspendarea deciziilor pentru toate cauzele care implică argumentul legat de Turcia.

Unul dintre principalele argumente în cererea de anulare depusă la GCS, care a determinat această întrebare preliminară, a fost regula fundamentală a protecției refugiaților în temeiul Convenției de la Geneva: principiul nereturnării. Acest principiu este consacrat în CDFUE, obligatoriu din punct de vedere juridic în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Tratat pentru UE.²⁰⁷, în legislația

206 Plenul Consiliului de Stat, nr. 177/2023: Întrebări preliminare adresate CJUE publicate la <https://rsaagean.org/en/key-points-tourkey-safe-third-country/>

207 astfel cum a fost modificat prin Tratatul de la Lisabona din 13.12.2007

grecească relevantă ²⁰⁸ și în diverse convenții internaționale care vizează protejarea drepturilor omului.

Având în vedere situația din Turcia din 2020 până astăzi, în special încetarea respectării acordului din 2016 cu UE ²⁰⁹, se pune întrebarea înainte de judecată dacă țara îndeplinește condițiile pentru a fi considerată sigură pentru resortisanții țărilor terțe care intră în Grecia și solicită azil, inclusiv CNS.

În plus, prezentarea unui alt argument similar ²¹⁰ în instanțele administrative elene a condus la o a doua întrebare preliminară în fața Consiliului de Stat. Potrivit deciziei, care trebuia să examineze constituționalitatea Comitetului de Apel Independent format dintr-un singur membru, autoritățile de mai sus

“au cuprins în structura Executivului și exercită atribuții de natură jurisdicțională în sensul art. 89 alin. 2 din Constituția Greciei, instituită pentru a garanta protecția drepturilor consacrate în articolul 46 din Directiva 2013/32/UE „dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe [...] în cazul organismelor unipartite, răspunderea este personalizată în măsura maximă posibilă, ceea ce duce la riscul ca credibilitatea unui judecător care își exercită funcțiile ca organ uninominal să poată fi pusă în discuție în cazul în care deciziile lor sunt atacate în fața instanțelor de judecată.” Prin urmare, este suficient ca Constituția să nu permită („mai ales din acest motiv”) numirea unui judecător pentru a exercita funcțiile unui astfel de organ unipartit, indiferent de natura sa judiciară sau nejudiciară. În plus, trebuie avut în vedere faptul că Comisiile independente de apel compuse din judecători au funcții judiciare [...] dar rămân totuși parte a structurii Executivului.”.

În consecință, Curtea a avut în vedere că această problemă era crucială și concludentă pentru pronunțarea cererii de anulare în cauză, întrucât constituie

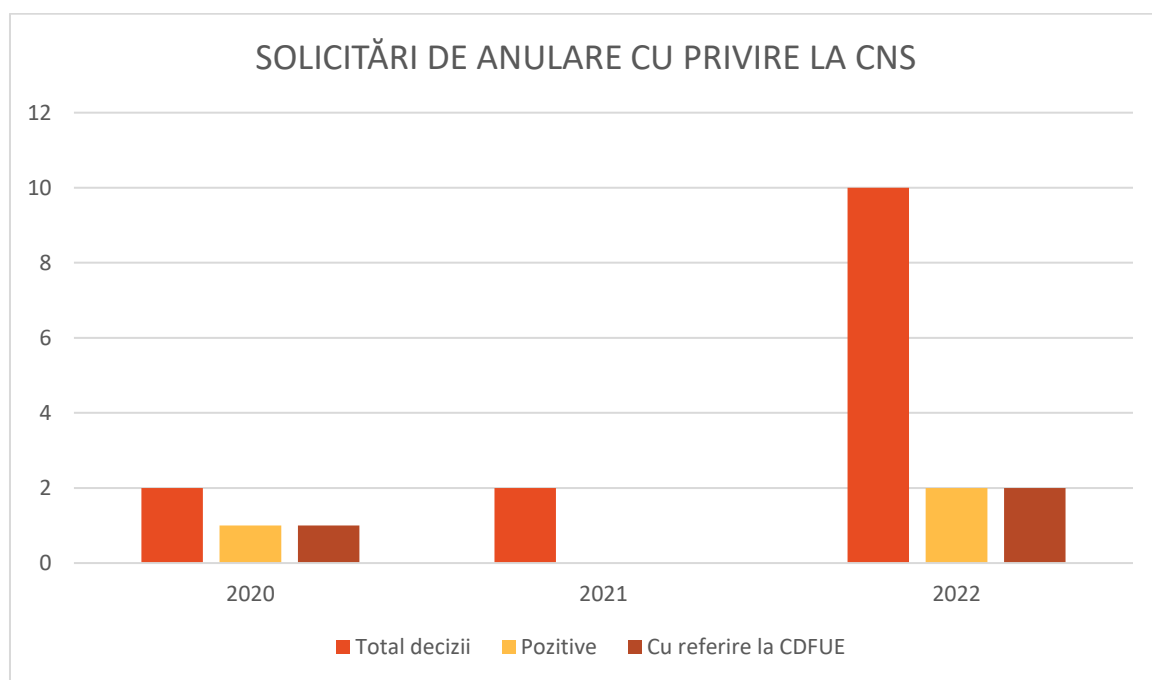
208 *Vedeți legea 3671/2008*

209 *La 18 martie 2016, Consiliul European și Turcia au ajuns la un acord menit să stopeze fluxul de migrație neregulată prin Turcia către Europa. Potrivit Declarației UE-Turcia, toți migranții ilegali și solicitanții de azil noi care sosesc din Turcia în insulele grecești și ale căror cereri de azil au fost declarate inadmisibile ar trebui returnați în Turcia. Citiți mai multe la: Parlamentul European, Orarul legislativ al trenului, DECLARAȚIA UE-TURCIA și PLANUL DE ACȚIUNE, <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-towards-a-new-policy-on-migration/file-eu-turkey-statement-action-plan>*

210 *Tribunalul Administrativ de Primă Instanță din Salonic nr. 534/2022 publicat la „Seeking International Protection: A Case - Law Handbook • 2022-2023”, ARSIS Association for Social Support of Youth, pagina 48, disponibil la <https://arsis.gr/wp-content/uploads/2024/01/APΣΙΣ-NOMΟΛΟΓΙΑ-ΔΙΕΘΝΟΥΣ-ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ-2022-2023a.pdf>*

un pretins motiv de anulare, referitor la stabilirea sau nu a organului unicameral care a pronunțat decizia atacată în conformitate cu dispozițiile articolului 89 din Constituție și a dispus suspendarea unei hotărâri definitive cu privire la cererea de anulare în cauză și a adresat (...) întrebarea preliminară Consiliului de Stat.

Cu instrumentele legale menționate mai sus și referiri clare la CDFUE, toate cererile conexe de anulare a deciziilor emise către CNS, care abordează aspecte specifice, printre altele, nu sunt judecate. Atâta timp cât toți copiii au primit protecție judiciară temporară, aceștia rămân în mod legal în țară. În acest mod, deși această problemă juridică este pendinte în fața Consiliului de Stat elen, baza pe decizia menționată anterior împiedică desfășurarea procesului și asigură reședința legală a copiilor care au depus o cerere de anulare. Acest lucru se întâmplă în ciuda emiterii unei decizii de returnare împotriva lor în urma respingerii cererii lor de azil.

2023: toate cauzele au fost amânate din cauza problemelor juridice aflate pe rolul Consiliului de Stat

Invocarea CDFUE în proceduri judiciare

Mai multe hotărâri susțin că CJUE a recunoscut în mod constant Convenția de la Geneva drept piatra de temelie a sistemului juridic internațional pentru protecția refugiaților. În plus, directivele de stabilire a Sistemului European Comun de Azil, precum Directiva privind Calificarea și Directiva privind Procedura de Azil, au fost adoptate pentru a facilita autorităților competente din statele membre aplicarea convenției pe baza unor concepte și criterii comune. Prevederile acestor directive trebuie interpretate colectiv, având în vedere schema și scopul lor general, în conformitate cu Convenția de la Geneva și cu alte convenții internaționale relevante menționate la articolul 78 alineatul (1) TFUE. O astfel de interpretare trebuie să respecte și drepturile fundamentale recunoscute de CREU. Această poziție a fost confirmată în hotărârile CJUE²¹¹.

Cele mai frecvente referiri se referă la articolul 24 CDFUE și interesul superior al copilului și articolul 18 din CDFUE care prevede că dreptul la azil este garantat în conformitate cu normele Convenției de la Geneva din 28 iulie 1951 și cu Protocolul din 31 ianuarie 1967 privind statutul refugiaților și în conformitate cu Tratatul privind UE și TFUE.

În ceea ce privește sprijinirea copiilor de către ONG-uri și posibilitatea scutirii de taxe și numirea gratuită a unui avocat pentru procedurile relevante, atât cererile, cât și deciziile se referă și la articolul 47 din CDFUE care prevede că:

Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de legea Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe, cu respectarea condițiilor prevăzute în prezentul articol.

Orice persoană are dreptul la o audiere echitabilă și publică într-un termen rezonabil de către un tribunal independent și imparțial stabilit anterior prin lege.

Oricine va avea posibilitatea de a fi consiliat, apărut și reprezentat. Asistența juridică va fi pusă la dispoziția celor care nu dispun de resurse suficiente, în măsura în care acest ajutor este necesar pentru a asigura accesul efectiv la justiție.

211 A se vedea C-199/12 până la C-201/12, X și alții, punctele 39 și 40, și cauza C-472/13, Shepherd, alin. 22 și 23

Bune practici

Programul Advocacy și Sprijin Legal pentru CNS implementat de ARSIS – Asociația pentru Sprijinul Social al Tinerilor, Grecia

Acest program este implementat din 2020. Proiectul „Îmbunătățirea condițiilor de viață pentru minorii neînsoțiți (UAM) și apărarea drepturilor lor fundamentale” este susținut și finanțat de organizația umanitară „German Doctors e.V.” O parte importantă a programului este reprezentarea legală a CNS în instanțe pentru cauzele legate de dreptul la protecție internațională. ARSIS a reprezentat peste 70 de copii în fața instanțelor de contencios administrativ în cauze împotriva hotărârilor negative de a doua instanță de protecție internațională, având elaborată o metodologie specifică, care reduce semnificativ costul reprezentării și asigură rezidența legală a copiilor în țară pentru o perioadă lungă de timp, cel puțin până când ajung la maturitate.

Dintr-un total de 69 de cauze – cereri de anulare din ianuarie 2020 până în aprilie 2024, 5 au fost acceptate definitiv, 23 au fost respinse, iar celorlalte 41 au primit o decizie de suspendare a procedurii până la pronunțarea unor hotărâri preliminare în fața Consiliului de stat grec și CJUE, în cazul în care probleme juridice specifice sunt pe rol. Suspendarea de mai sus a procedurii a fost dispusă deoarece în cererile de anulare relevante au fost incluse aspectele de constituționalitate, precum și compatibilitatea deciziilor ministeriale relevante cu dreptul UE, care sunt pendinte în fața Consiliului de Stat elen sau a CJUE.

Din cele 56 de cereri de protecție judiciară temporară privind CNS sau tineri adulți (care nu fuseseră însoțiți), doar 7 au fost respinse. Toate cele șapte cazuri au implicat adulți tineri. Hotărârile judecătorești relevante au considerat că cererile de azil ale reclamanților în cauză sunt fie nefondate, fie că nu era nevoie de protecție judiciară temporară, întrucât aceștia ajunseseră deja la vârsta adultă, nemaifiind în cadrul cadrului de protecție a copilului.

Acest lucru asigură extinderea procedurii fără o decizie finală cu privire la cererea sau nu pentru protecție internațională, în timp ce solicitantul (care adesea a împlinit deja vârsta majoratului și, în caz contrar, s-ar confrunta cu deportarea imediată) păstrează sau primește o nouă cerere de protecție internațională și un card de azil și rămâne legal pe teritoriul țării.

Studii de caz

Mai jos sunt prezentate două cazuri, mai exact două cauze judiciare ale instanțelor elene care au jucat un rol important în implementarea CDFUE:

Cazul nr. 1 - Articolul 1 din CDFUE – dreptul la demnitate umană

Această cauză se referă la o cerere de despăgubire împotriva statului grec de către o familie de refugiați cu copii minori care locuiește într-o tabără de adăpost temporar, unde un incendiu a cauzat răniri grave copiilor ca urmare a arsurilor. Mai exact, a avut loc un incendiu într-un cort dintr-o tabără de cazare pentru refugiați din cauza unui scurtcircuit al unui cablu electric în interiorul cortului în care locuia familia. Corturile au fost amplasate în interior pe un singur rând, unul lângă altul, la o distanță de aproximativ 20 cm între ele. Niciunul dintre corturi nu avea încălzire sau aparate electrocasnice. O instalație electrică în afara corturilor a fost folosită în comun de către refugiați. În timpul examinării pompierilor, s-a constatat că majoritatea corturilor aveau curent electric în interior, deoarece refugiații au tras fire neîngrădit din zona comună la corturi fără aprobarea nimănui. În locul în care s-a produs incendiul era tras un cablu de alimentare. Incendiul a fost stins de refugiați folosind stingătoare. Tribunalul Administrativ de Primă Instanță din Salonic²¹² a reținut că reședința continuă a reclamanților, în special a copiilor, în cortul improvizat care le-a fost pus la dispoziție constituie o condiție de privare materială, deoarece au trecut mai mult de patru luni de la mutarea lor în tabăra de refugiați, iar întrucât iarna era aproape, nu aveau încălzire și curent electric. Acest lucru nu le satisface nevoia umană de bază de locuințe decente, durabile și potrivite pentru copiii minori, în special în ceea ce privește condițiile meteorologice nefavorabile, care este în contradicție cu articolul 1 din CDFUE. În plus, autoritățile competente nu au luat măsurile adecvate pentru a preveni sau a atenua această situație, precum transportarea temporară a reclamanților expuși la frig în zone încălzite sau asigurarea acestora cu mijloace adecvate de încălzire. Având în vedere aceste împrejurări, acțiunea a fost admisă

212 Tribunalul Administrativ de Primă Instanță din Salonic, nr. 454/2022, publicat la Asociația ARSIS pentru Sprijinul Social al Tinerilor; „Copiii care caută protecție internațională: manual de jurisprudență”, pagina 97 disponibil la <https://arsis.gr/wp-content/uploads/2022/12/Επιτομή-Νομολογίας-2020-2022-τελικό-WEB-site.pdf>

parțial, iar statul elen a fost obligat să plătească o despăgubire de 10.000 EUR primului reclamant - mama în mod individual, ca despăgubire rezonabilă pentru prejudiciul moral, 15.000 EUR primului și celui de-al doilea reclamant (ambele părinți) în numele fiicei lor minore ca despăgubire rezonabilă pentru prejudiciul moral și 120.000 EUR în numele fiului lor minor, ca despăgubire rezonabilă. Statul elen a contestat decizia, iar cazul se află încă pe rolul Tribunalului Administrativ de A doua Instanță.

Cazul nr. 2 – Articolul 24(2) din CDFUE – evaluarea interesului superior al copilului

Cauza²¹³ se referă la un băiat de 13 ani din Pakistan, care a cerut azil în momentul în care locuia într-un adăpost pentru CNS. Deși i-a fost numit un tutore și a fost însoțit de membri ai structurii pe toată durata procedurii de protecție internațională, susținând că a fost victimă a traficului de către rudele sale înapoi în țara de origine, cererea i-a fost respinsă în prima și, de asemenea, în a doua instanță de către autoritățile competente. Echipa juridică ARSIS a preluat cauza și a completat și depus o cerere de anulare a deciziei de respingere, proiectând argumentul că decizia nu a fost legală întrucât nu a luat în considerare interesul superior al copilului, ordonând întoarcerea lui în Pakistan. Avocații ARSIS au mai susținut că opinia Comitetului Independent de Apel potrivit căreia nu există motive pentru a acorda băiatului un permis de ședere din motive umanitare, deoarece interesul său superior, în calitate de copil minor, este să fie aproape de familia sa, întrucât nu are deloc legături în Grecia din cauza perioadei scurte de ședere, a fost ilegală, deoarece nu a evaluat interesul superior al copilului. Curtea a reținut că decizia Comisiei nu era pe deplin justificată: faptul că reclamantul a părăsit țara neînsoțit la vârsta de numai 10 ani, în timp ce, potrivit acestuia, membrii familiei sunt implicați într-o rețea de traficanți; ca în țara sa, mama lui, conform celor afirmate, nu vrea niciodată să comunice cu el; faptul că în țara sa de origine nu există adăposturi adecvate pentru CNS; de asemenea, că în timpul șederii sale de doi ani în Grecia - aceasta fiind o perioadă deosebit de relevantă pentru vârsta sa fragedă, nu poate fi considerată mică; și, de asemenea, faptul că a început să frecventeze o școală greacă, ar trebui luate în considerare atunci când se stabilește interesul superior al copilului. Având în vedere acest lucru, instanța

213 Tribunalul Administrativ de Primă Instanță din Salonic, nr. 300/2020, publicat la Asociația ARSIS pentru Sprijinul Social al Tinerilor; „Copiii care caută protecție internațională: manual de jurisprudență”, pagina 67 disponibil la adresa <https://arsis.gr/wp-content/uploads/2022/12/Επιτομή-Νομολογίας-2020-2022-τελικό-WEB-site.pdf>

afirmă că interesul superior al copilului este respectat prin nerepatrierea solicitantului în țara sa de origine.

Puncte cheie de reținut din acest capitol

- ◆ Deși depunerea pledoariilor este în primul rând un obiect al avocaților, exercitarea litigiilor strategice necesită o bună pregătire multidisciplinară a profesioniștilor responsabili cu îngrijirea și protecția copilului.
- ◆ Interesul superior al copilului ar trebui să fie în prim-planul oricăror astfel de proceduri. O decizie judecătorească pozitivă privind statutul juridic al copilului, care poate avea totuși consecințe negative pentru, de ex. situația sa personală sau familială, nu trebuie să conducă la introducerea unei acțiuni sau a unei căi de atac.
- ◆ Un caz adus în fața instanțelor trebuie să aibă efecte benefice directe sau indirecte asupra unui număr mare de persoane și nu numai asupra reclamantului însuși.
- ◆ Copilul și tutorii săi ar trebui să fie informați cu privire la drepturile lor, dar și cu privire la procedura și rezultatele așteptate.
- ◆ Acțiunile și evenimentele paralele de susținere a drepturilor în cauză și de a exercita presiuni asupra organelor competente pot avea rezultate la fel de semnificative.

Concluzie

Pe scurt, revizuirea cuprinzătoare a cadrelor legale și a măsurilor practice existente pentru protecția și integrarea CNS evidențiază câteva constatări cheie. În primul rând, protecția CNS în temeiul diferitelor legi internaționale și ale UE subliniază importanța asigurării securității, sănătății și educației lor, indiferent de statutul lor de imigrare, pentru a adera la cele mai înalte standarde de îngrijire a copilului și la principiul de bază al interesului superior al copilului. Prevederile legale, precum cele găsite în CDFUE, în dreptul internațional și în dreptul secundar al UE joacă un rol esențial în protejarea acestor copii vulnerabili și trebuie să servească drept punct de ghidare în elaborarea și implementarea politicilor și legislațiilor naționale.

În al doilea rând, implementările practice în țări precum Grecia, Italia, Franța și Țările de Jos prezintă o varietate de inițiative de succes. Acestea includ îngrijirea pe bază de familie, aranjamentele de viață independente și implicarea ONG-urilor și a organelor guvernamentale pentru a oferi sprijin integrat, care cuprinde îngrijire medicală, asistență psihologică, asistență juridică și oportunități educaționale care conduc la practici eficiente de îngrijire și integrare a copiilor. Armonizarea acestor practici în toate țările UE poate garanta accesul egal al CNS la drepturile fundamentale, indiferent de locația lor, și poate preveni mișcările secundare și practicile dăunătoare de trafic de persoane, contrabandă și exploatare.

Mai mult, studiile de caz și hotărârile judecătorești analizate demonstrează necesitatea cooperării multidisciplinare pentru a se asigura că interesul superior al copilului este prioritar în toate procedurile judiciare și administrative. Este important să se aplice o abordare individuală și flexibilă pentru a menține stabilitatea și continuitatea copilului în educație, oportunități de muncă și servicii de sănătate, precum și pentru a preveni returnările dăunătoare, accesul la procedura de azil și pentru a sprijini unitatea familiei. În plus, inițierea unor proceduri juridice strategice pentru a susține drepturile copiilor constituie o acțiune semnificativă cu ramificații, fie directe sau indirecte, pentru o gamă mai largă de indivizi.²¹⁴

214 Decizia Tribunalului Administrativ de Primă Instanță Salonic Număr: 300/2020 publicată la Asociația ARSIS pentru Sprijinul Social al Tinerilor, „Copiii care caută protecție internațională: manual de jurisprudență”, pagina 69, disponibil la adresa <https://arsis.gr/wp->

Pentru a consolida și mai mult protecția și integrarea CNS, este imperativ să se întreprindă acțiuni concomitente care să se bazeze pe constatările acestui manual. Părțile interesate, inclusiv profesioniștii din domeniul juridic, asistenții sociali, agențiile guvernamentale și ONG-urile, ar trebui să continue să colaboreze și să susțină drepturile CNS. Acțiunile specifice includ:

1. **Instruire și resurse îmbunătățite:** Oferirea formării continue pentru profesioniștii care lucrează cu CNS pentru a se asigura faptul că sunt echipați cu cele mai recente cunoștințe juridice și cu cele mai bune practici pentru protecția și integrarea copilului.
2. **Advocacy pentru schimbarea politicilor:** Implicare în eforturile de advocacy pentru a influența schimbările de politici care îmbunătățesc cadrele juridice care protejează CNS și asigură implementarea acestora la nivel național și UE.
3. **Implicarea comunității:** Promovarea sistemelor de sprijin bazate pe comunitate, inclusiv implicarea comunităților din diaspora, pentru a oferi sprijin cultural și lingvistic CNS.

content/uploads/2022/12/%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AE-%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82-2020-2022-%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C-WEB-site.pdf, Administrative Court of First Instance Numărul Decizia Salonic : 51/2022 publicat la Asociația ARSIS pentru Sprijinul Social al Tinerilor, „Copiii care caută protecție internațională: manual de jurisprudență”, <https://arsis.gr/wp-content/uploads/2022/12/%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AE-%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82-2020-2022-%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C-WEB-site.pdf> page 83, Administrative Court of First Instance Decizia Salonic Numărul : 613/2022 publicat la Asociația ARSIS pentru Sprijinul Social al Tinerilor, „Copiii care caută protecție internațională: manual de jurisprudență”, <https://arsis.gr/wp-content/uploads/2022/12/%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AE-%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82-2020-2022-%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C-WEB-site.pdf> page 93, Administrative Court of First Instance Decizia Salonic Numărul : 454/2022 publicat la Asociația ARSIS pentru Sprijinul Social al Tinerilor, „Copiii care caută protecție internațională: un manual de jurisprudență”, <https://arsis.gr/wp-content/uploads/2022/12/%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AE-%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82-2020-2022-%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C-WEB-site.pdf> pag. 97, Decizia Tribunalului Administrativ de Primă Instanță Salonic Număr: 284/2022 publicată la Asociația ARSIS pentru Sprijinul Social al Tinerilor, „Copiii în căutarea protecției internaționale: Manual de jurisprudență”, <https://arsis.gr/wp-content/uploads/2024/01/%CE%91%CE%A1%CE%A3%CE%99%CE%A3-%CE%9D%CE%9F%CE%9C%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%91-%CE%94%CE%99%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%9F%CE%A5%CE%A3-%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%CE%A3-2022-2023%CE%B1.pdf> pagina 59

4. **Campanii de conștientizare:** Desfășurare de campanii de conștientizare a publicului pentru a evidenția situația dificilă a CNS și pentru a obține un sprijin mai larg al societății pentru integrarea și protecția acestora.
5. **Monitorizare și evaluare:** Stabilirea de mecanisme solide de monitorizare și evaluare pentru a se evalua eficacitatea programelor existente și pentru a identifica domeniile de îmbunătățire.

Luând aceste acțiuni, ne putem asigura că CNS primesc sprijinul cuprinzător de care au nevoie pentru a prospera și a se integra cu succes în societățile gazdă. Eforturile colective ale tuturor părților interesate vor fi cruciale pentru a face o diferență semnificativă în viața acestor copii.

Anexa 1

Cauzele Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) în legătură cu capitolul V

1. Cauza C-560/20

CR și Alții

v

Landeshauptmann von Wien

Dispozitivul hotărârii

1. Articolul 10 alineatul (3) litera (a) din Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei trebuie interpretat în sensul că, pentru a putea întemeia dreptul la reîntregirea familiei pe această dispoziție și, prin urmare, beneficiază de condițiile mai favorabile prevăzute de aceasta, această dispoziție nu impune rudelor de gradul I aflate în linie ascendentă directă a unui refugiat minor neînsoțit să depună cererea de intrare și ședere în scopul reîntregirii familiei la acesta în cadrul unei perioade date, în cazul în care acel refugiat este încă minor la data la care cererea este depusă și atinge majoritul în timpul procedurii de reîntregire a familiei.

2. Articolul 10 alineatul (3) litera (a) din Directiva 2003/86 trebuie interpretat în sensul că impune acordarea unui permis de ședere surorii adulte a unui refugiat minor neînsoțit, care este resortisant al unei țări terțe și care, din cauza unei boli grave, este total și permanent dependentă de asistența părinților săi, în cazul în care un refuz de a acorda acel permis de ședere ar duce la privarea refugiatului de dreptul său la reîntregirea familiei cu rudele sale de gradul I în linie ascendentă directă, conferite de această dispoziție.

3. Articolul 10 alineatul (3) litera (a) din Directiva 2003/86 trebuie interpretat în sensul că un stat membru nu poate solicita ca, pentru a putea beneficia de dreptul la reîntregirea familiei cu rudele sale de gradul I în ascendent direct în temeiul acestei dispoziții, un minor refugiat neînsoțit sau rudele sale de gradul I aflate în linie ascendentă directă îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 7 alineatul (1) din directiva menționată, indiferent dacă cererea de reîntregire a familiei a fost depusă sau nu în termenul prevăzut la articolul 12 alineatul (1) al treilea paragraf din directiva menționată.

2. Cauza C-1/23 PPU X și Alții v État belge

Dispozitivul hotărârii

165

Co-funded by
the European Union

Protejarea drepturilor copiilor neînsoțiți și separați prin Carta drepturilor fundamentale a UE – proiectul SUN este finanțat de Programul pentru cetățeni, drepturi și valori al Comisiei Europene. Comisia Europeană nu își asumă nicio responsabilitate pentru utilizarea potențială a informațiilor pe care le conține. Număr proiect: 101084990.

Articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei, coroborat cu articolul 7 și cu articolul 24 alineatele (2) și (3) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații naționale care impune, în scopul depunerii unei cereri de intrare și ședere în vederea reîntregirii familiei, ca membrii familiei sponsorului, în special cei ai unui refugiat recunoscut, să se prezinte personal la oficiul diplomatic sau consular al unui stat membru competent în ceea ce privește locul reședinței lor temporare sau permanente în străinătate, inclusiv în situația în care este imposibil sau excesiv de dificil pentru acesta să călătorească la acel post, fără a aduce atingere posibilității pentru acel membru; Statul să solicite ca acești membri să se prezinte personal într-o etapă ulterioară a procedurii de solicitare pentru reîntregirea familiei.

3. Cauza C – 91/20 LW v Bundesrepublik Deutschland,

Dispozitivul hotărârii

Articolul 3 și articolul 23 alineatul (2) din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele de calificare a resortisanților țărilor terțe sau a apatrizilor ca beneficiari de protecție internațională, pentru un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru protecție subsidiară, precum și pentru conținutul protecției acordate trebuie interpretate în sensul că nu împiedică un stat membru să acorde, în temeiul unor dispoziții naționale mai favorabile, ca drept derivat și în scopul menținerii unității familiei, refugiatului. statutul copilului minor al unui resortisant al unei țări terțe căruia i s-a recunoscut acest statut în cadrul sistemului instituit de directiva respectivă, inclusiv în cazul în care acel copil s-a născut pe teritoriul aceluși stat membru și, prin celălalt părinte al copilului respectiv, are cetățenia unei alte țări terțe în care nu ar fi expus riscului de persecuție, cu condiția ca copilul să nu fie prins de un motiv de excludere menționat la articolul 12 alineatul (2) din directiva menționată și ca copilul să nu fie, prin naționalitatea sa sau prin orice alt element care îi caracterizează statutul juridic personal, are dreptul la un tratament mai bun în acel stat membru decât cel care rezultă din acordarea statutului de refugiat. În această privință, nu este relevant să se stabilească dacă este posibil și rezonabil acceptabil ca copilul și părinții acestuia să se mute în acea altă țară terță.

4. Cauza C 129/18 SM v Ofițer de autorizare a intrării, Secțiunea Vize – Regatul Unit

Conceptul de „descendent direct” al unui cetățean al Uniunii menționat la articolul 2 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul cetățenilor de Uniunea și membrii familiei acestora să se deplaseze și să locuiască liber pe teritoriul statelor membre, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73 /148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE trebuie interpretate ca neincluzând un copil care a fost plasat în regimul juridic permanent. tutela unui cetățean al Uniunii în cadrul sistemului algerian kafala, deoarece această plasare nu creează nicio relație părinte-copil între ei.

Cu toate acestea, este de competența autorităților naționale competente să faciliteze intrarea și șederea unui astfel de copil ca unul dintre ceilalți membri ai familiei unui cetățean al Uniunii, în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) litera (a) din directiva menționată, interpretat în lumina de la articolul 7 și de la articolul 24 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, efectuând o evaluare echilibrată și rezonabilă a tuturor circumstanțelor actuale și relevante ale cauzei, care ține seama de diferitele interese în joc și, în special, a interesului superior al copilului în cauză. În cazul în care se stabilește, în urma acestei evaluări, că copilul și tutorele acestuia, care este cetățean al Uniunii, sunt chemați să ducă o viață de familie veritabilă și că acel copil este în întreținerea tutorelui său, cerințele referitoare la dreptul fundamental la respectarea vieții de familie, combinat cu obligația de a ține seama de interesul superior al copilului, pretind, în principiu, ca copilului să i se acorde un drept de intrare și de ședere pentru a-i permite să trăiască cu tutorele său în statul său membru gazdă.

Conținutul acestui document reprezintă doar punctul de vedere al echipei de experți care l-a elaborat și este responsabilitatea exclusivă a acestora. Comisia Europeană nu își asumă nicio responsabilitate pentru utilizarea care poate fi făcută a informațiilor pe care le conține.